PIV 1399

Biblioteca Bucureștilor

12 Decembrie 2011

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREŞTI • ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR ŞI DOCUMENTARIŞTILOR DIN ROMÂNIA • DIRECTOR: FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

J 34054

HORTENSIA PAPADAT BENGESCU

1876 – 1955

135 de ani de la naştere

Bogata operă a d-nei Papadat-Bengescu îşi schimbă aspectele pe măsura noilor contribuţii; de la lirismul iniţial şi lucida descindere în meandrele eu-lui feminin, urmărim treptat spectacolul unei conversiuni spre obiectivitate. Faza lirică a scriitoarei, înecată în senzaţii multiple, halucinate de extaz şi voluptate, târăşte după sine un capricios dans stilistic, o neîntreruptă şi asimetrică aglomerare de analiză şi acuitate, incisivă în taina gineceului capitonat, în genere, de un sentimentalism odihnitor.

Pompiliu Constantinescu, *Romanul românesc interbelic*,
Ed. Minerva, 1977

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

SUMAR / CONTENTS

RĂSFOIRI / *EXCERPTS*

Dumitru DRĂGHICESCU – Logică şi ontologie / *Logic and ontology* / 2

BUCUREŞTII DE ALTĂDATĂ / *THE BYGONE BUCHAREST*

Constantin C. GIURESCU – Cafenele, cofetării, restaurante (II). Ceva „bun" de la Bucureşti / *Cofee houses, sweetshops, restaurants (II). Something „good" from Bucharest* / 3

Virgiliu Z. TEODORESCU – Cărţi poştale comentate, din colecţiile BMB (IV) / *Remarks on some postcards, from the Metropolitan Library of Bucharest (IV)* / 3

Călin HENTEA – Jurnal subiectiv. Secvenţe bucureştene (III). Un loc al marilor emoţii - Piaţa Universităţii / *Subjective diary. Bucharest series (III). A place of great emotions - University Square* / 5

PATRIMONIU / *PATRIMONY*

Ediţii de colecţie / *Editions of collection* / 6

AUTOGRAFE CONTEMPORANE / *CONTEMPORANEOUS AUTOGRAPHS*

Angela BOTEZ – Postmodernismul în filosofie, artă şi religie / *Postmodernism in philosophy, art and religion* / 7

Teodor VIDAM – „O introducere în postmodernismul filosofic" / *„Introduction in philosophical postmodernism"* / 8

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC / *LIBRARIANSHIP MERIDIAN*

Tereza TO – Asistenţii bibliotecari ca discipoli situaţi în context. Cum pot ei învăţa mai eficient (II). Traducere de dr. Tudor IONESCU / *Library assistants as situated learns. How they can learn more effective (II). Translated by dr. Tudor IONESCU* / 12

Mirela ZAFIRI – Şcoala de canto a Marianei NICOLESCO / *The canto school of Mariana NICOLESCO* / 17

Televiziunea Română în 55 de confesiuni / *The Romanian Television in 55 confessions* / 21

„Literatorul", în haine noi / *„Literatorul", in a new format* / 21

Radu PETRESCU – Conferenţiari muşceleni şi argeşeni la Vălenii de Munte / *Lecturers from Muscel and Arges in Vălenii de Munte* / 22

Nicolae MAREŞ – Nicolae IORGA şi diplomaţia / *Nicolae IORGA and diplomacy* / 26

Gheorghe BULUŢĂ – O nouă ipostază a literaturii şi culturii umaniste: ediţii Nicolaus Olahus în tălmăcire modernă / *A new stance of the humanist literature and culture: Nicolaus Olahus editions in modern interpretation* / 26

Emilian I. MUNTEANU – Cărţi interzise despre România şi românism / *Forbidden books about Romania and Romanian spirit* / 28

CRONICA EDIŢIILOR / EDITIONS CHRONICLE

Din „tânguirile" sufletului românesc / *„The lamenting of the Romanian soul"* / 33

Comori bibliofile în colecţii bucureştene: „Slujebnicul" Mitropolitului Ştefan (1648-1688) şi „Anuarul misiunii bisericeşti în Trasnistria" (1943) / *The „missal" of Bishop Ştefan (1648-1688) and the „Annuary of the church mission in Transdniester" (1943)* / 34

Ecaterina MIHAI sau poezia culorii / *Ecaterina MIHAI and the poetry of colour* / 35

CATALOG / CATALOGUE

Cărţi noi primite la redacţie / *New books received* / 36

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ
BUCUREŞTI
Inventar Nr. 34054

OBICEIURI ZILNICE, SĂRBĂTORI PERENE / DAILY CUSTOMS, EVERLASTING FESTIVALS

Dr. Marian NENCESCU – Un experiment eşuat: calendarul Revoluţiei Franceze / *A failed experiment: the calendar of the French Revolution* / 38

CALENDAR CULTURAL / CULTURAL CALENDAR – Decembrie / *December 2011* / 39

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

RĂSFOIRI

Logică și ontologie

Dumitru DRĂGHICESCU (1875-1945),
sociolog

Examinând până acum raporturile dintre simțuri și intelect, am pus suficient în evidență colaborarea între intelect și simțuri, pe care o impune fatal legătura indisolubilă dintre corp și spirit sau conștiință, specificând rolul și importanța acestor două elemente fundamentale ale cunoașterii. Până aici, n-am făcut propriu-zis decât psihologie, și psihologia, prin procesul de abstracție pe care o operează intelectul, ne-a dus la logică și la ontologie, dincolo de psihologie.

Conștiința, spiritul, eul sunt cunoaștere, substanța, materia, universul sunt obiectul cunoașterii. A pune problema cunoașterii este a pune problema raportului dintre logică (*intelect*) și realitatea ontologică (*materia, substanța universului*). Există între logică și psihologie exact același raport ca între intelect și simțuri, pentru că simțurile aparțin psihologiei și logica are ca obiect de cercetare intelectul și funcțiunile lui. Logica stă dincolo și deasupra psihologiei. Psihologia este studiul conștiinței empirice, logica este o psihologie rațională, obiectiv transpsihică.

Eul este sentimentul identității noastre personale de la un cap al vieții până la celălalt, de la prima licărire a conștiinței de noi înșine până în ultima clipă de viață, ne regăsim și ne recunoaștem aceiași, în tot momentul, în toate momentele, oricât ar diferi acestea între ele, oricât de variate ar fi stările noastre de conștiință, care se schimbă cu schimbările în natură din jurul nostru, ce se reflectă în eul nostru sau schimbări care au loc în periferia corpului nostru. În toate acțiunile noastre, în toate impresiile noastre, în infinitatea variațiunilor lor, noi rămânem, ne recunoaștem identici cu noi înșine. Eul nostru le însoțește pe toate și le atribuie pe toate lui însuși, se recunoaște în toate și se recunoaște același în toate. *Eu, je, ich, io, I* însoțesc toate acțiunile, dorințele impresiile noastre, exprimă identitatea noastră în toate aceste acte, impresii, dorințe și le însoțește cum însoțește umbra fiecare din pașii noștri.

Mai exact, *eul* nostru este soarele care proiectează lumina sa pe toate aceste stări interne, le ilumineză, le intelectualizează, făcându-le conștiente. În tot momentul, *eul* nostru este același și totodată conținutul lui este altul; *eul* se exprimă și pe el și conținutul lui, care este întotdeauna altul; *eul* rămânând totdeauna același; se identifică în tot momentul cu conținutul său și acesta schimbându-se mereu, eul, modificându-se mereu, rămâne mereu același: el este ca un izvor constant, același, din care izvorăsc mereu stări diferite, schimbătoare, infinit variabile. Simțurile externe și simțul intern aduc în tot momentul elementele variate, diferențiale, care fac conținutul eului, dar eul rămâne același, ca un vas pe care l-am umple mereu cu altfel de lichid, care ar schimba mereu aspectul vasului, pe când vasul rămâne mereu același. Însă, în infinita varietate a stărilor interne, se prezintă și asemănări și identități care alterează cu diferențele. Această infinită variațiune a eului este presărată de asemănări, de identități, întrerupte de diferențe și diferențe întretăiate de asemănări, care compun țesătura eului nostru.

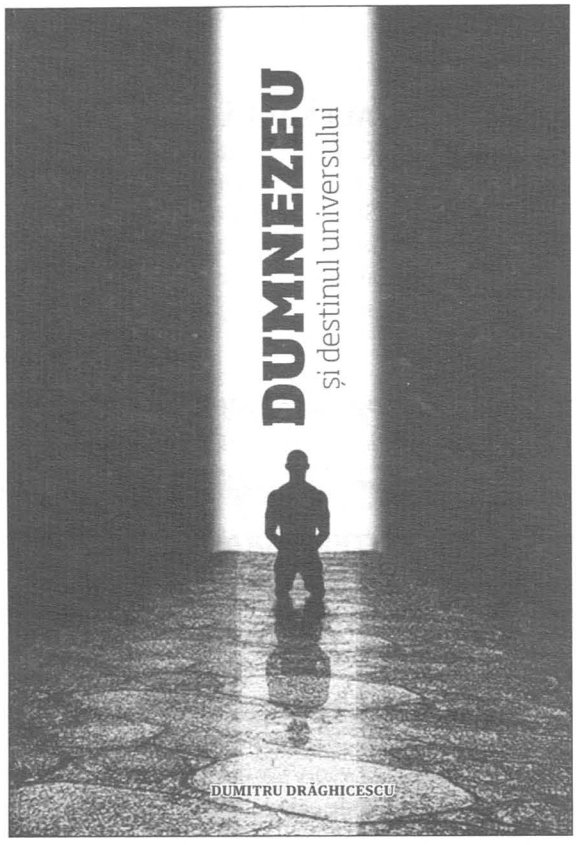

Întrucât rămâne același, identic cu el însuși în infinita varietate a modificărilor lui, *eul* nostru se identifică cu memoria, întrucât va continua să rămână același, el este prevedere, imaginație, anticipație, plan de activitate etc. Am zis că *eul* este un soare care proiectează lumina asupra tuturor stărilor sale, pe care le ilumineză cu lumina conștiinței și le intelectualizează. Este o observație curentă că memoria, păstrarea amintirii unei acțiuni, impresii, a unui conținut al eului este în raport cu lumina cu care a fost iluminată de către eu, sau de conștiință, ea depinde de gradul de intensitate al acestei lumini proiectate de ea, adică de gradul de conștiință mai vie sau mai slabă care a însoțit-o, de interesul, de atenția pe care a deșteptat-o și care a însoțit-o. Numai grație memoriei, conștiința poate stabili asemănări și identități, diferențe și opoziții, între datele infinit variate pe care le conține, și sunt tot atâtea modificări ale eului conștient. Memoria reține amintirea elementelor asemănătoare între două impresii sau stări despărțite, interceptate, de stări diferite și intelectul le compară și stabilește asemănarea sau identitatea, dacă este cazul, sau diferența, când diferența este între datele care alterează. Astfel, memoria ajută să fie stabilite grupuri de asemănări întrerupte de diferențe și pune, în varietatea stărilor interne, oarecare ordine.

Din volumul: *Dumezeu și destinul Universului,*
București, Editura Solaris Print, 2011, p. 338 și urm.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

BUCUREŞTII DE ALTĂDATĂ

Cafenele, cofetării, restaurante (II)
Ceva „bun", de la Bucureşti

Constantin C. GIURESCU (1901-1977),
istoric

Cofetărie vine de la *cofeturi*, care înseamnă în limba veche românească bomboane, zaharicale; iar cofeturi vine din italiană *(confetto)*, fie direct, fie printr-un intermediar neogrec (κουέτα). În tariful din 1727, alcătuit de austrieci pentru Oltenia, dar care arată mărfurile ce se importau şi în restul ţării, deci în primul rînd la Bucureşti – tarif redactat în latineşte – sînt trecute printre articole şi cofeturi ("confecturae") de trei feluri: veneţiene, nemţeşti şi turceşti. La 1 iunie 1772 se cumpărau din Bucureşti pentru negustorul Constantin Hagi Pop din Sibiu „20 cutii confeturi" şi „10 cutii condite"; acestea din urmă erau tot un soi de produse de cofetărie, poate fructe glasate. "Cofeturile de Ţarigrad" pomenite în nartul din 1776 se vindeau cu 60 de bani ocaua. Iar din tariful pus în aplicare la 1 ianuarie 1792 rezultă că se plătea ca vamă 6 bani pentru ocaua de cofeturi importate şi 7 bani pentru ocaua de condite. Negustorii supuşi străini, "sudiţi ai Rosiei şi ai Nemţiei", aveau un tarif special: ei plăteau 4 bani pentru ocaua de "zaharica", prin aceasta înţelegîndu-se atît conditele, cît şi celelalte dulciuri; dacă zaharicalele erau "de scorţişoară", atunci plăteau 24 de bani de oca, un tarif ridicat. Se aduceau, tot pentru produse de cofetărie, coji de lămîie, de portocale şi de naramze – un soi de portocale mai mici, plătindu-se vamă 15 bani de cîntar, apoi dulceţi variate, 4 bani de borcan, ehitre pentru dulceaţă, 120 de bani de povară, "ghiulsuiu" sau apă de trandafiri, 360 de bani de povară, precum şi diferite varietăţi de zahăr: de Veneţia, mai scump, 4 bani vamă de oca, de "Misir" sau Egipt, mai ieftin, numai 3 bani, precum şi "zahăr nelucrat", adică nerafinat, care plătea 26 de bani de cîntar, în timp ce acela "căpăţîni" şi "măruntu praf" plătea 60 de bani de cîntar.

În "catastihul patentarilor" bucureşteni din 1832 găsim 15 "cofetari"; e probabil să mai fi fost şi alţii însă, deoarece aceşti specialişti sînt grupaţi la un loc cu cîrciumarii, rachierii şi bucătarii, şi numai la unii dintre ei se indică specialitatea, majoritatea fiind trecuţi doar cu numele şi prenumele, sau, uneori, cu filiaţia. Cert este că produsele lor se bucurau de o deosebită preţuire. Într-o descriere a Bucureştilor din timpul lui Alexandru Ghica (1834-1842), publicată în *Almanahul Odesei,* pe 1840, şi reprodusă în româneşte în *Propăşirea* din Iaşi, se face elogiul cofetăriilor de pe Podul Mogoşoaiei, pentru şerbeturile şi îngheţata lor. "Şerbeturi, dar ce şerbeturi! De o mie de soiuri: de trandafiri, de şocolată, de vanilie, unul mai gustos şi mai aromat decît altul. Acestea se pot vedea la toate cofetăriile – continuă descrierea – dar în special la aceea în faţa căreia sînt scoase, la uliţă, vreo 20 de scaune. Vă veţi mira de asemenea lucru neobişnuit. Să ştiţi însă că, după plimbare, cucoanele vin să se răcorească aici cu îngheţată oferită de cavalerii amabili. Îngheţata e o adevărată minune şi nu-i scumpă, un leu porţia." Iar în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, cu prilejul participării României la Expoziţia internaţională din Paris, francezul Fr. Jourdain, lăudînd în *L'Illustration* mîncărurile noastre, adaugă: "Domeniul în care bucătăria românească excelează de asemenea este prepararea prăjiturilor şi a dulceţurilor. E o specialitate cum nu mai găseşti nicăieri alta." Semnificativ e faptul că elogiul vine din partea reprezentantului unui popor expert în materie, al poporului care nu

Cărţi poştale comentate, din colecţiile BMB (IV) – Prof. Virgiliu Z. Teodorescu

Inventar 4/40 Carte poştală ilustrată sepia, având imprimat textul: R. 12 a Bucureşti Vedere din Cişmigiu. Pe verso menţiuni cu creionul: 0035, SE 125 1925/44 imprimarea ştampilei: Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu", Inventar nr. 4/40. Dimensiuni: 8,9x13,8 cm. Noua evidenţă: 0731

Fotografia a fost realizată vara, în Grădina Cişmigiu, surprinzând din zona debarcaderului lacul cu arteziana în funcţiune, în plan îndepărtat spre dreapta podul din beton, iar spre stânga se distinge ca o pată albă, în bogata vegetaţie, monumentul modelat în anul 1920 de către sculptorul Ion Jalea, lucrare transpusă în marmură de Carrara pentru a cinsti faptele de Eroism ale membrilor Misiunii Militare franceze pe teritoriul României în anii 1916-1917. Compoziţia sculpturală redă un ostaş francez rănit îngrijit de o sanitară românca. Lucrarea este amplasată pe un piedestal din piatră de Albeşti, bine proporţionat. Prin ambientul de vegetaţie este favorizat, oferind trecătorilor prilej de apreciere a profundelor semnificaţii ale mesajului degajat.

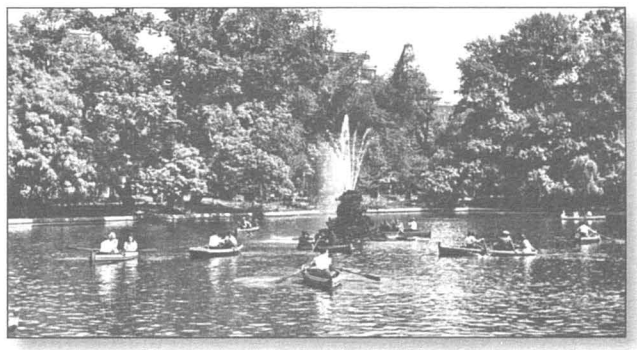

Inventar 6/23 Carte poştală ilustrată alb negru, având imprimat pe verso vederii textele: REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ BUCUREŞTI – Vedere din Cişmigiu. Textele de prezentare sunt în mai multe limbi străine. În caseta timbrului menţiunea tipărită: 0127. Pe verso menţiuni cu creionul: 0034, SE 148 b 1953, imprimarea ştampilei: Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu", Inventar nr. 6/23. Dimensiuni: 8,3x13,3 cm. Noua evidenţă: 0732

Fotografia a fost realizată vara de pe malul lacului Cişmigiu spre zona centrală cu arteziana şi numeroase bărci cu amatorii de canotaj.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

numai teoretic, prin Brillat-Savarin, dar şi practic, prin marii bucătari furnizaţi întregului glob, deţine întîietatea în materie de gastronomie. Interesant e şi faptul că termenul "dulceaţă" a fost luat de unguri de la noi; el nu are de altfel echivalent în alte limbi, nefiind identic cu *confiture* – în franceză. Tot caracteristic românesc e şi termenul "prăjitură".

Cofetăria bucureşteană s-a îmbogăţit continuu, împrumutînd diferite produse şi preparate de la alte popoare şi, fapt semnificativ, *îmbunătăţind* o seamă dintre ele. Să se compare, de pildă, cataiful turcesc, fără frişcă, şi baclavaua lor, pregătită cu seu de oaie, cu cele româneşti, spre a se vedea diferenţa. Pe lîngă influenţa mai veche, turcească şi grecească, s-a exercitat în acest domeniu o însemnată influenţă franceză, în veacul al XIX-lea, determinînd o întreagă terminologie – bomboane, caramele, sirop, cremă, nuga, fondante etc. – apoi o influenţă germană şi una italiană.

Dintre cofetăriile capitalei, cea mai reputată era, la 1850, a lui *Giovanni*, italianul specialist în îngheţată. Se afla pe Podul Mogoşoaiei, în faţa clădirii, pe atunci în construcţie, a Teatrului Naţional. Un alt italian, *Comorelli*, deschisese o cofetărie, mai modestă, în Pasajul Român. Tot pe Podul Mogoşoaiei, în hanul Dedu (fost Greceanu), era, pe la 1840, cofetăria, reputată, a lui Lefter sau *Elefterescu*. În 1852, fraţii *Capşa*, Anton şi Vasile, fiii aromânului Constantin, inaugurează primul lor local, cu firma *La doi fraţi,* în vechea casă Damari, unde mai tîrziu s-a clădit *Hotel de France*; un al treilea frate, Grigore, învaţă între timp, la Paris, meşteşugul, pe lîngă celebrul Boissier, cunoscut în întreaga lume prin bomboanele şi prăjiturile sale de ciocolată; un al patrulea, Ion, de meserie cartograf, desenează planşele planului Borroczyn şi notează, în mahalaua Ghencea, "locul cofetarului", loc mare, avînd, pe jumătatea lui, vie. Treburile mergînd bine – un anunţ din martie 1859, în *Românul*, pomenea nu mai puţin de 36 de sorturi de dulceaţă – fraţii Capşa se mută în 1868 în casele Slătineanu, pe care de altfel le şi cumpără în 1871. O altă cofetărie renumită, făcînd concurenţă cîtva timp fraţilor Capşa, era aceea a lui *Fialkowski*, alături de cafenea. Însemnăm şi cofetăria lui *Broft*, patronul hotelului care a precedat *Continentalul*, precum şi aceea a Hotelului *Bellevue*, lîngă Cişmigiu, "foarte cercetată", după cum citim în relaţia călătorului german Derblich (1859). Spre sfîrşitul secolului al XIX-lea şi începutul celui de-al XX-lea, continuă din toate acestea numai Cofetăria *Capşa*, cu renume mereu crescînd, prin produsele ei de o rară fineţe şi elegant prezentate; în locul celorlalte, se ridică noi cofetării. În Piaţa Teatrului e acum *Riegler*, vestit pentru "indienele" şi "caracurile" lui; mai jos, pe Calea Victoriei, între bulevard şi Prefectura de poliţie, e *Frederic*, a cărui specialitate sînt "carolinele", prăjituri mari cu frişcă amestecată cu fructe glasate, fisticuri şi stafide; şi mai jos, dincolo de Zlătari, e cofetăria lui *Lambru Paltator*, ale cărui "creme" înalte, în formă de turn, din albuş bătut cu zahăr, pe o bază de pesmet tare, formau, aşa cum ne spune în amintirile sale scriitorul Bassarabescu, deliciul şcolarilor; aceştia nu îndrăzneau să intre în cofetăriile de lux. Tot pe Calea Victoriei, dar în sus, dincolo de Ateneu, se deschide Cofetăria *Nestor*, care ajunge, după cîtva timp, prin fineţea preparatelor, să rivalizeze cu *Capşa*. Şi mai sus, pe aceeaşi cale, la colţul de miazănoapte cu strada Fîntînei – azi Nuferilor – e *Dobriceanu*, ale cărui produse, ca şi ale lui *Berindei*, nu ating, însă, faima produselor lui *Zamfirescu*. Cofetăria acestuia din urmă se afla pe bulevard, lîngă actuala Piaţă Kogălniceanu. În Piaţa Sf. Gheorghe era cofetăria lui *Gheorghe Ionescu*, cu vitrine înfăţişătoare şi cu specialităţi de bomboane. În acelaşi sector, al bomboanelor "fondante", reuşeşte *"Alexe Popovici"*, cu un mic magazin de desfacere pe strada Matei Millo. Dar în afară de aceste cofetării, mai erau o sumă altele, de cartier, ca, de pildă, *"Boroş"*, la colţul Căii Griviţei cu Buzeşti, sau *"Murgăşanu"*, pe bulevard, în faţa Hotelului "Princiar", lîngă colţul cu strada Brezoianu; aici se puteau cumpăra şapte prăjituri de un leu – bucuria noastră, a elevilor de liceu de atunci – în timp ce la "Nestor" numai şase, iar la "Capşa" cinci. În mahalale existau şi cofetării în care prăjitura nu costa decît zece bani; e drept că era ceva mai mică şi mai economicos făcută.

Inventar 2/178 Carte poştală ilustrată sepia, avînd imprimat pe faţa vederii textul: Bucureşti Grădina Cişmigiu. Pe verso imprimate textele: CARTĂ POŞTALĂ Editura Librăriei SOCEC & Co. S.A. Bucureşti Reproducerea oprită, cu creionul: 17 0033 SE 128 1925/44, imprimarea ştampilei: Biblioteca Municipală „M. Sadoveanu", Inventar nr. 2/178. Dimensiuni: 7,8x 13 cm. Noua evidenţă: 0733

Fotografie realizată vara surprinzând intensa activitate a canotorilor amatori pe lacul Cişmigiu în preajma artezienei. În plan îndepărtat podul de beton.

După primul război mondial, numărul cofetăriilor se înmulţeşte considerabil; întreprinderile mai mari, ca *Zamfirescu* şi *Angelescu*, îşi deschid o serie de magazine în diferite puncte ale oraşului, aprovizionate exclusiv cu produse ale fabricii respective; se adaugă magazinele Societăţii *Meinl* care desfac şi ele, pe lîngă cafea, ciocolată şi ceai, şi unele soiuri de prăjituri mici; de asemenea, magazinele cunoscutei firme elveţiene de ciocolată *Suchard*.

După al doilea război mondial se înregistrează o nouă creştere a numărului cofetăriilor; se remarcă acum cofetăriile de stat şi ale diferitelor cooperative, care desfac prăjituri, bomboane şi tot soiul de dulciuri standardizate, la preţuri tip. Cofetării noi, spaţioase, instalate într-un cadru elegant, cu mobilier adecvat, cu vitrine atrăgătoare, se întîlnesc în toate părţile oraşului, nu numai în centru – cofetăriile *Union, Scala, Universităţii, Trandafirul alb* – dar, spre deosebire de trecut, şi la extremităţi, ca, de pildă, la Floreasca, la capul Bulevardului 1 Mai, pe Bulevardul Muncii, la Bucureştii-Noi etc. Fără să mai punem la socoteală numeroasele magazine şi chioşcuri care desfac "produse zaharoase" sau "dulciuri". Bucureştii sînt, mai mult ca înainte, oraşul cofetăriilor; deţinem recordul în privinţa aceasta în Europa sud-estică şi, probabil, în întreaga Europă.

Din volumul: *Istoria Bucureştilor,*
Bucureşti, Editura Pentru Literatură, 1966, p. 326 şi urm.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Jurnal subiectiv. Secvenţe bucureştene (III)
Un loc al marilor emoţii - Piaţa Universităţii

Călin HENTEA,
istoric

Nu se poate spune că Piața Universității s-a plictisit vreo clipă din decembrie 1989 încoace. Aproape toată istoria României postdecembriste se poate scrie doar rememorând evenimentele, multe sângeroase şi violente, care s-au petrecut în acest loc. Au fost şi câteva bucurii - efemere, pe lângă cele câteva necazuri adânci şi perene. Emoțiile şi trăirile au fost de fiecare dată pe cât de puternice, pe atât de adevărate.

Totul a început cu *Baricada de la Inter* din noaptea de 21 spre 22 decembrie 1989. Atunci, locul a fost sfințit cu sânge. Apoi s-a întâmplat *fenomenul Piața Universității* - catalizator de mari pasiuni, energii, politici, diversiuni şi în final represiuni. Violențe, sălbăticii, nedreptăți strigătoare la cer. Aşa a apărut pe zidul martirizatului Institut de arhitectură inscripția *Piața Tien An Men II*. Ulterior inscripția a fost zugrăvită, dar a rămas în amintirea câtorva. În zi de Paşte, locul a fost acoperit de oameni (circa un milion, după spusele CNN-ului, care mereu exagerează, nu-i aşa?, evident, în necunoştință de cauză) care voiau să vadă, să atingă legenda vie a fostului suveran, regele Mihai, care se îndrepta spre Biserica Sf. Gheorghe.

Tot în acest loc s-au petrecut şi câteva fieste fotbalistice. Entuziasm, bucurie, moguli călare pe maşini, steaguri, fulare, transmisiuni TV în direct. O efemeritate necesară, o veselie ce a mai spart din încrâncenarea simbolică a locului. Alteori, camerele TV instalate din vreme la înălțimea Intercontinentalului au aşteptat degeaba scorul victoriei. Poate că aşa este normal, ca doar un şut norocos pe un teren de fotbal să scoată oamenii chiuind frenetic în Piața Universității şi nu *Palme d'Or* acordat la Cannes lui Cristi Mungiu de Jane Fonda pentru filmul *4 luni, 3 săptămâni şi 2 zile*.

Emoțiile fac casă bună cu solemnitățile. Fie că acestea sunt spontane sau regizate. Spontană a fost marea bucurie a victoriei lui Emil Constantinescu asupra lui Ion Iliescu pe 18 noiembrie 1996: celebrul balcon al Universității s-a redeschis pentru discursul noului preşedinte, care a îngenuncheat apoi alături de ceilalți bucureşteni în Piață rostind împreună *Tatăl Nostru*. Regizat a fost mitingul de primire a lui Bill Clinton, pe 11 iulie 1997, după ce acesta tocmai le refuzase românilor intrarea în NATO: aceştia l-au aclamat însă furtunos pe preşedintele american, scandând naivi, emotivi, entuziaşti şi copilăroşi: "America, America, Bill, nu ne vinde Rusiei".

Tot aici, în simbolica Piață a Universității (pe vremuri, în centrul sensului giratoriu era Monumentul Brătianu, demolat de comunişti), Traian Băsescu, îmbătat de victoria sa în alegerile prezidențiale din 2004, a găsit de cuviință să le promită un rendezvous bucureştenilor, din trei în trei luni, pentru "raportul preşedintelui". Frumos din partea domniei sale, dar apoi a cam evitat locul şi a uitat promisiunea.

Acum, acele mulțimi emoționate, care odinioară aclamau sau, dimpotrivă, protestau energic, nu ar mai avea loc în Piață. Locul a fost ocupat de simboluri statuare: crucile de piatră în centru, „Caragialiana" lui Ioan Bolborea din fața Teatrului Național, „Violino staccato" de Domenico Regazzoni, lângă Spitalul Colțea. În fața Universității, poate că ecvestrul Mihai Viteazul şi ai lui îşi vor reocupa locul tradițional după terminarea parcării subterane; altfel se va pierde înțelesul adresei argotice bucureştene "la coada calului..." (lui Mihai Viteazul - n.n). Fără a mai pune la socoteală duiumul de căsuțe meschine de lemn înghesuite periodic, pentru vânzarea unor sumedenii de kitsch-uri, chiar sub balconul Universității, cel de la care s-au rostit cândva atâtea cuvinte mari şi curajoase. În schimb, s-au restrâns buchiniştii de lângă zidul Universității. Ca şi cum doar ei singuri, ar fi fost în plus acolo...

Repere bucureştene - km 0 al democrației şi nelipsitele tarabe cu cărți (foto Călin Hentea)

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

PATRIMONIU

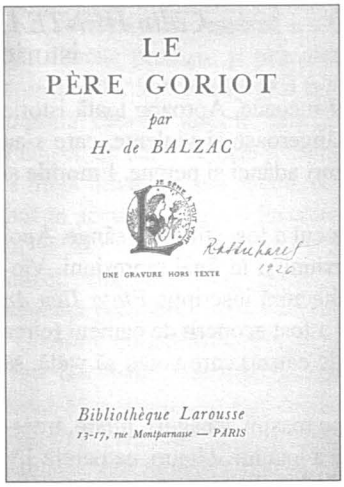

H[onoré] de BALZAC, *Le Père Goriot*, avec une gravure hors-texte, Paris, Bibliothèque Larousse [1926], 240 p.

En quelque discrédit que soit tombé le mot drame, par la manière abusive et tortionnaire don't il a été prodigué dans ces temps de douloureuse littérature, il est nécessaire de l'employer ici : non que cette histoire soit dramatique dans le sens vrai du mot, mais l'oeuvre accomplie, peut-être aura-t-on versé quelques larmes intra muros *et* extra.

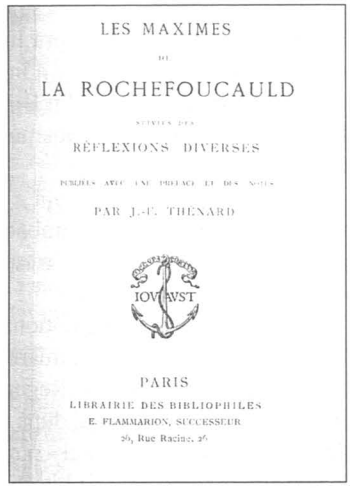

La ROCHEFOUCAULD, *Les maximes de La Rochefoucauld, suivies de Réflexions diverses*, publiées avec une préface et des notes par J. F. Thonard, Paris, Librairie des Bibliophiles, E. Flammarion [1868], 290 p.

"Moi qui connais tout ce qu'il y a de délicat et de fort dans les grands sentiments de l'amour, si jamais je viens a aimer, ce sera assurement de cette sorte ; mais de la façon dont je suis, je ne crois pas que cette connaissance que j'ai me passe jamais de l'esprit au coeur" ***(La Rochefoucauld par lui-même)***

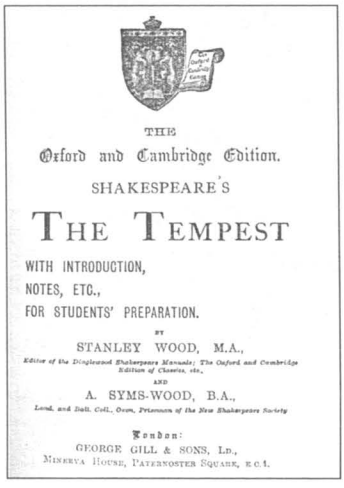

[William] SHAKESPEARE, *The Tempest*, with introduction, notes etc. for students preparation, by Stanley Wood, M. and A. Syrus-Wood, b.a., London, George Gill and Sons, 1929, 225 p.

This edition of The Tempest *is designed to satisfy the requirements of Candidates for all Public Examination and is distinguished from the majority of School Editions by certains special features, the purpose of witch may be briefly indicated.*

Rubrică realizată cu sprijinul colecționarilor

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

Angela BOTEZ – Postmodernismul în filosofie, artă şi religie

O lucrare fundamentală despre *Postmodernismul în filosofie* (Bucureşti, Editura Floare Albastră, 2005), cu trimiteri vaste în zone adiacente precum literatură, estetică şi religie, aparţine Angelei Botez, unul dintre precursorii promovării în România ale noilor concepte ce se manifestă în cultura continentală. Este un semn că *paradigma* modernităţii, cu accent pe *pattern*-ul cultural, a cuprins inclusiv spaţiul românesc, provocând confruntarea între mentalismul tradiţional şi noile orientări, cu accent pe scientism, constructivism şi structuralism. Totodată lucrarea se doreşte, în accepţiunea autoarei, şi un necesar „demers filosofic critic" menit să evidenţieze numeroasele curente şi manifestări ce au influenţat modul de abordare a unor domenii precum umanismul, hermeneutica etc., apropiind comunitatea filosofică românească de unele cercuri internaţionale.

Pentru cititorul mai puţin familiarizat cu acest domeniu, semnalăm că *postmodernismul* reprezintă un nou mod de abordare a problemelor cunoaşterii şi ale societăţii, privite dintr-o perspectivă critică, uneori chiar negativistă, specifică secolului al XX-lea. Aria ideatică a postmodernismului se dovedeşte astfel cu totul extinsă faţă de vechile concepte integrative, asociind termenilor postmodernităţii zone noi, precum literatură, critică literară, etnologie, politologie etc. Câmpul cel mai extins şi cel mai explorat rămâne însă filosofia.

Abordând fenomenul din perspectivă larg filosofică, şi doar incidental socio-literar, Angela Botez realizează un tablou cvasicomplet al câmpului postmodern, pornind de la concepte, idei şi autori şi oferind, pe cât posibil, o prezentare sistematică a conceptelor specifice, însoţite de o bibliografie actualizată.

De un real interes pentru evoluţia domeniului analizat rămâne capitolul *Filosofi români înscrişi în paradigma postmodernistă*, în care Angela Botez *descifrează* sensurile noii filosofii a deconstrucţiei, pornind de la textele „clasice" aparţinând filosofilor români moderni, de la Emil Cioran, Şt. Lupaşcu sau Mircea Eliade până la „noua generaţie". Pilduitoare în acest sens sunt ecourile publicării, după 1999, în „Revista de filosofie" a Academiei Române, a unor grupaje cuprinzând luările de poziţie postmoderniste şi ecourile lor în rândul cercetătorilor români. „Omul dialogal", postmodern este prezent în spaţiul românesc atât prin interviurile pe care intelectuali români precum Marin Mincu, Angela Botez, Ruxandra Cesereanu ş.a. le-au luat unor „clasici" precum Rorty, Levin, Ramsey sau Derrida (unele prezentate pe larg şi în „Antologie"), cât mai ales prin poziţiile active şi interpretările acordate „noii filosofii". Dovada acestui interes crescut pentru postmodernism, datorat în mare măsură râvnei Angelei Botez, o reprezintă numărul mare de cursuri, seminarii şi teze de doctorat susţinute la Universitatea din Bucureşti, ca şi în alte centre culturale ale ţării, pe această temă.

Termenul de *postmodernism* (numit, uneori şi transmodernism) introdus cu atâta vigoare de Angela Botez în spaţiul cultural românesc poate părea oarecum forţat, fiind subminat şi de oarecare *instabilitate valorică.* Rămâne totuşi principalul model de referinţă contemporan, având şi avantajul de a fi un sistem *aplicat*, cu relevanţă pentru modul de interpretare al unor varii manifestări socio-culturale.

În concluzie, cartea face cu prisosinţă dovada prezenţei *femeilor-filosof* în spaţiul contemporan. Sintagma aparţine lui Jacques Derrida, părintele constructivismului, şi a apărut într-un interviu acordat Kristinei McKenna (*Revista de Filosofie*, nr.1, 2005, traducere de Anişoara Şerban).

Chiar dacă Derrida s-a declarat, într-un anume fel, la rândul său „feminist", fiind, prin întreaga sa operă, un aliat al culturii feminine, prezenţa Angelei Botez în câmpul filosofic trebuie privită mult mai pe larg. În fond, dacă există un mod particular de gândire, recunoscut ca atare, specific gânditorilor-femei, prin întreaga sa activitate *profesorul* şi *filosoful* Angela Botez reprezintă, în spaţiul românesc, triumful absolut al acestei idei. *(M.N.)*

Volume purtând marca Angela Botez

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

„O introducere în postmodernismul filosofic"

Dr. Teodor VIDAM

Lucrarea *Postmodernismul în filosofie* este o lucrare densă ca problematică şi ca surse de informaţii, într-un cuvânt o incursiune teoretică amplă şi consistent argumentată. Ea reprezintă mai mult decât obiectivul stabilit iniţial "o introducere în postmodernismul din filosofic". Ea ne propune de drept şi de fapt un examen atent al conştiinţei filosofice la lucru pe diversele meridiane ale globului. Faţă de corelaţiile şi opoziţiile clasice subiect-obiect, raţionalitatate unică sau multiplă, adevăr universal sau particular, cauzalitate liniară şi/sau circulară etc., postmodemismul propune un termen intermediar şi anume acela de context, de proximitate, precum şi conceptele şi sintagmele ce derivă de aici: descentrare, diferenţă, alteritate, deconstrucţie, determinare cronotopică, comunicare verbală şi nonverbală etc.

Nimeni nu se poate îndoi sau nega complexitatea realităţilor existente, tipologia vastă a determinărilor cronotopice, insuficienţa criteriilor clasice referitor la stabilirea adevărului, matricea comunicării în care sunt prinse toate activităţile umane etc. Strânsoarea gândirii moderne sau clasice ne dă sentimentul că ne aflăm într-o lume dezumanizată. De aici suita întrebărilor relevante puse de autoare în primul capitol: *Este deci postmodernismul o schimbare radicală faţă de modernism? Este el doar o revoltă împotriva exagerărilor moderniste? Este postmodernismul doar o modă comercială, o încercare de laissez-faire sau anything goes cu accente pe relativitate, fragmentar, discontinuitate?* Răspunsul nostru este da şi nu. Da, deoarece termenul este nefericit ales, în manieră tradiţională, după ceva urmează altceva, ilustrează cauzalitatea liniară. Dacă ţinem seama de operaţiile logice proprii gândirii filosofice propriu-zise (extrapolare, speculaţie, transcendere), opţiunea personală este pentru transmodernism. Din această pricină nu e doar o modă comercială.

Paradigmele sunt legate de culturi, de constituirea unui mental ce marchează conceptele integrative ale unui eon sau perioadă social-istorică bine circumscrisă. Lectura atentă şi aprofundată a lucrării Angelei Botez relevă creşterea în spirală, adâncirea unor formule tip, ceea ce presupune o prelucrare de profunzime a exegezei. După precizarea obiectivelor urmărite, după analiza precursorilor, Angela Botez îşi dă adevărata măsură a puterii sale de analiză şi sinteză în capitolul III, în care se ocupă de protagoniştii postmodernismului. Nu întâmplător acest demers începe cu analiza operei şi personalităţii lui J. Derrida din aria culturii franceze; într-o manieră tranşantă, Derrida neagă existenţa sepa-

Biobibliografie

Născută la Deva, la 12 august 1943, ***Angela Botez*** *a urmat liceul „Decebal" din localitate, apoi Facultatea de Filosofie din Bucureşti, pe care a absolvit-o în 1966 ca şefă de promoţie. Repartizată la Institutul de Filosofie al Academiei Române, a parcurs, treptat, toate treptele academice, în prezent ocupând funcţiile de profesor asociat la Universitatea Politehnică şi conducător de doctorate (din 2001), redactor-şef al „Revistei de filosofie" şi al „Revue Roumaine de Philosophie", ambele apărute sub egida Academiei Române. Este şef de sector la Institutul de Filosofie şi Psihologie „C. Rădulescu-Motru" al Academiei Române, membru al Academiei Oamenilor de Ştiinţă din România.*

În cei peste 40 de ani de activitate ştiinţifică, didactică şi publicistică, a abordat, cu succes, probleme noi şi controversate ale filosofiei post-moderne şi ale filosofiei mentalului **(mind philosophy)**, *inclusiv aspecte legate de inteligenţa artificială, ştiinţele cognitive şi computeriale, ştiinţele comunicării. În prezent, evoluţia acestor domenii, ce poartă numele generic de* **filosofia conştiinţei**, *au ca fundament teoretic lucrările monografice scrise sau coordonate de Angela Botez, începând cu anul 1980, precum (într-o prezentare selectivă):* **Epistemologia ştiinţelor sociale** *(1981),* **Realism şi relativism** *(1993),* **Filosofia mentalului. Intenţionalitate şi experiment** *(1996),* **Filosofia ştiinţelor cognitive** *(2003) etc.*

În paralel cu filosofia ştiinţei şi a mentalului a abordat şi teme specifice istoriei filosofiei româneşti **(Dimensiunea metafizică a operei lui Lucian Blaga**, *1996;* **Lucian Blaga – Confluenţe filosofice în perspectivă culturală,** *2006), precum şi ale filosofiei anglofone, cu prioritate în domenii ca filosofia culturii şi postmodernismul* **(7 călătorii în Marea Britanie**, *1992 sau* **Filosofie în paradigma culturii britanice**, *2004).*

Având o colaborare permanentă cu filosofi şi instituţii de prestigiu de peste hotare, participând ca invitat şi raportor la numeroase congrese, conferinţe, stagii de documentare şi schimburi interacademice, Angela Botez a promovat pătrunderea ideilor filosofice româneşti în cadrul comunităţii profesionale internaţionale. Cele peste 50 de comunicări susţinute la congresele şi dezbaterile internaţionale pe tematică de specialitate (în Anglia, Germania, Italia, Franţa, Suedia, SUA, Rusia etc.) au deschis calea epistemologiei spre orizontul ontologic, ca şi spre cel axiologic, având drept efect modificarea perspectivelor cumulaţionist-empirice către cele mutaţionist-istorice. Cu alte cuvinte, a promovat activ, în spaţiul românesc, cele mai recente orientări din filosofia ştiinţei. În acest sens, **Postmodernismul în filosofie** *(2005), ce vine în completarea altui volum similar,* **Concepte integrative - antice, moderne şi postmoderne** *(1997), pune în legătură paradigma postmodernă, apărută la sfârşitul secolului al XX-lea, cu conceptele sale integrative – de construcţia pluralismul, textualismul etc.*

Meritul fundamental al Angelei Botez rămâne însă acela de a promova valorile spiritualităţii filosofice româneşti în context universal, şi cu deosebire în spaţiul anglo-saxon. Prin seria publicistică a celor 12 medalioane dedicate unor filosofi interbelici, iniţiată în „Revista de filosofie", din 1999, pune în legătură filosofii români atât cu fenomenul cultural autohton, cât şi cu ideile de mare semnificaţie actuală din lumea anglo-saxonă. În acest sens, simpozionul **Filosofia stilurilor culturale în secolul XX**, *organizat în 1995, cu prilejul* **Centenarului Lucian Blaga**, *a avut ca efect creşterea interesului unor cercetători străini pentru ideile filosofice ale lui L. Blaga. Între cei cuceriţi de categoriile stilistice blagiene semnalăm pe Richard Rorty (n. 1931, New York), Jurgen Habermas (1929-2004), Paul Rorty (1913-2005) şi alţi precursori ai gândirii postmoderne. La rândul lor, gânditori britanici precum R. T. Allen, Ramsey Eric Ramsey sau Michael Polany au scris articole şi au susţinut conferinţe despre concepţia filosofică blagiană, pornind de la interesul produs de comunicările Angelei Botez la congresele mondiale de filosofie la care a participat. În acest sens, pilduitoare rămâne comunicarea* **Blaga** *şi* **Polany – filosofi ai cunoaşterii**, *scrisă pentru Congresul de la Boston şi apărută atât pe Internet, cât şi pe o casetă difuzată de R. T. Allen în Marea Britanie.*

Angela Botez este deţinătoare a Premiului **Simion Bărnuţiu** *al Academiei Române, precum şi al altor premii şi distincţii de prestigiu oferite de Uniunea Scriitorilor, Societatea* **Lucian Blaga** *din Cluj-Napoca sau universităţi de prestigiu din străinătate. Este menţionată în volumele* **Who's Who in the World** *(1992),* **Who's Who in the 21-st Century** *(2002) şi* ***Great Women of the 21-st Century*** *(ABi, SUA).*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

raţiilor verbal-scris, minte-corp, intern-extern, bine-rău, accident-esenţă, identitate-diferenţă, prezenţă-absenţă, spaţiu-timp etc.

Orice umanism care consideră omul ca esenţă universală rămâne metafizică. După Derrida, omul nu intră în transcendental, el are condiţie socială şi istorică. Filosofia nu poate fi ontologie, nici epistemologie, ci doar hermeneutică. Dacă epistemologia se întreabă cum e posibilă cunoaşterea, subliniază Derrida, hermeneutica se chestionează cum e posibilă înţelegerea şi interpretarea. După Derrida, textul nu are un temei transcedental, ci el vizează, precum arta secolului XX, o transcendenţă goală. Textul nu există fără context. Nu există ceva care să poată fi numit adevăr unic, el este plural. Derrida nu se lasă copleşit "de splendoarea simplului", ci agrează lubricitatea complicatului. Nu-l frapează nici puritatea, nici inefabilul.

Deşi Lyotard publică în 1979 lucrarea *La condition postmoderne*, el nu este un exponent propriu-zis al postmodernismului. După cum sesizează şi Angela Botez, Lyotard este un adept al narativului restrâns asupra existenţei umane individuale care nu are nevoie de fundamente generale. Se ocupă de discurs şi diferenţă. El nu mai crede ca necesară ipoteza morţii divine. Această idee e împărtăşită şi de E. Levinas, potrivit căruia responsabilitatea faţă de altul primează şi depăşeşte totalitatea, comprehensiunea şi exprimarea. Un înnoitor de substanţă este G. Deleuze. El se detaşează de raţionalism şi determinism, se structurează în şi din critica ideilor lui Kant şi Nietzsche. Se preocupă de perspectivele postmoderne în pictură, literatură şi cinema. El consideră filosofia ca o disciplină ce se ocupă de concepte. Ele trebuie inventate sau mai degrabă create şi nu ar fi nimic fără semnătura celui care le creează.

După seria reprezentativă a cugetătorilor francezi, Angela Botez se ocupă de cea americană, îndeosebi de R. Rorty şi lucrarea acestuia *Objectivity, Relativism and Truth*. Rorty considera cunoaşterea că nu reprezintă redarea adevărată a realităţii, ci stabilirea de obiceiuri şi acţiuni care pot face faţă realităţii. Rorty afirmă că nu e nimic rău cu ştiinţa, ci doar cu divinizarea ei de către filosofia realistă. Ştiinţa nu este un termen abstract metafizic, în vreme ce realitatea este. Ştiinţa reprezintă o practică umană ce caută metode şi instrumente de cunoaştere. Ea pretinde că trece dincolo de relativitatea existenţei umane. Motiv pentru care Rorty analizează legătura dintre ştiinţă, raţiune şi realitate. El conchide că ştiinţa nu este model al raţionalităţii, ci al solidarităţii. În mod îndreptăţit, Rorty consideră că nu accedem la realitatea adevărată şi obiectivă independent de psihic şi limbaj. Ştiinţa este o activitate ca şi celelalte activităţi umane ce ne ajută să facem faţă realităţii.

În acest moment al analizei, Angela Botez consideră necesar să traseze o primă separare a apelor de uscat, printr-o prezentare contrastantă între cele două paradigme pornind de la epistemologie. Astfel, dacă modernismul s-a bazat pe o epistemologie critică susţinută de câteva teze: **1)** fundaţionalismul; **2)** teoria reprezentaţională a limbajului; **3)** ideea autonomiei ştiinţei, postmodernismul profesează o epistemologie postcritică şi analitică ce încearcă să impună deschideri noi: **1)** o perspectivă holistică, contextualistă; **2)** teoria limbajului natural şi al actelor de vorbire; **3)** ideea determinării cronotopice şi a cauzalităţii circulare, în acest siaj se constituie o artă a perspectivelor multiple, marginalul, excentricul faţă de general, umanul modernismului încearcă să se acrediteze. La rândul său, istoria nu există pentru postmodernism decât în calitate de text, cu multiple posibilităţi de interpretare.

"De la Kant la Rorty – remarcă Angela Botez – critica raţiunii se constituie drept parte esenţială a oricărei tentative de a face filozofie". După dezvăluirea unor amănunte semnificative proprii poziţiei lui Rorty, autoarea ni-l prezintă pe Calvin O. Schrag. Acesta observă alunecările postmoderniste spre extremismul dizolvării totale a subiectivităţii în conversaţie şi al epistemologiei în socio-psihologie şi retorică. C. O. Schrag propune o concepţie filosofică proprie pe care o numeşte teoria raţionalităţii transversale, în teoria sa, eul nu stă izolat ca un fel de insulă suficientă sieşi, ci se află contextualizat de tradiţie şi practici sociale. De aceea, acordă importanţă legăturii inextricabile dintre individ-societate şi cultură. A pune întrebări despre noi înşine, despre ceea ce înseamnă că existăm, apare ca un semn distinctiv al fiinţelor care suntem.

Concepte, perspective, dezbateri actuale în filosofie

Angela BOTEZ,
filosof

Teme şi concepte postmoderne

Valorile umane îşi găsesc un suport mai larg în gândirea ultimilor 20 de ani, susţine David Harvey, pentru că identitatea şi unificarea care înstrăinau existenţa oamenilor au fost descentrate, fiind criticate atât alienarea minţii faţă de corp cât şi separarea spiritului faţă de ex-perienţa practică. În politologia postmodernă gânditorii sunt chemaţi să construiască "istorii conceptuale critice" cu ajutorul unor concepte cheie cum ar fi: putere, autoritate, partide, republică, democraţie, dreptate. Problemele principale se referă la grupuri politice şi elite, nu la clase şi societăţi. Se discută despre jurisprudenţa postmodemă care atacă fetişismul modern al dreptului şi al valorilor legii. Criticii ei asimilează postpoziţia cu cinismul în faţa ideii de justiţie, susţinătorii demonstrează că de cele mai multe ori este vorba de distrugerea unui canon şi căutarea pluralismului normativ, pluralism care încearcă să facă dreptate şi "celeilalte părţi" până atunci marginalizate. "Rebeliunea" postmodernă împotriva metafizicii are o semnificaţie etică şi juridică la filosofi cum ar fi: Adorno, Derrida, Lacan, Levinas. Toţi impun o interpretare a configuraţiei etice diferită faţă de teoria socială critică a lui Habermas, şi cea analitică a realităţii legale a lui Nagel şi Rawls. La răscrucea dintre filosofia dreptului şi epistemologie, se naşte în cadrul postmodernismului un puternic curent feminist.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Postmodernismul privilegiază eterogenitatea și diferența ca forțe eliberatoare în redefinirea discursului cultural. Fragmentarea, indeterminarea și o imensă neîncredere în toate discursurile universale și totalizatoare caracterizează noua paradigmă. Redescoperirea pragmatismului în filosofie (Rorty), schimbarea orientării cu privire la filosofia științei (Kuhn, Feyerabend), accentele asupra discontinuității și diferenței în istorie și asupra convenției poliforme în locul accentelor pe cauzalitatea simplă sau chiar pe cea complexă (Foucault), noile dezvoltări ale matematicii relevând indeterminismul (teoria catastrofelor, teoria haosului, geometria fractală), resurecția în etică și antropologie a validității și demnității "altuia"- sunt toate indicii de profunde schimbări în structura spirituală, senzorial-perceptivă, sentimentală. Apare o rejectare a metanarativului care caută înlăturarea rațiunii manipulative și a fetișului totalității în vederea întoarcerii la pluralismul stilurilor de viață și al "jocurilor de limbaj". Științei și filosofiei li se cere să renunțe la "grandioasele" lor teze și perspective universale și să se prezinte ca modeste grupări conversative fără a mai avea nostalgia legitimării de sine. După postmoderniști diferitele realități pot coexista și interpenetra, limita între ficțiune și realitate, între iluzie și știință se estompează. Noua filosofie denunță rațiunea abstractă și are o adâncă voință de emancipare a omului de sub dominația științei și tehnologiei. Papa Paul al II-lea consideră că nu mai este nevoie ca biserica să atace scientismul, marxismul și secularismul liberal pentru că ele și-au pierdut singure atracția, timpul lor a trecut și vor dispărea de la sine.

Criza secolului este criza gândirii scientiste care a construit un om fără credință, om ce a descoperit prin propria cercetare lipsa sensului existenței sale materiale, proiectul teologic postmodern reafirmă adevărul biblic pe calea rațiunii acceptând însă pluralitatea credințelor.

În concluzie, David Harvey susține că există astăzi o tendință de trecere de la conceptele perioadei epistemice la cele ale perioadei postepistemice. Respectiv de la valorile epistemice: obiectivism, absolutism, realism, pozitivism, universalism, cauzalitate, determinism, verificare, verisimilitudine, adevăr-reflectare, unitate, scientism, reconstrucție rațională, epistemologie, logică; la valorile postepistemice: subiectivism, relativism, instrumentalism, pragmatism, istorism, pluralism, probabilitate, indeterminism, încredere, incomensurabilitate, adevăr-context, complementaritate, holism, constructivism social, sociologie, psihologie.

Paradigma modernității

Modernitatea ca noțiune a fost folosită încă din secolul al VI-lea d. Ch. sub forma modernus, provenind de la cuvântul latin modo (recent, nou). Cu unul din sensurile principale va circula din secolul al X-lea d. Ch. în polemicile religioase și filosofice ce având fie un subtext laudativ (libertate a spiritului, cunoaștere a lucrurilor celor mai recent descoperite sau a ideilor nou formulate, absență a închistării și rutinei), fie peiorativ (spirit superficial, preocupat de modă, de schimbări de dragul schimbării, tentat să abandoneze fără o judecată inteligentă tot ce aparține trecutului în favoarea unor impresii de moment). R. Eucken releva dubla utilizare a conceptului de modernitate: pe de o parte pentru transformările reale, progresive și necesare ale gândirii, pe de alta pentru ignorarea tradiției, supralicitarea și reclama noutății cu orice preț ***(Flachmoderne în Geistige Strömungen der Gegenwart)****. Despre începuturile Modernității s-au purtat discuții îndelungate.* ***Dicționarul Lalande*** *înscrie printre multiplele semnificații ale termenului modernitate și pe aceea de "perioadă istorică actuală, contemporană, posterioară evului mediu, începută cu Căderea Constantinopolului în 1453" și, de asemenea, pe aceea de caracteristică a filosofiei, începând cu Bacon și Descartes, până astăzi, și a științei întemeiată de Galilei și Newton. De modernitate se vorbește mai ales în țările dezvoltate ale evului mediu, unde ea denumește fapte istorice cum ar fi descoperirea Americii, a tiparului, reforma lui Luther etc. O delimitare între tradiția medievală și modernă are loc și în limbajul scriitorilor și artiștilor. În 1688 Perrault scria lucrarea* ***Parallèle des Anciens et des Modernes****, iar Fonlenelle,* ***Digression sur les Anciens et les Modernes****. Astfel de autori caracterizează modernismul drept unificare a raționalismului cu naturalismul și cu moralismul. În 1750, Rousseau, în* ***Dissertation sur la musique moderne****, va descrie romantismul ca modernism radical.*

În evoluția omenirii, pe baza unor valori și concepte integrative, putem detecta existența paradigmelor culturale, cum ar fi: Antichitatea greacă, Evul Mediu european, Modernitatea. Criza lumii ideilor metafizice și religioase exacerbate în Antichitate și Evul Mediu târziu a dus la nașterea unei noi "paradigme de gândire și de creație" opusă spiritului medieval, impusă o dată cu Renașterea, dezvoltată de Iluminism și Enciclopedism și ajunsă în criză în secolul al XX-lea. Dintre multiplele sensuri cu care a fost folosit termenul de modernitate timp de un mileniu, trebuie spus că semnificația în care apare el astăzi în majoritatea demersurilor filosofice, antropologice, istorice, sociologice, estetice este cea de caracterizare a unui ***pattern cultural****. Există însă și al doilea sens folosit în artă. Să amintim doar de așa-numitul* ***modernismo*** *care evocă o orientare a scriitorilor de limbă spaniolă, mai ales din America Latină, care, în jurul anilor 1890, au hotărât să schimbe temele și formele de exprimare și să propage estetismul idealist împotriva materialismului și tehnocratismului pozitivist nord-american. Ca și în cazul lui Baudelaire, este vorba în literatura hispanică de o modernitate care rupe cu regulile și rutina artei clasice. Avangarda literară și alte curente în muzică și pictură, numite moderniste, vor deconstrui sistematic ordinea paradigmatică rațional empiristă a chiar modernității în sens de pattern socio-cultural. Confuzia între cele două sensuri provoacă deseori neînțelegeri teoretice majore. În sensul de paradigmă, modernitatea a devenit deja tradiție, în cadrul ei semnele de schimbare sunt numeroase, fiind denumite (mai ales în aria artei) tot moderniste, dar în al doilea sens. De aceea credem că folosirea termenilor "postmodernitate", „modernitate târzie", "a doua modernitate", "geomodernitate" pentru astfel de manifestări de tranziție ar favoriza clarificările conceptuale în analiza fenomenelor reale.*

Ca ***pattern cultural****, modernitatea a însemnat: "triumful asupra principiului după care adevărul prim este adevăr dat, revelat, în jurul căruia rațiunea umană are doar dreptul și puterea să se învârtească în mod superficial, triumful Renașterii cu gândirea independentă a individului care s-a eliberat de concept și s-a scuturat de „jugul gândului", după cum scrie Hegel.*

Fragmente din vol.: *Postmodernismul în filosofie,*
București, Editura Floarea Albastră, 2005

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Referințe critice

De ani buni, Angela Botez este o prezență accentuată în spațiul filosofic. Cărțile sale, cu totul remarcabile, ca și cealaltă operă a sa, Revista de filosofie, serie nouă, fac bine obștei. Zic Revista de filosofie este cealaltă operă pentru că Angela Botez i-a dat o față potrivită așteptărilor și provocărilor timpului.

Acad. Gheorghe Vlăduțescu

Doamna Angela Botez este un spirit neliniștit care a contribuit mult la promovarea, răspândirea și tratarea, în câmpul filosofiei românești, a unor teme noi și actuale, precum: filosofia mentalului, a conștiinței, a realismului și relativismului.

Acad. Teodor Dima

În anul 1995 primeam un neașteptat pliant informativ despre o conferință pentru centenarul Lucian Blaga, ce urma să se țină la Mangalia, la Universitatea Marea Neagră. Cum nu știam nimic despre Lucian Blaga, mă interesau subiectele enumerate și numele lui Michael Polany. Am luat legătura cu Angela... Am considerat instructiv faptul că pregătise copii cu extrase din operele lui Blaga, traduse în limba engleză, precum și faptul că ea a explicat și mai mult ideile filosofice ale lui Blaga, în afara sesiunilor formale. Am înțeles astfel că Blaga a fost un filosof profund și original – în Cunoașterea luciferică – și aceasta cu cel puțin 15 ani înaintea filosofiei noastre de limba engleză.

Richard Allen

Angela Botez ne convinge că este important să continuăm a examina critic dialectica distanței și a fragmentării, care poate abate sau modifica trăsăturile implacabile și energiile nivelatoare și primejdioase ale globalizării, massificării, mediatizării etc. Așa cum demonstrează Angela Botez, noile teorii postmoderne nu fac altceva decât să medieze între massa de particularități neșlefuite, care constituie realitatea românească postdecembristă, și energiile modelatoare și concretizatoare ce activează în istorie și în impulsurile noastre ideologice și teoretice.

Viorella Manolache

Angela Botez este cel mai bun exemplu că filosofia românească există, și nu numai că există, dar o face cu demnitate. Prin efortul său de o viață a contribuit la recunoașterea filosofiei românești pe plan mondial, a dat demnitate acesteia. Iar dacă tinerii, odată plecați de pe băncile școlii românești, formați sub îndrumarea unor astfel de modele de viață și filosofie, își uită trecutul, este pentru că, în opinia mea, se neagă pe ei înșiși. A nega nu echivalează cu a aneantiza: valorile și modelele în filosofia românească sunt de necontestat. Mărturie stă „mitul Angela Botez".

Cătălina Răducu

Popoarele nu se schimbă, sunt date ale destinului istoric. Cel mai bine e să cunoști ce a fost înainte de tine, ca să știi de unde vii și să estimezi unde vei merge. A păși către viitor legat la ochi este totuna cu a sta pe loc. În acest context, viața și activitatea Angelei Botez devin cu adevărat semnificative în context românesc mai larg. Metoda de lucru a domniei sale este enciclopedismul, pus în contact cu universurile paralele din cuvinte. Ținta este exhaustivul. Cărțile sale sunt o enciclopedie a filosofiei românești și universale totodată. Școala pe care o întreține, acel grup de tineri care îi continuă drumul, pe care l-a construit din interior, în spiritul muncii fără istov, tind să devină termen de comparație.

Nae Georgescu și Doina Rizea

Participarea mea la Conferința cu tema **Filosofia stilurilor culturale în secolul al XX-lea** *a făcut posibilă pentru prima oară întâlnirea cu Angela Botez. Datorită ei și a altor participanți am aflat despre discutatul concept de* **antinomie trasfigurată,** *al lui Lucian Blaga. Filosofând asupra științei, Blaga și-a dezvoltat concepția în legătură cu dilema fizicii teoretice din timpul său, în același timp ondulatorii și corpusculare, ale luminii ca fenomen. Blaga pornește de la respectiva contradicție în elaborarea noțiunii sale filosofice de* **antinomie transfigurată** [...]. *În timpul discuțiilor de la Mangalia s-a putut observa că noțiunea mea de* **raționalitate transversală** *stă pe axa orientărilor actuale. S-a considerat, de asemenea, că cele două noțiuni concertate pot fi utile pentru depășirea crizei sfârșitul secolului XX, în cadrul căruia afirmarea identității a universalității și a necesității se află în tensiune continuă ca valorizarea postmodernă* [...].

Calvin O. Schrag

Din volumul: *Matrici filosofice și concepte integrative,* Craiova, Ed. Aius, 2009

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC

Asistenţii bibliotecari ca discipoli situaţi în context: *Cum pot ei învăţa mai eficient (II)*

Teresa TO,
Universitatea oraşului Hong Kong

Implicaţii şi recomandări

Estimarea necesităţilor

Deoarece există o asemenea diversitate de discipoli şi fiecare dintre aceste tipuri de cursanţi are diferite atitudini faţă de procesul pedagogic şi are diferite nevoi de învăţare, noi trebuie să înţelegem caracteristicile fiecărui tip de învăţăcel pentru a-i ajuta pe ei ca să înveţe efectiv. Biblioteca este prin urmare sub imperativul nevoii de a începe cu o serioasă şi corectă evaluare a necesităţilor.

Kazanjian (2002) indică că „lucrătorii sunt fiinţe umane în evoluţie care necesită învăţare continuă" şi „trebuie să învăţăm ca să învăţăm întotdeauna"(p.6). Jarvis (2004) a citat de asemenea numeroase cercetări statistice pentru a proba faptul că fiinţa umană are o necesitate fundamentală de a învăţa, o nevoie care poate fi la fel de bază ca şi oricare dintre necesităţile identificate de Maslow în binecunoscuta sa „ierarhie" a nevoilor (p.34). Înainte ca orice fel de recomandare practică să poată fi făcută despre cum să se furnizeze oportunităţi de învăţare către participanţii la această cercetare, trebuie mai întâi să aflăm care sunt necesităţile de instruire ale AB. Unii dintre ei învaţă pentru recompense tangibile, alţii pentru propriu lor interes de auto-realizare. Estimarea nevoilor şi intereselor este deci necesară pentru a înţelege fiecare tip de ucenic, a identifica potenţialul fiecărui membru al personalului şi ceea ce ar trebui făcut pentru a-i ajuta ca să înveţe.

Estimarea necesităţilor trebuie să fie văzută ca procesul de ajutare a adulţilor ca să gândească prin intermediul motivelor (raţiunilor, cauzelor) pentru nevoile lor iniţial exprimate (să îşi conştientizeze/analizeze motivaţiile). Este un punct de referinţă esenţial pentru planificarea şi proiectarea antrenamentului şi dezvoltării personalului. Ideal, va fi un plan de dezvoltare (pregătire) personalizat pentru fiecare individ. Este de asemenea necesar să se descopere modul cum nevoile individuale şi organizaţionale pot fi satisfăcute în acelaşi timp. De vreme ce este imposibil pentru tot personalul să participe în activităţile de dezvoltare cu toţii odată, evaluarea necesităţilor face de asemenea mai uşor pentru manageri ca să stabilească priorităţi conform nevoilor funcţionale ori operaţionale, şi de asemenea ca grad de urgenţă. Managerii pot apoi pregăti calendarul evenimentelor cu cine participă la ce şi când.

Un standard sau etalon de ghidare al nivelului de competenţe şi cunoaştere pe care personalul unui anumit post ar trebui să-l obţină este de asemenea important. Conform teoriei învăţării adulte, oamenii sunt gata să înveţe când simt nevoia de a şti sau de a face ceva pentru ca să acţioneze mai eficient. Oricum, deoarece cunoaşterea şi exigenţele de competenţe ale AB nu erau clar definite în bibliotecă, nici managerii şi nici echipa nu ştiau ceea ce era necesar ca să fie învăţat. Este prin urmare dificil să spui până la ce grad programele de dezvoltare au ajutat în instruirea personalului.

Sala de lectură a Universităţii din Neuchâtel, Elveţia

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Pentru a îmbunătăți, managerii bibliotecii au nevoie desigur să studieze sistematic necesitățile personalului prin abordări științifice precum inspecții (adică investigații, analize, cercetări) ori interviuri; ei au nevoie ca să înțeleagă percepțiile diferite şi nevoile celor trei tipuri de învățăcei mai ales astfel încât ei să poată apoi plănui, proiecta şi implementa un nou training şi o nouă schemă de dezvoltare corespunzătoare pentru personal. Următoarele recomandări se concentrează pe felul în care biblioteca îşi poate asuma un rol activ în aspectele personale, practice, sociale, structurale şi culturale pentru a ajuta personalul ca să învețe personalul. În plus, recomandările vor face referință de asemenea la cele cinci discipline ale organizării instruirii ale lui Senge (1991). Aceasta deoarece „organizația de învățare" propusă de Senge este o structură puternică care ajută instruirea contextualizată (învățarea situațională) a personalului. Disciplina „măiestrie personală" se referă la dezvoltarea personală; „învățatul în echipă" este direct conectat cu participarea şi interacțiunea socială; „viziunea împărtăşită" este mai mult despre structura organizației, iar „modelele mentale" şi „gândirea (asupra) sistemelor" sunt strâns corelate cu probleme culturale.

Aspecte personale

În sistemul bibliotecii, existaseră numeroase cursuri de training oferite de bibliotecă şi de Oficiul Central de resurse umane (biroul central pentru personal), cursuri care puteau cu greu să acopere nevoile personalului AB deoarece diferiți AB cereau diferite competențe pentru a-şi îndeplini propriile lor sarcini. Pe lângă aceasta, cunoaşterea şi competențele pe care AB au nevoie să le învețe sunt de obicei cunoaştere şi aptitudini specific relaționate bibliotecii şi mai mult de o natură a rezolvării problemelor concrete (deci de natură practică sau chiar pragmatică), implicând flexibilitatea de a transfera cunoaştere de la un caz la celălalt. Spre deosebire de rezolvarea unei probleme din Matematici, nu există vreo formulă şi nici un răspuns standard pentru AB care lucrează la ghişeele serviciului care adeseori cer gânduri instantanee (gândire spontană) şi răspunsuri intuitive. Personalul adeseori nu poate învăța aceste tipuri de abilități doar audiind instrucțiunile din clasele de curs. Prin urmare, multe cursuri de dezvoltare desfăşurate în trecut nu erau benefice pentru AB în sarcinile lor concrete de serviciu.

Ucenicie cognitivă

Pentru personalul AB, atitudinea/acțiunea de mentor, eşafodarea/structurarea şi învățarea colaborativă ar putea fi mai utile decât antrenamentul standard şi programele de dezvoltare. Ucenicia implică de obicei modelarea in situ şi eşafodarea pentru pentru învățăcei pentru a începe o activitate autentică. Aceasta înseamnă că cei mai experimentați membri ai bibliotecii îi pot învăța pe cei mai puțin experimentați într-un mediu de lucru real. Atunci când unui AB îi este atribuită o sarcină, el poate fi tratat ca un ucenic care să fie secondat de un bibliotecar profesionist ori de un AB experimentat pentru o durată rezonabilă de timp. În acest caz, ucenicul poate observa şi învăța cum membrul mai experimentat, ca un model, abordează sarcina într-o situație autentică. Deoarece AB învață de la „antrenor" (instructor-mentor) cum să opereze cu probleme reale, ei îşi vor dezvolta abilități şi experiență pentru a gestiona/rezolva singuri problemele viitoare.

Beneficiul de a oferi ucenicie poate fi de asemenea unul dublu. Se crede că nu doar AB pot învăța mai eficient într-un astfel de proces, ci şi personalul experimentat care îşi împărtăşea cunoaşterea şi experiența vor fi de asemenea capabili ca să învețe în colaborare. Acest fapt ajută personalul mai ales pe „nou veniți" ca să învețe noi aptitudini într-o situație reală. În acelaşi timp, utilizează bine experiențele „veteranilor" dezvoltându-i ca să fie „maeştri". Unul dintre participanții „veterani" SP1 (PSO1/din Servicii Publice 1) a dezvăluit că el era foarte nefericit deoarece rolul său din birou devenise mai puțin important de când venise noul supraveghetor. Propria sa stimă de sine fusese afectată şi avea multe nemulțumiri. Dacă „veteranii" precum SP1 ar putea fi antrenați pentru a deveni „maeştri" şi să ajute la antrenarea personalului mai puțin experimentat, ei ar fi avut o identitate de sine mai înaltă (o conştiință de grup/autopercepție mai elevată).

Măiestrie personală

Conceptul lui Senge (1991) de „măiestrie personală" este util aici. Organizațiile beneficiază din încurajarea personalului lor în direcția Măiestriei Personale. În bibliotecă, este recomandat ca management-ul să fie atent la potențialul de învățare şi să-i învețe pe ei ca să învețe. Pentru fiecare membru al personalului, ar trebui să existe un mesaj clar, trecut prin canalele formale şi informale, despre ce fel de creştere şi atribuții sunt aşteptate de la ei (de la fiecare membru al personalului în parte). Acest ghid poate capacita echipa ca să dezvolte o viziune personală de armonizare care nu este doar o performanță legată de muncă ci de asemenea este o dezvoltare de sine. Indivizii membri ai personalului trebuie să fie apoi încurajați să vadă în mod pozitiv realitatea curentă prin sesiuni regulate de supervizare-adică, falia dintre viziunea lor pe termen lung şi produsul lor uzual (current output). Membrii personalului au de asemenea nevoie să fie asigurați că distanțarea poate fi scurtată prin învățarea lor aflată în desfăşurare cu sprijin organizațional.

Aspecte Practice

Învățarea situațională şi comunitatea de practică

Adulții sunt practici. Ei preferă ca să învețe cunoaştere şi aptitudini de rezolvare a problemelor şi ei au nevoie să aplice ceea ce au învățat într-o situație reală. Managerii liniei de bibliotecă ar putea prin urmare să considere integrarea învățării formale şi informale într-o rutină de lucru.

Conceptul de „comunitate de practică" este pentru a situa învățarea într-un context semnificativ. Comunitățile de Practică sunt grupuri de oameni auto-organizate şi selectate care împărtăşesc un sens comun al țelului propus şi o dorință de a învăța şi cunoaşte ceea ce ştiu fiecare dintre ei (Lave şi Wenger, 1991). O sugestie este de a dezvolta un program de practică de lucru, cu un concept de ucenicie cognitivă, pentru ca personalul să dezvolte variate abilități în departamente diferite. Sarcinile de lucru pot integra tot atâtea practici de învățare pe cât este posibil. AB vor putea apoi să fie capabili ca să învețe în timp ce lucrează şi pot aplica ceea ce au învățat direct la munca lor. În acelaşi timp, procesul de instruire a personalului ar trebui recunoscut în mod formal şi să fie transmis un mesaj clar astfel încât membrii personalului să înțeleagă că învățătura chiar contează în ochii managerilor.

Pentru a oferi personalului un mediu ambiant practic de învățare, biblioteca poate pune la punct un sistem, care defineşte ce fel de abilități sunt necesare pentru fiecare poziție şi

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

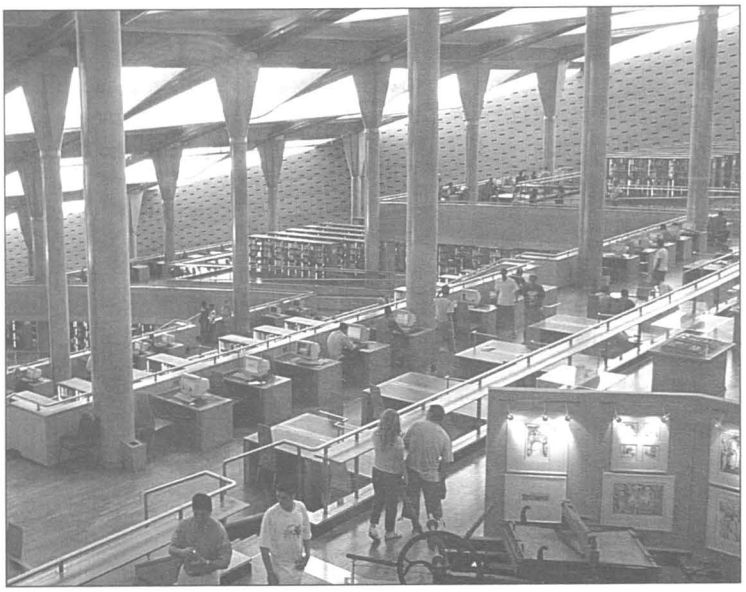

Interiorul Bibliotecii de la Alexandria, Egipt

oferă direcţii pentru nivelul de competenţă al fiecărei aptitudini. Aşa cum a fost menţionat mai devreme, adulţii sunt învăţăcei orientaţi spre scop şi preţuiesc programe de învăţare cu elemente clar definite. De la „nou veniţii" neexperimentaţi până la mai experimentaţii „veterani", ar trebui să existe un mecanism care să poată să-i ghideze pe fiecare dintre ei pentru a-şi dezvolta măiestria lor în fiecare aptitudine cerută. Adică, personalul va cunoaşte la care nivel se află ei şi ceea ce mai au nevoie pentru a învăţa mai bine ca să se perfecţioneze mai departe. Managerii pot transmite mesajul mai departe prin intermediul activităţilor structurale precum evaluarea anuală, supervizarea/supravegherea regulată, şi repartizarea/distribuţia formală.

AB ar trebui de asemenea incluşi în organizarea fluxului informaţiei şi în politica decizională de nivel pe cât de mult posibil pentru a impulsiona motivaţia şi a spori identitatea de sine. Personalului i-ar trebui dat mai mult spaţiu şi responsabilitate pentru a participa la politica şi luarea deciziilor instituţiei. Adică, ei nu au nevoie să gestioneze numai sarcinile lor particulare, ci şi activităţile centrale la un nivel mai înalt. Unii dintre participanţii la cercetare au dezvăluit de asemenea că ei erau capabili să contribuie mai mult la crearea politicii şi la nivelul de planificare. Implicarea în politica planificării şi în luarea deciziilor poate de asemenea deveni o bună oportunitate de învăţare pentru personal.

Polivalenţă şi rotaţie de job

Polivalenţa sporeşte identitatea şi aceasta mai departe, motivaţia de a învăţa. Rotaţia de job pemite personalului ca să înveţe un spectru mai larg de cunoaştere şi un nivel mai larg de abilităţi. În perspectiva limitărilor de buget, biblioteca poate ţinti spre opţiuni low-cost şi no-cost (cost redus şi cost nul) şi să utilizeze pe deplin resursele existente. Biblioteca este un loc de muncă cu sarcini de serviciu diversificate, care cuprind de la servicii de ghişeu care cer abilităţi de comunicare şi interpersonale la catalogare care cere o cunoaştere specifică şi abilităţi tehnice. O rotare de job bine planificată sau o schemă de distribuire poate face lucrul mai interesant şi stimulant şi poate înzestra personalul cu abilităţi multiple (polivalenţă).

Ceea ce Coffield (1998) a comentat despre rotaţia de job („rotirea cadrelor") este încă valid astăzi-ea poate „preveni epuizarea, rutinele birocratice şi rezistenţa la schimbare". El gândeşte că angajaţii „vor dezvolta noi idei, vor fi inspiraţi, vor îmbunătăţi cooperarea inter-departamentală şi vor creşte (to upgrade) din interior aptitudinile şi experienţa lor". El admite că „a muta oamenii dintr-un loc în altul crează probleme pentru ierarhii, competenţe, salarii, şi statut, dar merită efortul deoarece îmbunătăţeşte flexibilitatea şi crează interacţiune dinamică în interiorul forţei sale de muncă" (p. 15).

Din investigaţie, pare că cei doi „nou veniţi" care lucrează la filiale ale bibliotecii erau mai încrezători privind statutul lor şi abilităţile pe care ei le-au învăţat. Ei au raportat că era bine să intre în contact cu o varietate de abilităţi. După cum a declarat un NST3 (TSN3/„Nou Venit 3 în Serviciile Tehnice"), „în filiale, sunt multe sarcini variate astfel încât personalul poate acţiona ca un coordonator al diferitelor proiecte care întăresc un simţ al apartenenţei şi contribuţiei. Există de asemenea oportunităţi pentru personalul filialei de a participa în evenimente organizate de biblioteca principală (biblioteca-mamă) ceea ce face posibile bune experienţe de învăţare".

Polivalenţa şi rotirea cadrelor (rotirea de job în cadrul aceleiaşi instituţii) poate fi o bună practică doar dacă este adoptată într-un mediu ambiant autentic. Redistribuirea de AB la diferite departamente datorată nevoilor operaţionale oferă pentru AB mai multe oportunităţi de învăţare pentru a obţine şi a-şi pune la punct cunoaşterea necesară şi abilităţile. Programe interne (in-house) de training concepute pentru sarcini specifice sunt de asemenea foarte utile. Ceea ce biblioteca are nevoie cu atât mai mult este să crească interacţiunea socială dintre angajaţi (membrii personalului), să le faciliteze o participare activă în activităţi, să fortifice resursele de instruire, să sprijine o comunitate de practică autentică, şi să permită învăţăceilor să se implice în/să participe la proiectul, procesul, şi evaluarea activităţilor lor de învăţare.

Dezvoltarea Resurselor Umane (DRU/HRD). DRU este un proces continuu şi este o căutare de o viaţă şi astfel poate fi proiectată pentru a întâlni atât scopurile organizatorice cât şi necesitatea de învăţare a individului. După cum a fost sugerat de Joy-Mathews, Megginson şi Surtees (2004), DRU „rezumă toată învăţătura care împuterniceşte individul şi creşterea organizaţională" (p.7). O DRU eficientă şi de succes este una care are participare la toate nivelurile, personalizată; orientată spre problemă şi cu o evaluare eficace şi măsuri subsecvente. DRU, dacă este sistematică, planificată, organizată şi programată, poate fi folosită drept cea mai puternică unealtă pentru bibliotecă spre a dezvolta o cultură a învăţării auto-direcţionate şi de a promova conceptul de instruire pe întreaga durată a vieţii nu numai între AB, ci pentru tot personalul în general. Cel mai important, cunoaşterea învăţată din trainig poate fi aplicată în viaţa reală. Nivelurile standard de cunoaştere şi abilităţile fiecărei poziţii ar trebui făcute foarte clare astfel încât personalul să ştie ce şi cât de mult au nevoie ei ca să înveţe pentru a performa şi/sau pentru a avansa.

Biblioteca nu are o politică DRU proprie. Biroul Personal (Oficiul de Resurse Umane) al Universităţii organiza activităţile DRU pentru toate nivelurile echipei. Cele mai multe dintre ele erau cursuri tematice precum „Serviciile pentru

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

clienţi"sau „Gestionarea stress-ului". Aceste cursuri sunt în mod uzual instrucţionale sau ateliere cu jocuri şi exerciţii proiectate pentru o audienţă generală dar nu în mod special pentru personalul bibliotecii. Managerii bibliotecii ar fi informaţi atunci când programele de dezvoltare ar fi valabile şi ei ar fi liberi să îi nominalizeze pe subordonaţii lor ca să participe. În afară de activităţile centrale, funcţionarul computerului bibliotecii ar organiza cursuri pentru personal în mod ocazional pentru aplicaţii de computer software (programare, etc.). Membrii personalului care au participat/asistat la cursuri, fie cele conduse de oficiul personal (biroul de resurse umane) fie în mod intern, nu le era cerut ca să dea un raport formal după aceea.

Pentru a facilita un sistem de învăţare mai eficace şi orientat spre personal, biblioteca îşi poate formula propria sa politică de DRU care afirmă explicit scopurile sau ţintele şi obiectivele organizaţionale, care trebuie să fie realizabile. De vreme ce biblioteca este acţionată într-un mediu ambiant în schimbare, ţelurile ar trebui fixate pentru a pregăti pe AB pentru a se întâlni cu schimbarea în mod constructiv şi cu încredere.

AB, mai ales experimentaţii „veterani", ar trebui înzestraţi cu mai multe şanse de a participa la nivelele mai înalte de pregătire (training). Pentru a asigura că personalul poate beneficia cel mai mult din training (de la procesul de instruire sau antrenament), lor li se poate cere ca să predea un raport formal despre şi/sau să împărtăşească ceea ce au învăţat cu alţi colegi. Aceasta nu doar ajută să dezvolte mai departe abilităţile lor de comunicare şi prezentare ci de asemenea este benefică pentru cei care nu pot participa în acelaşi curs de training (proces de instrucţie).

Evaluarea poate fi făcută în învăţarea personalului. În fapt, exerciţiile de evaluare, dacă sunt utilizate în mod corect, pot fi un instrument eficient şi puternic (o unealtă eficace şi solidă) pentru instruirea personalului. Oricum, cei mai mulţi dintre participanţi nu au găsit evaluarea anuală a personalului de vreo utilitate pentru pregătirea lor. Pentru a o îmbunătăţi, evaluarea anuală a personalului ar trebui corelată cu DRU într-un mod direct şi clar definit după cum a sugerat To (2007, p. 314). Raporturile de evaluare ar trebui să furnizeze o informaţie valabilă despre ceea ce trebuie îmbunătăţit la individul evaluat şi cum poate fi ameliorat după cum a sugerat evaluatorul. Mai mult, o listă clară a ceea ce ei au învăţat şi aplicat contextului actual al postului ar trebui raportat mai departe pentru a maximiza impactul instruirii personalului şi al programelor de dezvoltare la care evaluatul participase.

Aspectele sociale

Adulţii sunt autonomi şi auto-direcţionaţi. Procesul de învăţare ar trebui să implice participare activă. Deoarece instruirea este prin natură socială şi oamenii învaţă în mare măsură din interacţiunea socială şi socializare, mediului social i-ar trebui dată o prioritate superioară.

Interacţiune şi participare. Din informaţia adunată în interviurile de investigaţie, cei mai mulţi „veterani" şi „nou-veniţi" îşi exprimaseră nevoile de a învăţa împreună cu alţii. O abordare de lucru în echipă ar trebui adoptată şi intenţii puternice de învăţare în echipă ar trebui astfel încurajate pentru a ajuta personalul să dezvolte un simţ al apartenenţei (la un grup comun).

Este adevărat că majoritatea AB au nevoie ca să lucreze singuri atunci când servesc pe utilizatori la ghişee şi au rar şansa de a învăţa de la colegi. Oricum, există de asemenea alte căi relativ ieftine de a asista învăţarea şi dezvoltarea lor. Programul de îndrumare (mentoring), antrenare a grupului de egali (peer group coaching: Robb, 2000; Werner şi De Simone, 2006) şi grupurile de studiu (Robb, 2000; Zepeda, 1999) sunt cu toate demne de a fi explorate. Hansman (2001) a tras un bun exemplu despre cum oamenii, care de obicei muncesc de unii singuri, pot încă învăţa de la alţii. Fiind ea însăşi un profesor, a descris modul cum ea învaţă de la egali prin activităţi în grupuri auto-organizate care împărtăşesc o experienţă comună (self-organized sharing groups).

Aceasta oferă o referinţă utilă bibliotecii. AB ar trebui aprovizionaţi cu mai multe resurse de instruire şi sprijin pentru a forma echipe de lucru trans-disciplinare (across boundaries) pentru a dezvolta interacţiunea socială şi a întări comunicarea dintre ramuri şi între departamente ale bibliotecii. Dacă AB pot fi încurajaţi să îşi organizeze propriile lor grupuri de participare (sharing groups), să îşi fixeze propriile lor agenda şi să-şi stabilească propria lor conducere, membrii se vor simţi mai inter-conectaţi şi vor fi apţi ca să înveţe unii de la alţii.

Învăţare în echipă (Team learning)

Un eveniment colaborativ este un exemplu de activităţi sociale în care AB din diferite departamente pot lucra conjugat împreună şi învăţa unul de la altul. Aşa după cum a fost menţionat de către participanţi, biblioteca ţinea în mod ocazional evenimente legate de bibliotecă care implicau variate ramuri şi departamente. Membrii personalului vin din diferite ramuri/departamente spre a lucra împreună ca un grup pentru

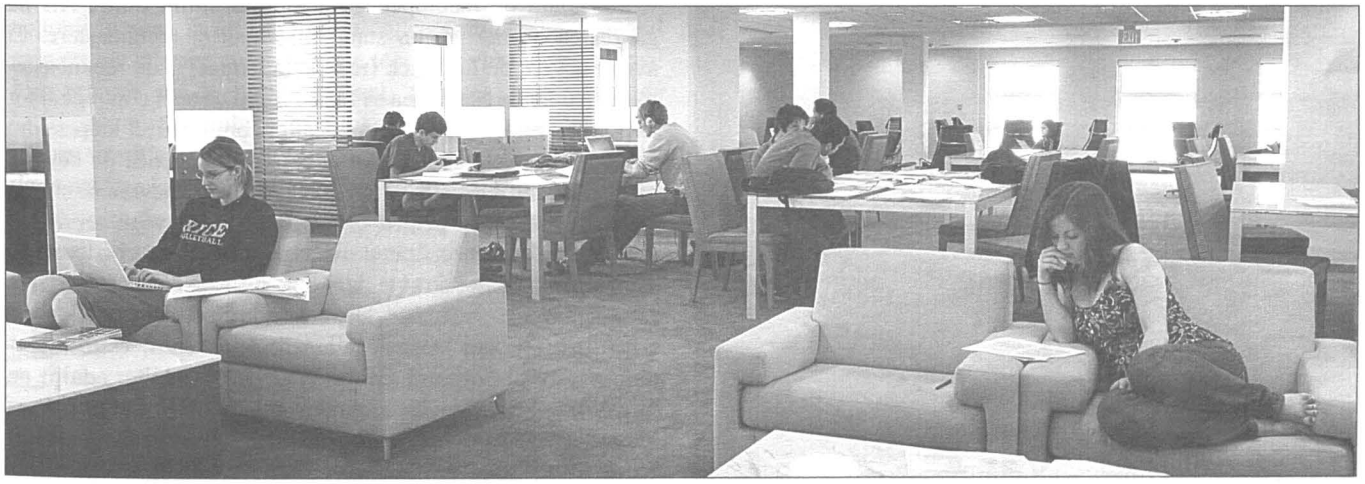

Lectura publică – modalităţi şi habitudini contemporane

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

evenimente. Aceste feluri de colaborări sunt bune oportunități pentru a dezvolta lucrul în echipă și spiritul de echipă.

Șefii bibliotecii ar trebui să promoveze mai multe unități trans-divizionale și trans-funcționale de colaborare și interacțiune astfel încât personalul poate învăța ca o echipă. Cei care supervizează ar trebui să încurajeze personalul să participe pe rând (să participe pe ture sau în schimburi) în aceste activități. Desigur, nu toți membrii personalului sunt interesați în activitățile de grup precum cele de a lucra la recepție ori în programele de publicitate. Unii dintre ei s-ar putea să nu se simtă confortabil sau încrezători. Personalul fără experiență sau cei care au puțin interes în a servi publicul nu sunt entuziasmați și pot să nu recunoască valoarea lor. Biblioteca are nevoie prin urmare să aibă o bună înțelegere a necesităților personalului, a intereselor și abilităților lui înainte de a repartiza sarcini și în același timp, de a antrena și dezvolta pe cei care sunt mai puțin competenți.

Aspecte structurale

Multe chestiuni ridicate de participanții la cercetare erau corelați structurii domeniului bibliotecii în general și al bibliotecii în care lucrează, în particular. Recompensele tangibile și non-tangibile pe care AB le vedeau ca pe cel mai puternic factor motivant și dorința unui prospect de carieră mai promițător erau în mod direct relaționate cu structura organizațională și de resurse umane. Aici, este recomandat ca biblioteca să poată lua în considerare restructurarea pentru a crea mai multe oportunități personalului.

Motivator. Este evident că pentru AB conta foarte mult propria lor dezvoltare viitoare. Cei mai mulți dintre participanții la cercetare, în special „învățăceii instrumentalizanți" au pretins că recompensa tangibilă era unicul motivator pentru învățare. Oricum, nu erau destule poziții pe scara ierarhică pentru ca juniorii să avanseze (pentru ca subordonații să urce pe trepte ierarhic superioare). Poziția promoțională pentru AB era limitată de cotă . Așa cum este reflectat de către participanți:

„Unii dintre ei („veterani") au lucrat în bibliotecă pentru ceva ani și au găsit că acolo nu există aproape nici o șansă de promovare și astfel ei gândesc că nu au nevoie de studiu ulterior. Dacă ar fi mai multe grade în structură și oamenii pot fi avansați gradual, sau dacă o persoană poate vedea că atunci când ei muncesc mai tare, ei pot urca, ei vor învăța mai mult." (NST 1/TSN1-„Nou Venit 1 în Serviciile Tehnice").

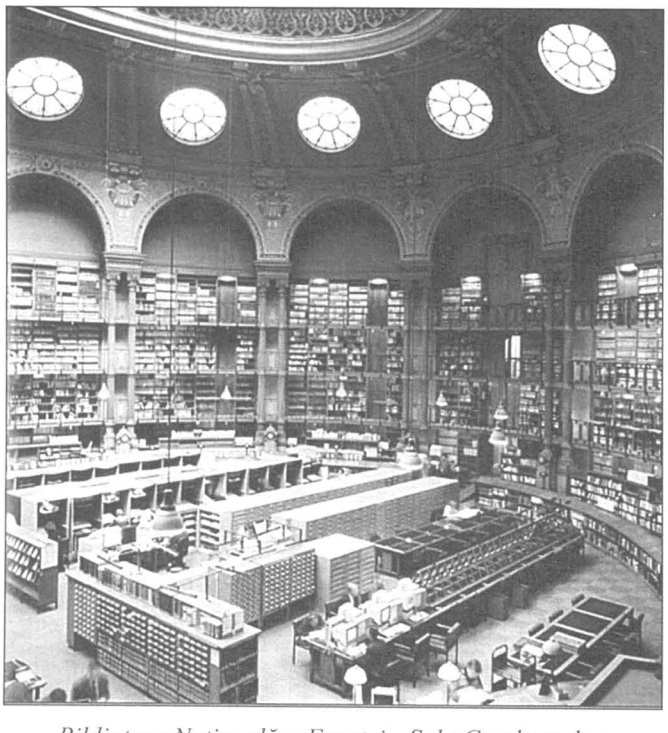

Biblioteca Națională a Franței - Sala Cataloagelor

Alți participanți au revelat de asemenea nevoile lor de a avea o structură internă aplatizată în care ei pot avea mai multe oportunități și perspective de carieră mai strălucite. Pentru o organizație laxă de cuplare precum biblioteca, structuri aplatizate și management participativ ar putea fortifica conștiența personalului a ceea ce sunt scopurile organizaționale și pot în schimb ușura îndeplinirea acestor obiective. Oricum, după cum este descris de Werner și De Simone (2006), dată fiind aplatizarea ierarhiilor organizaționale, un grad oarecare de plafonare este inevitabil, și este important pentru organizații să găsească o cale de a menține motivația și eficacitatea angajaților. Plafonatul de succes (Successful plateaued) poate fi realizat printr-o eficientă performanță și satisfacție de serviciu (p. 495).

A crea mai multe poziții pe scara ierarhică dar în același timp să mențină o structură mai aplatizată, biblioteca poate necesita să regândească structura și să creeze mai multe șanse promoționale. În locul unei forme de structură piramidală, cu de zece ori mai mulți AB 2 decât AB 1, poate fi o structură mai flexibilă fără restricții în proporțiile dintre cele două eșaloane. Sarcinile operaționale pot fi clasificate conform nivelului de abilități cerute dar responsabilitatea majoră de supervizare poate fi păstrată în mâinile profesioniștilor. Atâta timp cât AB 2 și-au însușit cunoașterea și abilitățile cerute și bine executate, ei vor fi capabili să-și asume poziția de AB 1. Deși aceasta înseamnă că liderul bibliotecii poate avea nevoie ca să facă recomandări îndrăznețe către universitate într-un moment de cădere economică atunci când economisirea din bugetul de personal a devenit obiectivul principal, este necesar să se întărească moralul personalului și spiritul de echipă.

Pentru a se ridica moralul printre „nou veniți", altfel decât prin oportunitatea egală de promoție, perioada lor de angajare ar putea fi de asemenea mărită. După cum a descris un „nou venit",

„Contractul ar trebui reînnoit pentru un termen mai lung dacă ei au muncit deja pentru un timp lung, în special dacă sunt posturi stabilite. Acesta (contractul pe termen scurt) nu este bun pentru personal și nu este bun pentru organizație" (OST 1/BST 1/TSO1, inițialele pentru Oficiul sau Biroul de Servicii Tehnice 1).

În afară de recompensele tangibile, mulți dintre AB au gândit că ei meritau un statut mai înalt și recunoaștere. Ei aveau nevoie de feedback (reacție la stimul) și de recunoaștere. Ei vroiau de asemenea să fie asigurați că acel contract al lor ar putea fi reînnoit atâta vreme cât ei continuau să lucreze din greu. Mulți „veterani" aveau nevoie de asemenea de ceva la care să aspire. Aceasta înseamnă că, ei aveau nevoie să știe că existau încă șanse pentru ei, și că ei încă aveau un viitor. Aceasta nu este neapărat o avansare în carieră ci o creștere sauîntărire a stimei de sine, la fel ca și o satisfacție de serviciu (față de munca efectuată). Dezvoltându-i pe „veterani" spre a fi „maeștri/meșteri" față de ucenicii „nou veniți" este o abordare practică. Conform cu teoria învățării adulte, adulții au nevoie ca să coreleze învățătura cu experiențele și cunoașterea lor de viață. „Veteranii" înșiși pot de asemenea învăța mai mult împărtășind experiențele lor cu „nou veniții".

Traducere: *dr. Tudor Ionescu*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Şcoala de canto a Marianei NICOLESCO

Dr. Mirela ZAFIRI,
muzicolog

Mariana Nicolesco - omagiu colectiv, al absolvenților Cursurilor de Măiestrie, Brăila, 2011

Măiestria în interpretare..., cum aş putea să ating toate laturile atât de complexului cuvânt prin care este exprimată îmbinarea trăirii, cu ştiința şi tehnica punerii în fapt a actului artistic...

Termenul *a interpreta* [1], îl găsim explicat în dicționarul de neologisme: a explica, a lămuri, a reda prin mijloace adecvate conținutul unei opere muzicale, dramatice. Cel ce face aceste lucruri se numeşte Interpret[2].

Înțelegem prin interpretare actul în sine al cântului, al jocului, impregnarea lui de personalitatea celui ce creează momentul artistic. Dincolo de diferențele de definire ale acțiunii în sine, în artă există un concept unitar fundamental care revine la orice autor, la orice teorie privind interpretarea: impregnarea ei de nou, personal, trecerea prin valențele umane ale interpretului, - prin tot ceea ce înseamnă el, bagajul său genetic şi acumulările de experiență, de orice natură, de la naştere la momentul actului artistic. Interpretarea este o autorisipire de energii - nu avem aici posibilitatea dezvoltării definirii fenomenului în toată complexitatea sa - factorii, interconexiunile interdisciplinare, interdependențele ce concurează la desăvârşirea lui sau pârghiile de manevrare a acestora întru obținerea accesului la starea de maximă concentrare şi relaxare în care ne putem ridica la nivelul de interpretare memorabilă. Totuşi, aş menționa nivelul de cultură, dezvoltarea sa permanentă, cât şi a inteligenței muzicale, dezvoltarea unei fantezii tridimensionale, problematica implementării unei gândiri pozitive - toate sunt apropieri de vastitatea unui subiect, pe care-l gândesc integrat în ceea ce numim interpretare. Separat, sunt aptitudini ce pot fi valorificate sau nu, şi care, împreună, formează o coroană a tehnicii prin care relaxarea şi siguranța devine o a doua natură. În momentul în care poți face ce dorești cu vocea ta, ea răspunzând fidel pârghiilor prin care tu acționezi asupra ei, eşti liber! Dar dacă neam opri cu interpretarea doar la tehnica vocală am fi un automat ce produce sunetul de referință cerut în partitură, cu toate caracteristicile sale de intensitate, înălțime... Drumul spre o reală interpretare trece prin emoția vie şi arta trăirii.

Actorul cu voce este combinația minunată a caracteristicilor cântărețului cu tehnica actorului. Această dificilă mixtură are regulile ei speciale, care, general umane fiind, sunt supuse studiului, susceptibile de permanente îmbunătățiri şi optimizări. Sigur că talentul ți-l dă Dumnezeu, sigur că el este înscris în datele noastre biologice, sigur că ştim cu toții mereu repetata frază: 1% talent, 99% muncă. Ce înseamnă această muncă, pe cât de multe planuri se desfăşoară ea, cât durează, câtă energie implică şi cum trebuie canalizată, sunt doar câteva dintre problemele care trebuie depăşite pentru a ajunge la ceea ce vreau sa insinuez: că depinde doar de noi, de fiecare în parte, ca, pe lângă toate aceste lucruri primare (fără de care, sigur, nu se poate porni la drum) să deschidem canalul de acces spre frecvențele comuniunii cu Infinitul, punct în care totul curge de la sine iar tu nu mai exişti ca o simplă îngrădire evidențiată prin corpul fizic, ci, prin neurobiologia măiestriei ai ajuns la momentul inteligenței emoționale maxime.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Măiestria se concretizează într-o stare de spirit care are capacitatea de a fi portavocea, emițătorul bioenergiei interpretării, unda pe care se transmite de fapt receptorului (publicul) Actul artistic. Mi-am dorit mereu să pătrund dincolo de evidențe, în intimitatea emoțiilor, a trăirilor și a particulelor ce le determină, într-o lume interdisciplinară, a studiului conexiunilor, a fanteziei, arma noastră de bază, scormonind adâncurile după veșnicul și atât de controversatul de ce? Deschid în fața ochilor voștri bagajul nostru uman de emoții și trăiri, pentru a accesa starea de Transă dorită de fiecare artist, când universul te ține de mână în comuniunea celei mai adânci iubiri, a dragostei primordiale din care ne-am născut, spre care tindem cu fiecare fibră a ființei și în care ne vom întoarce.

Cu 10 ani în urmă, proaspăt absolventă a Universității de Muzică din București, am participat la *Cursurile de măiestrie Master Classes* ale doamnei Nicolesco, de la Brăila. A fost un moment deosebit, cu totul special, am cunoscut o întreagă pleiadă de tineri interpreți din toată țara, care porneau pe calea afirmării, am văzut ritmul de muncă, datele native și potențialul unei generații. Iată că după un deceniu mi-am dorit să reiau experiența, să cercetez starea muzicală a României, iar acest lucru se poate face cel mai bine la Brăila, unde soprana Mariana Nicolesco strânge an de an floarea cântului din toată țara. Și într-adevăr, am avut o săptămână cu totul specială, am văzut și ascultat tineri cu voci minunate, m-am îmbogățit cu o experiență nouă și am admirat extraordinara putere de muncă a neobositei doamne Nicolesco. Cred că sinteza senzației ce se propagă în timpul acestor cursuri a fost enunțată extrem de plastic și concis în același timp în cuvântarea de deschidere la Master Classes 2011, de către Mariana Nicolesco: „spiritul suveran al manifestărilor noastre e unul de cordialitate, de entuziasm, în ideea de a servi muzica, de a învăța în permanență să ne depășim pe noi înșine, în căutarea expresiei juste și a perfecțiunii prin artă, prin cânt."

Pe toată perioada activității de preparare în regim de *foc continuu*, cei trei pianiști, Ioana Maxim, Alexandru Petrovici și Péter Kolcsar, maeștrii acompaniatori ai acestor Master Classes, au fost prezenți câte 12 ore pe zi în slujba muzicii - la cel mai înalt nivel.

În luna august a avut loc la Teatrul din Brăila, în care a debutat Hariclea Darclée în 1881, conferința intitulată *Mariana Nicolesco în universul vocalității lui Franz Liszt la aniversare (200) și a lui Gustav Mahler la comemorare (100)*, susținută de domnul Stephan Poen, medic foniatru, doctor în muzicologie, urmată de un recital al tinerilor interpreți. Spicuiesc din materialul pus cu generozitate la dispoziție de distinsul autor:

„Omagierea celor doi mari compozitori – Franz Liszt și Gustav Mahler – ne-a prilejuit o incursiune în zone cu totul speciale ale universului expresiv al vocalității unei extraordinare personalități artistice care este soprana Mariana Nicolesco.

Franz Liszt (1811, Raidin – 1886, Bayreuth), compozitor, pianist, dirijor, organist și profesor, este una dintre cele mai proeminente personalități ale muzicii universale; anul acesta, la 22 octombrie se împlinesc 200 de ani de la nașterea sa. În cadrul lucrărilor sale pentru voce, un loc special ocupă cele trei *Sonete* pe versuri de Petrarca realizate în anul 1883, la deplina sa maturitate componistică,

Sonatele lui Liszt pe vesurile lui Petrarca (*Pace non trovo, Benedetto sia'l giorno și I' vidi in terra angelici costumi*) au fost interpretate de soprana Mariana Nicolesco pe scena Teatrului alla Scala din Milano, la 23 mai 1983, acompaniată de pianistul Robert Kettelson, în cadrul unei serate intitulate *Concerto di Canto Mariana Nicolesco*.

Mariana Nicolesco abordează interpretarea acestor trei sonete de pe poziția sa de absolută belcantistă oferind un univers expresiv tulburător și fascinant totodată grație celor mai subtile sonorizări și timbralizări aplicate contextelor muzicale rafinat integrate în mentalitatea sa estetică. Fiecare frază asumă încărcătura emoțională adecvată stării afective a tensiunii dintre sunet și cuvânt.

Unul dintre reprezentanții noii evoluții în școala de compoziție este *Gustav Mahler* (1860, Kalischt, Boemia – 1911, Viena), de la a cărui moarte comemorăm anul acesta centenarul. *Simfonia a IV-a* compusă în anul 1900, a încheiat trilogia simfoniilor vocale – a doua, a treia și a patra – simfonii care, sub aspectul temei, erau legate cu liedurile compuse precedent.Ultima mișcare a acestei simfonii este chiar un lied intitulat *Viața cerească*, pentru vocea de soprană.

Mariana Nicolesco a interpretat această simfonie la Radiodifuziunea Italiană (RAI) de la Roma în anul 1986 când se comemorau trei sferturi de veac de la moartea lui Gustav Mahler. Abordarea interpretativă a marii noastre artiste se face de pe aceiași poziție belcantistică a unei vocalități în dublă coordonată de soprană dramatică de agilitate și soprană de agilitate dramatică, perfect adecvată acestei partituri.

Profilul interpretativ al Marianei Nicolesco impresionează prin:

- Agilitatea magnifică a zonei de pasaj într-un efect kopfstimme extraordinar de expresiv;
- Timbralizarea în nuanțe foarte închise a zonei centro – grave considerabil utilizată de autor;
- Un încântător efect *non vibrato,* aplicat notelor din zona prepasajului (re2, mi2) cu valoare mare, deci o emisie de lungă durată cu o sonoritate de perfectă transparență relevând o poziție laringiană perfect echilibrată asigurând un efect de rezonanță fantastic;
- Țesătura acestei vocalități este cuprinsă între *sol1 – sol2* cu ampla solicitare a lui *sol2* într-o multitudine de conjuncturi tonale ale parcursului frazei melodice vocale; se remarcă o absolută măiestrie a sonorizării și timbralizării expresive chiar pe notele de pasaj, caracteristică artistică foarte rar întâlnită; notele de pasaj sunt cele mai dificile de coordonat sub apect tehnic în timpul unei interpretări și tocmai de aceea expresivitatea generos abundentă în această zonă a ambitusului este o virtute a celor mai mari artiști." Am încheiat citatul.

Sâmbătă, 6 august a.c., s-a desfășurat la Brăila, maratonul concertului *Master Classes*, în frumoasa sală a Teatrului. Soprana Armine Khatchatryan din Armenia, o coloratură plină, bine ancorată ca poză de voce, timbrată exact cât este nevoie, s-a jucat cu dificultățile celebrei arii a Olympiei, din *Povestirile lui Hoffmann* de Offenbach, iar mezzosoprana Baoyi Bi, venită din China cu un repertoriu diferit, nu s-a sfiit să interpreteze dificila arie a protagonistei din *Cenerentola* de Rossini, proaspăt învățată, la sugestia Doamnei Mariana Nicolesco. O impresie deosebit de plăcută mi-a lăsat soprana Olga Gutî din Republica Moldova, ca și soprana Anna Kisseleva din Rusia, ambele cu timbre deosebit de plăcute, calde și învăluitoare, dar și sonore în același timp.

Spania a fost reprezentată de baritonul Alvaro Lozano Gutierrez, un muzician complex, pianist și solist cu o prezen-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ţă scenică remarcabilă, dar în acelaşi timp ucenic în ale dirijatului la mari maeştrii în Italia, unde se pregăteşte în prezent să pună stăpânire pe cârma orchestrelor. După cum soprana Melanie Campbell din Statele Unite ale Americii, pe lângă frumuseţea sa de statuie de abanos, ne-a adus aminte de bogăţia timbrului oamenilor de culoare, acel ceva inegalabil din negro songs sau Gershwin, tot astfel şi mezzosoprana Yelyzaveta Kadelnyk din Ucraina ne-a răscolit cu tipicul glasului său de calitate, nativ, profund slav - la poluri total diferite, şi cu toate acestea, deosebit de frumoase, amândouă, fiecare în felul său, unic, irepetabil.

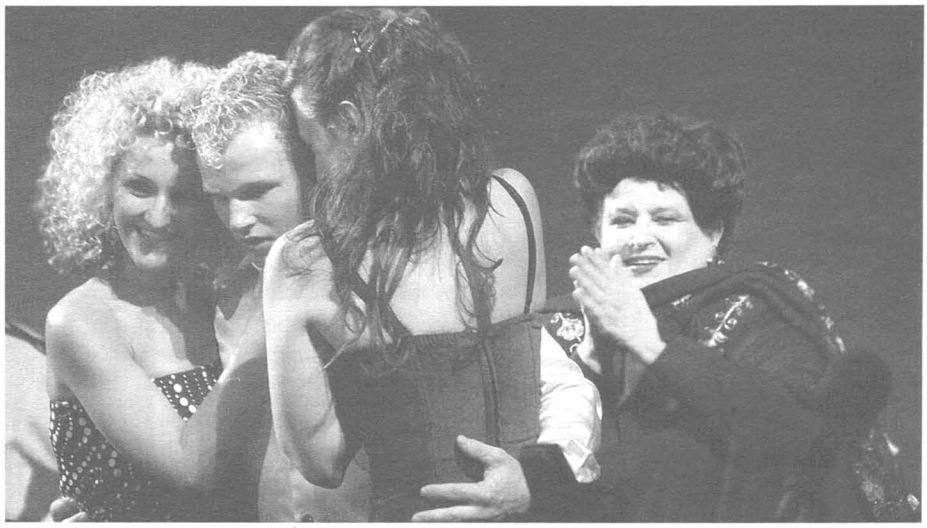

Mariana Nicolesco privindu-şi cu mândrie „protejaţii"

Desigur i-am lăsat la urmă pe participanţii din România nu pe motive profesionale, ci din respect pentru distanţa pe care au parcurs-o cei ce au sosit de peste mări şi ţări, onorând astfel Brăila şi cursurile Master Classes cu interesul lor.

Numărul românilor fiind de 47, trebuie subliniat faptul că şi dintre ei câţiva au sosit de departe, cum ar fi soprana Laura Muncaciu şi tenorul Rudolf Buchman, stabiliţi în Italia, cu cariere promiţătoare şi veniţi special pentru cursul de măiestrie al distinsei soprane. Fiindcă toţi tinerii prezenţi la acest curs au fiecare în parte ceva deosebit şi demn de a fi admirat ar trebui să se regăsească în rândurile mele în parte, câte un gând pentru fiecare. Toate vocile sunt perfectibile, tocmai de aceea ne străduim să atingem cotele înalte ale performanţei. Marea majoritate a tinerilor sunt studenţi sau proaspăt absolvenţi ce-şi caută drumul la fel cum l-am căutat şi noi la momentul respectiv. Le urez să-l găsească degrabă şi să ştie să-l păstreze când s-au stabilit. Câţiva totuşi au ajuns la un nivel în care aptitudinile sunt confirmate printr-un produs finit, la o înaltă cotă artistică. De aceea, din cei 61 de participanţi sunt bucuroasă că am ascultat destule voci cu adevărat remarcabile, şi am sesizat că unii dintre posesorii acestor voci sunt deja artişti porniţi pe calea consacrării. Nu pot face referiri la fiecare dintre ei, pentru că, recunosc că nu i-am ascultat pe toţi, dar sunt convinsă că maratonul brăilean i-a stimulat spre perfecţiune. Ştiu că în acest atelier artistic se coc multe talente şi m-am întors aici tocmai ca să simt pulsul României în cânt, să ascult, să văd cum este pregătită generaţia nouă, care este nivelul, unde ne aflăm cu interesul pentru artă...

L-am ascultat pe remarcabilul bariton Bogdan Baciu, o voce splendidă, caldă, cu proporţia ideală între acoperit şi strălucitor, cu toate pasajele bine lucrate, conferind cântului o egalitate pe tot ambitusul, iar pe deasupra şansa unui fizic plăcut şi a unei ţinute scenice de invidiat, pe Dan Hodrea, bas bariton, o voce de tip italian ce mi-a adus aminte ca poză de voce de regretatul Gheorghe Mogoşan.

Blond şi frumuşel, Ştefan Korch, la cei 23 de ani ai săi, cu vocea - o încântare - pusă bine în mască, strălucitoare ca un foc de artificii, dar şi serios şi muncitor, cred că este un tenor de mare viitor.

M-a impresionat deosebit de plăcut timbrul Adelei Zaharia, soprană cu o voce de înger impostat şi culoarea vocii mezzosopranei Ramona Zaharia, adevărată întruchipare a senzualei Carmen a lui Bizet, cu părul negru înfăşurând-o ca o noapte a dorinţelor.

Tot astfel şi tenorul Alin Stoica, basul Bogdan Taloş, sau mezzosoprana Maria Pop sunt din categoria celor binecuvântaţi cu darul unor voci deosebit de plăcute auzului, fapt ce deschide porţi spre marea artă, cu condiţia înţelepciunii şlefuirii diamantului.

Nu pot să nu subliniez prezenţa basului de 19 ani, Ioan Ovidiu Stancu, un puişor serios ce a pornit cu dreptul pe această cale minunată a artei cântului.

În acest an, în deschiderea Concertului de Gală la Master Class au fost onorate arta şi succesele sopranelor Lucia Stănescu şi Magdalena Cononovici prin oferirea Medaliei Darclée. Imprimări cu vocile celor două soprane au răsunat pe scena teatrului emoţionând auditoriul şi participanţii la curs prin perfecţiunea artei lor. Doamna Lucia Stănescu a fost contactată telefonic, în Italia, chiar în timp ce vocea domniei sale ne încânta auzul. Lumina pe care spiritul domniei sale o degajă permanent a ajuns până la noi încălzind sufletele tinerilor. Surpriza serii a fost încântătoarea prezenţă a sopranei Magdalena Cononovici, venită special pentru acest eveniment din Franţa, unde este stabilită.

Ambele soprane au subliniat contribuţia doamnei Mariana Nicolesco la crearea şi înflorirea Festivalului şi a Concursului Internaţional de Canto Hariclea Darclée, la înaltul standard artistic al acestei competiţii, la profesionalismul cu care domnia sa abordează toate ţelurile pe care şi le propune: de la propria sa carieră până la promovarea tinerelor talente reliefate în timpul concursului şi îndrumate în master classes.

La pian Ioana Maxim, Alexandru Petrovici şi Péter Kolcsär au avut darul de a întregi armonia unei după-amieze de înaltă ţinută artistică, plină de avântul tinereţii închinat dragostei faţă de muzică.

Note

1. Marcu, Florin; Maneca, Constant; *Dicţionar de neologisme*, ediţia a-III-a, Editura Academiei, Bucureşti, 1978. Pagina 583.

2. *translator, tălmaci, cel care dă o explicaţie, o interpretare, reprezentant, exponent însărcinat să arate dorinţele, voinţa cuiva...*, după Marcu, Florin; Maneca, Constant; *Dicţionar de neologisme*, ediţia a-III-a, Editura Academiei, Bucureşti, 1978. Pagina 583.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Pentru a încheia cum se cuvine un articol dedicat Cursurilor de Măiestrie Artistică, nu pot decât să o rog pe cea care este sufletul manifestărilor, să ne acorde câteva momente, să ne împărtășească din gândurile sale - îi acord deci cuvântul sopranei ***Mariana Nicolesco****.*

Mariana Nicolesco - pe urmele Haricleei Darclée (Fotografii de Mirela Zafiri)

– Ce înseamnă pentru Domnia Voastră Brăila?

– Brăila, prin Cursurile de Măiestrie Artistică, *Master Classes*, prin Festivalul și Concursul Internațional de Canto pe care le-am creat în memoria legendarei soprane Hariclea Darclée, născută în acest oraș și care a debutat pe scena manifestărilor noastre de azi, e *locul geometric* (polul de atracție) al tinerelor forțe lirice, al noilor vocații în arta cântului, al aspirațiilor acestora spre măiestrie, spre perfecțiune, spre absolut. Locul geometric, cu alte cuvinte locul de întâlnire, nu numai al tinerilor artiști din România și din Republica Moldova, ci din nenumărate alte țări ale lumii.

Ideal greu, dacă nu imposibil de atins, perfecțiunea, absolutul, căci acestea sunt ca o Fata Morgana care se îndepărtează pe măsură ce te apropii de ea. Și totuși asta e menirea artistului liric pornit spre altitudinile performanței. Care performanță, odată atinsă, nu e decât punctul de pornire spre alte orizonturi, mai înalte. Nu e ușor de rezistat pe acest parcurs al împlinirii prin arta sacră a cântului și nici nu există nimic mai exaltant decât bucuria pe care această artă ne-o aduce, nouă, ca interpreți, și publicului.

– Câți artiști tineri au trecut prin Brăila datorită evenimentelor Darclée create de Domnia Voastră?

– Din 1995 încoace s-au înregistrat peste 1800 de înscrieri: tineri artiști din 47 de țări și 5 continente. Referindu-ne doar la recenta ediție a Cursurilor de Măiestrie Artistică, *Master Classes*, în afara artiștilor europeni au fost prezente voci din Rusia, din China, din Statele Unite ale Americii.

– Sunteți vestită prin voința de a atinge perfecțiunea chiar și în organizarea Festivalului, a Concursului și a Cursurilor de Măiestrie Artistică. Cât timp dedicați pregătirii acestor evenimente?

– Într-un anume sens e o preocupare permanentă, pentru că relația mea cu tinerii participanți la aceste evenimente nu se limitează la datele de desfășurare a Concursului, a Festivalului, a Cursurilor de Măiestrie Artistică, *Master Classes*. Am conceput din prima clipă această activitate ca pe un *Atelier Liric Continuu*, așa cum e și în ziua de azi.

Pregătirea tehnică, logistică, îmi ia la rândul ei mult timp, iar echipa noastră operativă este extrem de restrânsă. De unde imensul efort pe care-l facem împreună. Și de unde, cred, eficacitatea acțiunii noastre, pe care o controlez permanent și în cel mai mic detaliu. În timpul Festivalului și Concursului, cu cei peste 180 de concurenți, cu Juriul Internațional, cu orchestra și corul, sunt prezentă la absolut toate audițiile din Concurs, la toate repetițiile artistice și tehnice, la înregistrările audio și video. Mărturisesc că nu ajung să dorm mai mult de două-trei ore pe noapte. Dar entuziasmul meu pentru tot ce se întâmplă în acele zile, și entuziasmul general, fac că nu resimt nici o oboseală. Acestea sunt prețul dar și răsplata pentru angajamentul meu în transmiterea mai departe a marilor tradiții ale cântului.

– De la *belcanto*, la liedul românesc: Brăila, cu Festivalul și Concursul Internațional de Canto *Hariclea Darclée*, și Cursurile Domniei Voastre de Măiestrie Artistică înseamnă internaționalizare, înseamnă grandioasa muzică de operă... Brașovul, în schimb, prin Festivalul și Concursul Național al Liedului Românesc pe care le-ați creat, semnifică interiorizare, explorarea unui spațiu intim, muzica de cameră, întoarcerea spre rădăcini, promovarea liedului românesc, atât de valoros și totuși atât de necunoscut, cu o țintă a cărei cunoaștere se încadrează în elita culturii. Cine v-a deschis poarta, cine v-a inspirat, cine v-a dat ideea unui Festival și Concurs al Liedului Românesc, și cum ați ajuns să vă dedicați acestei acțiuni de mare substanță pentru muzica românească actuală?

– *Belcanto* și *lied* înseamnă valori supreme ale artei, oricât de diferite ar părea aceste domenii ale muzicii. *Liedul* e o mare școală pentru *belcanto*. Iar *belcanto* e cheia magică a muzicii de operă la cel mai elevat nivel de expresie.

În ceea ce mă privește am adus întotdeauna dimensiunea *belcantistă* în rolurile interpretate, nu numai când era vorba de Rossini, Bellini, Donizetti, ci și în Verdi, Puccini sau Penderecki.

Triumful în care a fost primit în bis-urile *Recitalului* meu la Carnegie Hall din New York liedul enescian *Languir me fais*, și apoi în alte Recitaluri, la Marea Sală a Conservatorului din Moscova, la Teatrul alla Scala din Milano sau la Ateneul Român din București, mi-a dat certitudinea că liedul enescian și liedul românesc în general merită un alt destin public. Am creat acest Festival și acest Concurs la Brașov, orașul în care am făcut primii pași în muzică și în care am avut revelația propriei mele voci, ce avea să mă poarte pe toate meridianele pământului. Și am luat această inițiativă pe de o parte pentru a pune în valoare vastul capital de peste 10.000 de *lieduri* sau *cântece de dor* românești, multe uitate, multe ignorate și, pe de altă parte, pentru formarea noilor generații de artiști lirici la exigențele impuse de *cuvânt* în lied, de *linia* muzicală, de *stil*. Factori decisivi și pentru interpreții muzicii de operă.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Televiziunea Română în 55 de confesiuni

La sfârşit de an 2011, marcând 55 de ani de la prima emisiune televizată din România (30 decembrie 1956), Biblioteca Metropolitană publică albumul *TVR în 55 de confesiuni*, însoţit de un DVD cu secvenţe filmate, selecţionate din arhiva TVR.

Realizare de *suflet* a unui colectiv de inimoşi profesionişti ai televiziunii publice (Cristina Lăzărescu, Iuliana Marciuc, Liana Săndulescu, ş.a. cărora li se adaugă "sufletul" acestui demers, Oana Georgescu), albumul cuprinde, într-o realizare grafică originală, gânduri, confesiuni, amintiri ale unor cunoscute vedete de televiziune – 55 la număr – după anii „bătrânei doamne" a mediei româneşti.

În fapt, aşa cum sublinia directorul general al instituţiei – în *Cuvântul înainte*, fiecare confesiune este „o pagină de viaţă, un joc de lego, o formulă inspirată de a scrie biografia Televiziunii Române". Regăsim, deci, în paginile cărţii, numele unor artişti consacraţi – actori, interpreţi de operă, dar şi de muzică uşoară sau populară, regizori, compozitori – dar şi de manageri consacraţi, cum este cunoscutul om de teatru şi de televiziune Dinu Săraru, care îşi aminteşte: „Am creat Teatrul Naţional de Televiziune. În fiecare marţi seara era o premieră. Fugea lumea acasă să se uite la televizor, să nu piardă vreo piesă. Era foarte frumos, dar creasem fără să vreau o stare conflictuală permanentă pentru că blocasem toate studiourile. Aveam 17 premiere şi nu mă mai opream." (op. cit., p. 179)

Este greu, aşadar, să nominalizezi o singură vedetă din cei mulţi care ne-au umplut zilele şi serile monotone ale timpurilor de demult. Poate că cei mai în vârstă îşi vor aminti de Daniela Anencov, însoţită de păpuşa Aşchiuţă, care, din 1961, timp de câţiva ani, seară de seară, oferea celor mari şi mici un episod educativ. Fiecare generaţie a avut, de fapt, vedetele ei. Cum poate fi înţeles azi succesul lui Marian Râlea în rolul Magicianului din *Abracadabra*, sau cel al lui Horia Brenciu în prima emisiune interactivă post-revoluţionară *Robingo* (inaugurată în 1993)? Mulţi nu-l pot uita, de asemenea, pe Eugen Cristea, cel care a trecut *în pas voios de pionier* de la *Clubul voioşiei* la *Feriţi-vă de măgăruş!*, o combinaţie reuşită de cultură generală şi divertisment.

O nouă apariţie editorială, purtând marca Bibliotecii Bucureştilor

La fel, iubitorii teatrului, ai muzicii sau ai estradei au prilejul să se întâlnească în paginile cărţii cu vedetele favorite, de la cuplul Arşinel – Stela Popescu, debutanţi în anii '60, sub bagheta neuitatului Valeriu Lazarov, până la îndrăgiţii Marius Ţeicu, Corina Chiriac, Mihai Constantinescu, Laurenţiu Cazan şi mulţi alţii.

Şi pentru că Televiziunea publică trebuia să aibă şi o *emblemă*, nu putea lipsi din album cea mai longevivă crainică, Sanda Ţăranu. Gândurile şi observaţiile sale sunt azi utile oricărui debutant *pe sticlă* şi pilduitoare pentru efortul ce-l presupune activitatea *în direct* pe platoul de filmare: „Pe atunci nu ştiam de promptere şi nu aveam căşti pentru a primi indicaţii regizorale. Învăţam totul pe dinafară..."

Asemenea Sandei Ţăranu, fiecare din protagoniştii cărţii merită *o stea* pe firmamentul instituţiei. Din păcate şi stelele pot păli, devenind efemeri *licurici*. Ceea ce nu este cazul celor 55 de „eroi" ai cărţii *Confesiuni* ce şi-au câştigat definitiv statutul de stea. *(M.N.)*

„Literatorul", în haine noi

Apărut nr. 149-150 (noiembrie-decembrie 2011) al publicaţiei *Literatorul*, acum în haine noi. Editat de Biblioteca Metropolitană (director, dr. Florin Rotaru, redactor-şef, Nicolae Iliescu secretar de redacţie, Emil Lungeanu), noul „Literatorul" punctează hotărâtor, atât în conţinut, cât şi ca înfăţişare (meritul revenindu-i lui Eugen Matzota, responsabil cu grafica şi *layout-ul*). Dintre câştigurile certe ale echipei de redactori şi colaboratori, cei mai mulţi angajaţi onorific şi benevol în acest proiect, semnalăm colaborarea – ce se anunţă de perspectivă – a academicianului Gheorghe Vlăduţescu, autor al unui substanţial studiu despre hermeneutica textului filosofic (*Albina, furnica şi păianjenul*, p. 10). Reiterând câteva metafore-simbol, prezente atât în textele anticilor, cât şi ale filosofilor medievali, gânditorul convertit în eseist constată că lumea este interdependentă, astfel încât *albina, furnica şi păianjenul* reprezintă, într-o paradigmă empiristă, o demonstraţie de intenţionalitate, în ordinea naturii şi a umanului. Dincolo de clasicul model al bufniţei Atenei (Minervei), păianjenul, alături de furnică şi albină, pot la fel de bine reprezenta modele ale cunoaşterii, pentru simplul motiv că reuşesc să capteze lumea şi să o reconstituie din propriul trup.

Pe linia continuităţii, se situează şi reluarea *serialului epic* susţinut de Julieta Rotaru, un autor cu certă vocaţie paideutică. Utilizând metoda dialogului, proza *O glumă pentru guru satvic* surprinde relaţia, profund spirituală, dintre un învăţăcel (*Guruji*) şi maestrul său, *guru satvic* (spiritual). Cum firul naraţiunii se anunţă de durată, iar autoarea utilizează cu eleganţă arta suspansului, aşteptăm cu interes continuarea.

Mai semnează în acest număr de final de an Corneliu Ostahie, Mircea Dinutz şi Nicolae Iliescu, toţi trei evocându-l pe recent dispărutul Constantin Stan, alături de Teodor Rogin (cu o substanţială cronică cvasicompletă a Festivalului „George Enescu", ediţia 2011), George Radu Serafim şi Grid Modorcea. Iar lista rămâne deschisă...

Aşadar, o schimbare la faţă mai mult decât benefică pentru o publicaţie-simbol a Bibliotecii Metropolitane. *(Redacţia B.B.)*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Conferenţiari muşceleni şi argeşeni la Vălenii de Munte

Radu PETRESCU,
publicist

Abstract

One of the most important promoters of continuing education for adults in Romania was the scholar Nicolae Iorga (1871-1940). He took a personal interest in encouraging educational activities, such as the process of setting up public libraries in both urban and rural areas, and his most important achievement in the area of adult education programs was the Summer University he founded at Valenii de Munte. Taking advantage of relocating there on a permanent basis, he organized an adult education center where educational, vocational and cultural activities have flourished. Visiting lecturers from different professional backgrounds provided free tuition to the students who attended the courses by ignoring the temporary division of territories largely populated by Romanians (Bessarabia, Bukowina, Transylvania and Banat).

The article offers details on lecturers from two neighbouring counties, Argeş and Muşcel.

Keywords: inter-war period, continuing education and summer university, Nicolae Iorga, Vălenii de Munte, Gheorghe Cotenescu, Radu Demetrescu-Gyr, Costin Petrescu, Victor Slăvescu, Florian Ştefănescu-Goangă).

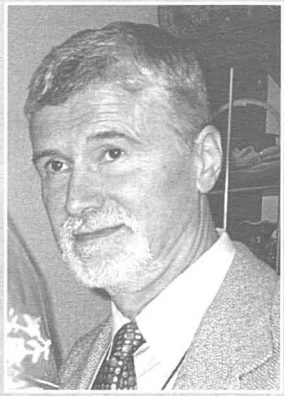

Liniştea şi pitorescul localităţii Vălenii de Munte l-au atras din primul moment pe Nicolae Iorga, dornic să găsească un adăpost permanent familiei sale numeroase şi un mediu prielnic de lucru, aflat la o distanţă rezonabilă de tumultul capitalei Vechiului Regat. Fusese împins să-şi cumpere aici o casă veche cu cerdac şi acoperiş de şindrilă, mare şi spaţioasă, din cauza greutăţilor materiale cu care se confrunta zi de zi, dar şi de clima Capitalei, cu care nu se putea obişnui.

În anul 1908, ales ca secretar general al Ligii Culturale sub preşedinţia marelui proprietar agricol Sava Şomănescu, profesorul universitar Iorga ia hotărârea să locuiască definitiv în Vălenii de Munte, părăsind locuinţa din strada Buzeşti nr. 42 în care a stat cu chirie în perioada 1903-1908. Această hotărâre înţeleaptă îi va permite să-şi creeze aici o bază importantă de sprijin, prin inaugurarea în acelaşi an a tipografiei „Neamul Românesc" (21 mai) şi a Cursurilor de vară (2 iulie).

Ideea înfiinţării unor astfel de cursuri, la care să poată participa românii de pretudindeni – inclusiv din provinciile aflate sub dominaţie străină – a încolţit în discuţiile purtate de Iorga la mânăstirea Putna în anul 1904, la comemorarea a 400 de ani de la moartea lui Ştefan cel Mare. În acel moment el propunea construirea în Bucureşti a unui „azil" (cămin) pentru studenţii originari din acele provincii. În 1906, învăţătorul şi publicistul bucovinean George Tofan dezvoltă această idee în revista „Junimea literară" din Cernăuţi sub forma unor cursuri „feriale" (de vacanţă), fie într-o mânăstire din Vechiul Regat, fie prin conferinţe ţinute în diverse localităţi (printre altele, a propus oraşele Cernăuţi, Suceava şi Câmpulung-Moldovenesc). Vizionar, Nicolae Iorga a înţeles importanţa deosebită a unei astfel de instituţii pentru realizarea unităţii culturale a tuturor românilor ca o etapă vitală ce precede obiectivul final, realizarea unităţii politice sub forma Marii Uniri.

Cursurile au început la 2 iulie 1908 în prezenţa a circa 50 de "cursişti" (denumire dată chiar de Iorga), prin lecţia de deschidere a profesorului Nicolae Iorga. Temele pe care le-a dezvoltat-o au fost *Istoria românilor* şi *Istoria literaturii româneşti*. Alături de Iorga, au contribuit cu subiecte de istorie, economie şi geografie Gheorghe Munteanu-Murgoci, Nicolae Dobrescu, Alexandru Lăpedatu, Ştefan Bogdan, Vasile Bogrea şi Dumitru N. Ciotori. Pe parcurs, numărul auditorilor a ajuns la 150.

În amintirile sale, publicate în „Junimea literară", institutorul bucovinean Gavril Rotică menţionează că au participat 150 de persoane (Rotică era dezamăgit că printre aceştia nu au fost decât 10 bucovineni şi 10 ardeleni şi bănăţeni, printre care preotul Gheorghe Turbure, alături de câţiva tineri elevi, studenţi şi militari, mulţi localnici şi cetăţeni din comunele din jurul Vălenilor de Munte, dar şi a doamnei Ecaterina Iorga într-o băncuţă). Printre cei amintiţi de Iorga în memoriile sale se numără preoţii bănăţeni Nicolae Martinovici, Gheorghe Tătucu, diaconul timişorean Mihail Gaşpar, preotul orădean Gheorghe Turbure, dl. Alvirescu şi alţii.

Este interesant faptul că guvernul liberal a simţit pericolul coagulării unei potenţiale opoziţii cu prilejul unor astfel de cursuri şi a încercat să le contracareze prin organizarea de către Constantin Stere, pe atunci liberal, a unor cursuri paralele la Iaşi unde participanţii erau atraşi prin suportarea integrală de către statul român a cheltuielilor de transport, cazare şi masă. Manevra liberalilor nu a reuşit, caracterul de improvizaţie cu caracter politic s-a simţit imediat, iar majoritatea cursanţilor, plictisiţi, au plecat rapid de la Iaşi la Vălenii de Munte.

În primii trei ani, cursurile s-au ţinut prin închirierea unei săli de clasă a şcolii primare de băieţi nr. 1, până în 1912, momentul culminant al acestui focar de cultură naţională înaintea primului război mondial, când propria sală de cursuri a fost inaugurată în prezenţa principelui Carol, a principesei Elisabeta şi a unei mari mulţimi de ascultători (peste 6.000 de participanţi).

Cursurile de la Vălenii de Munte din perioada 1908-1914 au jucat un mare rol în realizarea solidarităţii şi conştiinţei naţionale atât de necesare înfăptuirii marelui ideal al Unirii tuturor românilor prin "adunarea şi legarea laolaltă a fărâmelor trupului naţional", cum se exprima chiar Nicolae Iorga în conferinţa sa de deschidere din data de 1 iulie 1911.

Cu timpul, chiar şi noua clădire s-a dovedit neîncăpătoare, mai ales după marea Unire, când numărul conferenţiarilor şi al auditorilor, români şi străini, va spori semnificativ.

Printre vizitatori se vor număra membrii familiei regale,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

cum ar fi Regele Ferdinand şi Regina Maria, Regele Carol al II-lea şi Principesa Elena, dar şi numeroşi oameni politici din perioada interbelică (prim-miniştri, miniştri, deputaţi şi senatori, conducători de partide).

În mai 1919, imediat după încheierea războiului de reîntregire, Iorga este ales preşedinte al Ligii Culturale şi întreaga sa activitate în cadrul Ligii şi a Universităţii de vară (reluate în vara anului 1921 şi trecute sub egida Ligii în 1923, conform deciziei luate la Congresul de la Galaţi) va fi consacrată conlucrării paşnice cu minorităţile naţionale prin cunoaştere şi respect reciproc. Prin temele abordate anual, cursurile vor avea menirea de a deveni un factor de unificare naţională, de înfrăţire a tuturor cetăţenilor României Mari prin dezbaterea şi lămurirea rapidă a problemelor actuale ale românimii, furnizarea de cunoştinţe şi soluţii reale, eficiente, dar şi prin atragerea interesului minorităţilor conlocuitoare prin prezentarea poporului român şi a ţării prin ceea ce este cu adevărat interesant şi pentru acestea, totul prin crearea unei "atmosfere de toleranţă culturală şi recunoaştere reciprocă" (discursul de deschidere ţinut de Nicolae Iorga în 1925).

Pe această linie, Universitatea Populară „Nicolae Iorga" de la Vălenii de Munte, denumirea din 1922 a cursurilor de vară, a înfiinţat şi cursuri speciale de limba şi literatura română care s-au ţinut în fiecare an, până în 1940, şi au fost extrem de populare.

Numărul semnificativ de cursanţi şi problemele legate de asigurarea pentru aceştia a celor mai bune condiţii a impus înfiinţarea Asociaţiei Auditorilor Cursurilor în ianuarie 1922, dovedind încă o dată organizarea în pas cu timpul a unor astfel de cursuri.

Printre momentele importante se numără ediţiile din anul 1934 (25 ani de la inaugurarea cursurilor de vară) şi respectiv 1939 (30 de ani), evenimente intens comentate în presa centrală.

Progresele ştiinţei şi tehnicii vor ajunge şi aici, festivitatea deschiderii din anul 1937 fiind radiodifuzată.

Din nefericire, anul 1933, atunci când Adolf Hitler devine cancelarul Germaniei, ascensiunea ideologiei naziste, coroborată cu cea a fascismului italian, ambele încadrate clar în curentul de revizuire a Tratatelor de Pace afectează şi atmosfera politică din România. Agresivitatea accentuată a extremei drepte, combătută parţial prin instaurarea dictaturii personale a regelui Carol al II-lea, înlocuirea Constituţiei şi lichidarea conducerii Gărzii de Fier ca ripostă la asasinarea primului-ministru Armand Călinescu, nu mai poate fi potolită. Forţat de împrejurările total nefavorabile, Carol al II-lea abdică şi părăseşte ţara, iar la 14 septembrie 1940 se instaurează Statul Naţional-Legionar condus de generalul Antonescu şi Horia Sima.

Întocmite din timp, „listele negre" intră în acţiune şi printre primele victime se numără chiar profesorul Nicolae Iorga, asasinat în 27 noiembrie 1940, la Strejnic, în judeţul Prahova.

După moartea fondatorului, cursurile nu au mai putut fi reluate decât în anul 1942 iar ediţia din 1943 a fost ultima ţinută înainte de terminarea celui de-al doilea război mondial.

Obţinându-se aprobarea ministrului comunist de interne Teohari Georgescu, au fost reluate cursurile în anul 1946 pentru doar două săptămâni (până atunci, cursurile au ţinut o lună de zile), sub stricta supraveghere a autorităţilor. A fost cântecul de lebădă al Universităţii de vară, pentru că în anul 1947 nu s-a mai permis acest lucru iar în 1948, după abdicarea Regelui Mihai I, Liga Culturală a fost desfiinţată. Lua astfel sfârşit o întreagă epocă istorică, din care au făcut parte şi cursurile de vară ale Universităţii Populare „Nicolae Iorga" de la Vălenii de Munte, vatra de cultură naţională creată de un mare vizionar, profesorul Nicolae Iorga.

Participarea muşcelenilor şi argeşenilor la aceste cursuri de vară este sporadică, fiind vorba în principal de studenţi şi învăţători.Astfel, în 1911 apare prima menţionare a participării unor muşceleni la cursuri, prin câştigarea concursului de costume naţionale de către Niculina Mihalache, soţia învăţătorului muşcelean Ion Mihalache, viitorul preşedinte al Partidului Ţărănesc înfiinţat în 1918.

Printre conferenţiarii invitaţi personal de către profesorul Nicolae Iorga şi comitetul de organizare să ţină prelegeri la Vălenii de Munte se numără 2 argeşeni şi 3 muşceleni. Aceştia au fost prezenţi acolo în perioada 1922-1943, iar conferinţele lor s-au încadrat în temele propuse de Nicolae Iorga pentru ediţiile respective.

Numărul limitat al conferenţiarilor poate fi pus pe seama faptului că participarea era benevolă, fiind exclusă din start remunerarea, totul bazându-se pe prestigiul acumulat în timp de această instituţie culturală cu totul aparte *Universitatea Populară „Nicolae Iorga"*, care a preferat să evite subvenţiile sau mai modernele sponsorizări, indiferent din partea cui ar fi provenit; statul, partidele politice, oamenii de afaceri.

Poate cel mai interesant aspect al participării acestora este angajamentul politic diferit al conferenţiarilor: un liberal, un legionar, un iorghist, un monarhist şi un om de ştiinţă cu vederi de stânga. Acest lucru demonstrează încă o dată toleranţa culturală şi politică încurajată de către profesorul Nicolae Iorga, indiferent de opţiunile politice adoptate de conferenţiari. Este limpede faptul că Iorga era interesat cu precădere în participarea specialiştilor, a persoanelor calificate într-un domeniu sau altul, în detrimentul discursurilor sforăitoare şi ineficiente ale unor politicieni de meserie.

Un alt aspect interesant este acela că 4 din cei 5 conferenţiari au fost deţinuţi politici. Acest lucru ne pune pe gânduri; dacă ar fi trăit, mai mult ca sigur că şi profesorul Nicolae Iorga urma să devină un deţinut politic. Nu de alta, dar şi alţi prim-miniştri, precum Iuliu Maniu şi Constantin Argetoianu, au ajuns în închisorile comuniste, sfârşindu-şi zilele în condiţiile cunoscute.

La fel de interesant este şi faptul că aceşti 3 conferenţiari muşceleni au avut o experienţă militară: doi dintre ei au participat la războiul de reîntregire, iar al treilea pe frontul de Est.

Să-i analizăm sumar pe fiecare dintre aceştia:

1. VICTOR SLĂVESCU (1891-1977).

S-a născut în comuna Rucăr din judeţul Muşcel, fiind fiu de colonel. Absolvent al liceului „Gheorghe Lazăr" din Bucureşti. Studii superioare economice în străinătate, unde îşi ia doctoratul, în Franţa şi Germania. Se stabileşte în Bucureşti, în 1915. Intră voluntar ca ofiţer în armata română, fiind rănit, în 1916, lângă Braşov. Combatant la Mărăşeşti în 1917. Şeful organizaţiei P.N.L de Galaţi, cu 7 mandate de deputat în 5 legislaturi între 1927-1938 şi 1 mandat de senator F.R.N., în 1939, din partea breslei industria-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

şilor. Profesor universitar şi Rector al Academiei de Înalte Studii Comerciale şi Industriale din Bucureşti (1927-1947). Academician din 1937. Subsecretar de stat la Ministerul de Finanţe (1933-1934), Ministru de Finanţe (1934-1935) şi Ministru al Înzestrării Armatei (1939-1940). Eliminat din învăţământ în 1947. Deţinut politic la Sighet, fără proces şi sentinţă, între 1950-1955.

A fost invitat, în anii 1937 şi 1938, de către Nicolae Iorga în calitatea sa de profesor universitar, rector şi academician, specialist al partidului liberal în probleme economice şi bancare. A ţinut 2 conferinţe pe teme monetare şi economice, după cum urmează:

1937 – Concepţii monetare vechi şi noi;

1938 – Teritoriul, factor economic pentru apărarea naţională

2. RADU DEMETRESCU-GYR (1905-1975)

S-a născut în oraşul Câmpulung-Muşcel, tatăl fiind actor la *Teatrul Naţional din Craiova*. Absolvent al liceului *Carol I* din Craiova. Absolvent al *Facultăţii de litere şi filosofie* din cadrul Universităţii Bucureşti. Conferenţiar universitar. Poet şi scriitor. Candidat independent în judeţul Muşcel, pe listele Gărzii de Fier, la alegerile din decembrie 1933; partid dizolvat în ajunul alegerilor de guvernul I. G. Duca. Membru al partidului *Totul pentru Ţară* din 1935. Candidat oficial al acestui partid în 2 judeţe (Vâlcea, unde se stabilise prin căsătorie, şi Dolj) la alegerile din decembrie 1937. Comandant legionar al regiunii Oltenia. Director General al Teatrelor în Statul Naţional-Legionar. Participant activ la rebeliunea din 21-24 ianuarie 1941. Deţinut politic sub 3 dictaturi (Regele Carol II, Mareşalul Antonescu şi regimul comunist)

A fost invitat, în anul 1937, de către Nicolae Iorga în calitatea sa de asistent la Universitatea Bucureşti, fiind specialist în probleme literare. A ţinut 2 conferinţe, după cum urmează:

1937 – 1. Invazii anarhice în literatură

1937 – 2. Romanul psihologic francez

3. COSTIN PETRESCU (1872- 1954)

S-a născut în oraşul Piteşti, într-o familie ai cărei ascendenţi, zugravi "de subţire", erau consideraţi vârfuri ai picturii bisericeşti autohtone. Urmează şcoli superioare de specialitate atât în ţară (Şcoala de Belle Arte, Bucureşti), cât şi în străinătate (Şcoala de Arte şi Meserii din Viena; Academia de artă Julian din Paris). Devine o personalitate marcantă a artelor plastice româneşti din secolul al XX-lea, revigorând tehnicile tradiţionale "al fresco" ale picturii murale, dar şi prin comenzile importante primite pentru realizarea unor lucrări publice majore, cum ar fi frescele de la Catedrala Reîntregirii din Alba Iulia, sala de festivităţi a fostului Colegiu Academic al Universităţii din Cluj, imensa frescă interioară şi mozaicurile exterioare de la Ateneul Român din Bucureşti, sau peretele întreg dedicat victoriei de la Mărăşesti în cadrul Cazinoului Militar din Bucureşti. A pictat, în Bucuresti, bisericile Mihai Voda, Sf. Dumitru-Colentina, Sf. Silvestru, la care se adaugă unele lucrări de pictură executate în Reşedinta patriarhală din Dealul Mitropoliei. În provincie, printre altele, a pictat în 1946, împreună cu studenţii săi de la Belle Arte, biserica Sf. Nicolae din Scheii Braşovului.

La Vălenii de Munte a ţinut 7 conferinţe de popularizare a artei româneşti şi străine, dar şi pe linia iniţierii publicului larg în sfera designului interior de calitate:

1929 – 1 – Artiştii avangardei

1929 – 2 – Arta Pieilor roşii

1930 – Arta indienilor americani

1931 – Împodobirea unei locuinţe

1935 – Despre împodobirea unei locuinţe

1936 – Nedumeriri în artă

1938 – Artă la toată casa

4. FLORIAN ŞTEFĂNESCU-GOANGĂ (1881-1958)

S-a născut în oraşul Curtea de Argeş. Între 1908-1911 a studiat în străinătate, unde şi-a luat şi doctoratul (Universitatea din Leipzig, Germania), sub supravegherea renumitului profesor Wilhelm Wundt, părintele psihologiei experimentale. La revenirea în ţară, a fost numit profesor în cadrul Universităţii „Regele Ferdinand I" din Cluj (inaugurată la 12 mai 1919), înfiinţând aici primul Institut de Psihologie experimentală, comparată şi aplicată. Membru corespondent al Academiei Române din anul 1937 (epurat în iunie 1948 din „noua" Academie a R.P.R). Rector universitar cu vederi de stânga, intră în atenţia mişcării legionare şi, în seara de 28 noiembrie 1938, o echipă studenţească încearcă să-l lichideze sub pretextul unui comportament inadecvat al profesorului faţă de studente. Tentativa de asasinat eşuează, dar are grave consecinţe asupra opiniei publice şi va fi urmată de replica brutală a Palatului: decapitarea promptă a conducerii mişcării legionare prin asasinarea lui Corneliu Zelea-Codreanu în noaptea de 29/30 noiembrie 1938. Cazul Ştefănescu-Goangă este fructificat imediat de propagandiştii extremei stângi comuniste, care nu pregetă, totuşi, în momentul preluării definitive a puterii, să-l elimine din învăţământ, să-l izoleze ca fiind nereeducabil şi să-l întemniţeze fără proces. Între timp, are şi un scurt traseu de „tovarăş de drum", ca deputat liberal tătărăscian pe listele „însorite" al Blocului Partidelor Democratice din noiembrie 1946.

A ţinut o singură conferinţă la Vălenii de Munte, respectiv:

1922 – Psihologia aplicată la viaţa socială

5. GHEORGHE COTENESCU (1886-1965)

S-a născut în com. Izvoarele din judeţul Dâmboviţa. Fiul unui preot moşnean născut în satul Coteneşti din judeţul Muşcel, cu parohie obţinută după căsătoria contractată în judeţul Dâmboviţa. Absolvent al Seminarului Central din Bucureşti. Absolvent al facultăţii de teologie din cadrul Universităţii Bucureşti şi al Conservatorului de Muzică şi Artă Dramatică din Bucureşti. Membru al Ligii Culturale, secţiile Bucureşti şi Câmpulung-Muşcel. Secretar personal al profesorului Nicolae Iorga, implicat direct în organizarea primelor ediţii ale cursurilor de vară (1908-1912). Membru fondator al Partidului Naţionalist-Democratic condus de Nicolae Iorga şi A. C. Cuza (1910) şi membru în conducerea centrală a acestui partid (1931-1946). Preot militar în întreaga campanie (1916-1919). Fondatorul şi primul preşedinte al organizaţiei P.N.D. din judeţul Muşcel (1922). Ales membru al primei Camere Agricole din judeţul Muşcel (1925). Deputat iorghist din partea judeţului Muşcel în cadrul Uniunii Naţionale (1931-1932). Reprezintă acest judeţ în parlament alături de Constantin I. C. Brătianu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

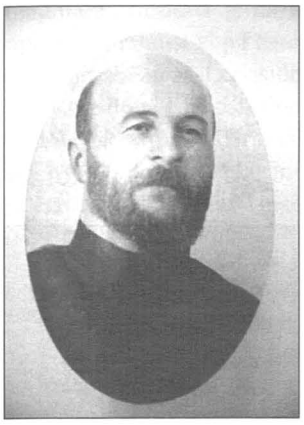

(P.N.L.) şi Ion Mihalache (P.N.Ţ.). Preot hirotonit în 1912, cu parohia la Conţeşti în judeţul Muşcel, transferat în 1913 la noua parohie din com. Stoeneşti, tot în judeţul Muşcel, unde va păstori până în 1965. Învăţător în com. Stoeneşti şi profesor secundar la seminariile teologice din Câmpulung-Muşcel, Curtea de Argeş şi Cernica-Ilfov. Fondator şi preşedinte al diverselor instituţii obşteşti din com. Stoeneşti. Vicepreşedintele Căminului Cultural. Preşedinte al Asociaţiei Preoţilor Muşceleni (cu 2 mandate). Deţinut politic în 1949-1950 pentru susţinerea logistică a partizanilor anticomunişti din munţii Muşcelului conduşi de colonelul Gheorghe Arsenescu.

A fost invitat în repetate rânduri de către Nicolae Iorga ca profesor specializat pe probleme muzicale (muzică bisericească, bizantinologie muzicală şi folclor). Remarcabil este faptul că preotul-profesor GHEORGHE COTENESCU a avut un număr aproape egal de conferinţe pe astfel de teme cu toţi ceilalţi specialişti în materie la un loc, clerici sau laici, care au fost de asemenea invitaţi (mitropolitul Tit Simedrea, preotul-profesor universitar şi academician Nicolae M. Popescu, profesorul universitar Gheorghe Moisescu, profesorul universitar Mihail Vulpescu şi Emil Riegler-Dinu, unicul doctor în muzicologie până în anul 1938).

A ţinut 13 conferinţe pe teme legate de muzică, foclor şi literatură populară, după cum urmează:

1931 – Analiză asupra muzicii bisericeşti orientale

1932 – 1. Analiză asupra muzicii orientale; 2. Muzica bisericească, aşa cum se cântă prin regiunile româneşti din Regat şi în provinciile alipite; 3. Muzica populară.

1933 - Forme evolutive în cântarea religioasă orientală

1938 – 1. Evoluţia muzicii psaltice de la 1805—1860; 2. Şcoala lui Macarie dascălul; 3. Şcoala lui Anton Pann; 4. Dimitrie Suceveanu şi Ştefanache Popescu

1939 – 1. Unitatea melodică la clasicii psaltichiei româneşti: Anton Pann, Macarie, Ştefan Popescu, Dimitrie Suceveanu; 2. Spre o evoluare şi unificare a muzicii psaltice bisericeşti

1943 – 1. Din ale muzicii bisericeşti; 2. Epoca lui Anton Pann şi Macarie şi influenţa în literatura populară

Se observă că, practic, dintre cei 5 conferenţiari mai susmenţionaţi, unul singur şi-a petrecut peste 50 de ani din viaţă şi a activat ca atare pe teritoriul judeţelor Argeş şi Muşcel, respectiv preotul-profesor Gheorghe Cotenescu. Acest lucru nu l-a împiedicat însă să depună eforturi supraomeneşti pentru fi prezent şi a-şi face datoria de profesor de muzică, conferenţiar sau deputat în localităţi destul de îndepărtate între ele, cum ar fi Curtea de Argeş (judeţul Argeş), Bucureşti, Cernica (judeţul Ilfov) sau Vălenii de Munte (judeţul Prahova), neavând posibilităţi personale de transport şi fără ca acest lucru să impieteze cu ceva atribuţiile sale de preot într-o parohie rurală, cu numeroase ore predate şi activităţi conexe desfăşurate în capitala judeţului, oraşul Câmpulung-Muşcel.

Această capacitate organizatorică cu totul aparte, dovedită încă din timpul studenţiei, datând din perioada primelor ediţii ale cursurilor de vară, i-a fost recunoscută de organizatorii ediţiei jubiliare din 1934, când a fost invitat să ţină un discurs pe această temă.

Bun orator şi stăpân pe sine în situaţii dificile, a făcut faţă cu brio provocării pe care a constituit-o prezenţa sa în Parlamentul ţării, contracarând inteligent şi cu umor ostilitatea manifestată în mod virulent pe durata mandatului său (1931-1932) de opoziţia constituită în acel moment din reprezentanţii P.N.Ţ., fiind desemnat în unanimitate de preoţimea aleasă în Adunarea Deputaţilor să ţină discursul de omagiere a poetului şi omului politic Octavian Goga la împlinirea vârstei de 50 de ani, indiferent de apartenenţa acestuia la un alt partid decât vorbitorul.

Este interesant faptul că numărul total de conferinţe pe care le-a ţinut (13) depăşeşte numărul de conferinţe (12) ţinute de toţi ceilalţi 4 conferenţiari din zona actualului judeţ Argeş.

*

În concluzie, fiecare dintre cei 5 conferenţiari (2 argeşeni şi 3 muşceleni) îşi are propriile merite, intersectându-se uneori la aceleaşi ediţii, găsindu-şi cu toţii publicul adecvat temelor abordate (programul cursurilor era anunţat din timp prin presă iar auditorii interesaţi se înscriau în cunoştinţă de cauză, achitând sumele necesare găzdurii, asigurării meselor şi costul excursiilor incluse), acest lucru făcând cinste locuitorilor unuia dintre cele mai mici judeţe din perioada interbelică (3.058 km2), inclusiv sub aspectul potenţialului demografic, economic şi intelectual.

Astfel, conform primului recensământ general al populaţiei României Mari din 29 decembrie 1930, judeţul Muşcel avea o populaţie statornică totală de 149.797 persoane (din care în mediul rural trăiau 135.929 persoane, adică mai mult de 90%, faţă de numai 13.868 în mediul urban, adică în unicul oraş, Câmpulung-Muşcel), iar 72.693 persoane erau ştiutori de carte la nivelul judeţului, din care numai 393 aveau studii universitare şi alţi 170 un alt tip de studii superioare (faţă de 46.262 neştiutori de carte !).

În comparaţie, judeţul Argeş (care înglobează din 1968 şi fostul judeţ, ulterior raion, Muşcel), avea o suprafaţă de 4.216 km , şi o populaţie totală de 257.378 locuitori (din care în mediul rural trăiau 231.037 persoane, adică sub 90%, faţă de 26.341 de locuitori în mediul urban).

Raportat la un potenţial sensibil mai mare, judeţul Argeş a trimis la Vălenii de Munte numai 2 conferenţiari cu rădăcini în acest judeţ, dar care şi-au desfăşurat ulterior activitatea în alte localităţi, Bucureşti şi Cluj.

Menţionăm că autorul acestui articol inclusiv cu ilustraţiile originale (foto, p.22) este argeşean, urmaş al preotului-profesor Gheorghe Cotenescu. (Redacţia B.B.).

Bibliografie

Vasilescu, Constantin R., *Conferenţiarii cursurilor de vară de la Vălenii de Munte*. 1908-1946, editura Anima, Bucureşti, 1999.

*** Liga Culturală, Secţia Vălenii de Munte, *Un moment cultural. Un sfert de veac de la întemeierea Universităţii Populare „N. Iorga" din Vălenii de Munte*, Vălenii de Munte, 1934.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Nicolae IORGA şi diplomaţia

Nicolae MAREŞ,
diplomat

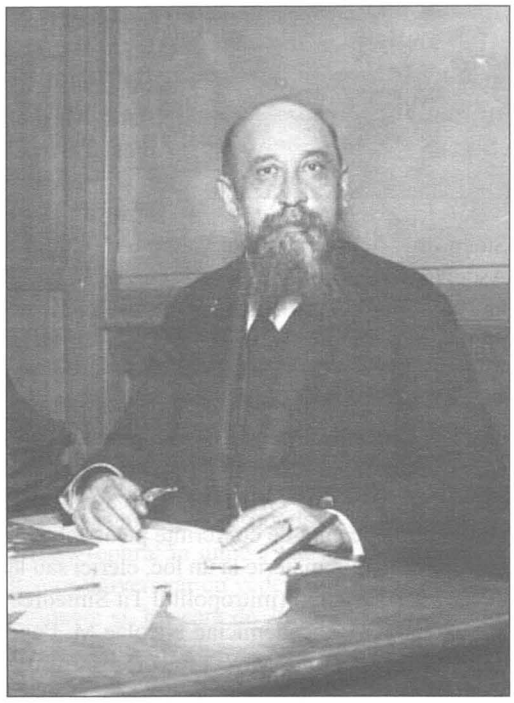

În activitatea sa prodigioasă, în plan istoric, Nicolae Iorga a abordat cu mare aplomb relaţiile României cu mai toţi parteneri săi. A făcut-o *sine ira et studio.* A oglindit aceste raporturi în contextul istoric cel mai larg, din evul mediu timpuriu – la zi. Personal ţinea o relaţie strânsă cu şefii unor misiuni diplomatice acreditaţi la Bucureşti, apărând interesele statului român, promovând ca nimeni altul imaginea României. A fost, Nicolae Iorga, o instituţie rar întâlnită, o *rara avis* despre care am scris şi vom mai scrie.

Actualmente, la 70 de ani de la moartea Dacălului neamului, nu poţi face o analiză pertinentă a relaţiilor României cu străinătatea fără să apelezi la Iorga. Fără să revii la operele sale, la cele şase volume de Memorii, pentru perioada interbelică, şi nu în ultimul rând, la publicistica sa.

Cât a fost de mulţumit sau mai degrabă - nemulţumit de manifestarea diplomaţilor români -, trebuie citită în întregime colecţia *Neamului Românesc*. Da, în întregime, zecile de mii de pagini.

Spicuiesc doar câteva din judecăţile sale făcute în anii '30, pertinente şi de stringentă actualitate şi azi. Mai mult decât oricând! Spunea istoricul: „Legaţiile româneşti nu pot fi asiluri pentru băieţi bine crescuţi".

Iorga chema autorităţile pentru a se construi un corp diplomatic românesc, patriotic, bine pregătit, nu format din „birocraţi şi fanţi de salon". Sau din „băieţi de cartier", am spune în aceste momente. Nu oricare băieţi: neapărat din Dorobanţi.

În condiţiile date, istoricul aprecia nevoia de a avea: „o diplomaţie (politică) activă şi de o diplomaţie culturală". A vorbit şi de rolul celei economice.

Ce ştim noi despre manifestarea celor două diplomaţii azi, despre amploiaţii ei care au umplut ambasadele până peste plin? Ştim că sunt mănos, europeneşte retribuiţi. Chiar foarte mănos, ca să ardă cu spor gazul. Şi mai ştim că din 1990 se poate ajunge în aceste posturi prin examene măsluite sau „concursuri" trucate, care să ascundă pilele care le stau în spate.

Ne-am convins despre aceste lucruri iarăşi şi iarăşi, şi nu de mult.

O nouă ipostază a literaturii şi culturii umaniste: *ediţii Nicolaus Olahus, în tălmăcire modernă*

Gheorghe BULUŢĂ,
bibliograf

Deşi poate surprinde faptul, încă mai există, la începutul secolului XXI, texte ale cărturarilor români necercetate, netraduse din latină sau slavonă, needitate, a căror valorificare impune o specializare din ce în ce mai rară.

O fericită excepţie a devenit în 2011, Nicolaus Olahus (1493-1568), umanist erudit transilvănean, cleric, fondator de şcolii, bibliofil, arhiepiscop primat de Strigoniu (din 1553) şi regent (din 1562) al Ungariei, preţuit de regi şi papi din veacul al XVI-lea, aflat în corespondenţă cu Erasmus şi alţi contemporani faimoşi.

Un veritabil eveniment ştiinţific şi editorial l-a scos acum dintr-o lungă şi nemeritată uitare, practic din „colbul vremii". Este vorba de publicarea de către *Editura Biblioteca Bucureştilor*, în limba română, a principalelor scrieri ale lui Nicolaus Olahus: *Ungaria*, *Atila* şi *Versuri*, la care se adaugă *Monografia Nicolaus Olahus*. Permanenţe umaniste, de Antal Gyöngyvér, profesoară de latină la Liceul Teoretic „Bolyai Frakas" din Târgu Mureş (care consideră că „Nicolaus Olahus nu beneficiază nici până în prezent de o exegeză pe măsura meritelor sale").

În traducerea din limba latină a doamnei Antal Gyöngyvér, cu un cuvânt înainte şi note, au apărut în ediţii bilingve, în două volume, scrierile Ungaria şi Atila. Textul latin este reprodus (prin fotocopiere) după ediţia realizată în 1763 de bibliotecarul vienez Adam Francisc Kollar. În acest mod sunt puse acum, în Colecţia *Restitutio* (îngrijită de dr. Florin Rotaru) a Editurii Biblioteca Bucureştilor, la îndemâna publicului şi a specialiştilor.

Ambele volume se deschid cu acelaşi „Cuvânt înainte", întrucât este vorba despre cărţi de sine stătătoare, separate, iar acest text al traducătarei prezintă viaţa şi personalitatea, opera şi însemnătatea celui care, născut la Sibiu (tatăl, fiind Stoian/Ştefan, de fel din stirpea Dăneştilor, boieri din Ţara Românească, nepot de soră a lui Iancu de Hunedoara, iar mama, Varvara Hunzár, din Transilvania, dintr-o familie

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

maghiară înrudită şi ea cu Huniazii) a lăsat posterităţii o operă de umanist şi pe care personalităţi din elita intelectuală a vremii aveau să-l considere un egal.

Cele două cărţi istorico-literare, *Hungaria* şi *Atila* au fost scrise împreună la Bruxelles, în 1536, dar au avut destine diferite: Atila a circulat în copii manuscrise şi a fost tipărită la Basel în 1568, iar Ungaria a fost mai puţin cunoscută şi vede lumina tiparului abia în 1735, la Posonium (Bratislava). Cât priveşte tălmăcirile lor integrale în limba română putem vorbi doar de două ediţii, cea din 1999 de la Editura Institutul European din Iaşi şi cea de faţă din 2011, ambele sub semnătura aceleiaşi traducătoare. Versiunea în româneşte este fluentă, elegantă şi expresivă, astfel încât deşi datează de aproape o jumătate de mileniu, cele două scrieri ale lui Nicolaus Olahus se pot citi, acum, fără efort şi cu interes, inclusiv literar.

Multe aspecte reţin atenţia din erudita lucrare Ungaria. M-a interesat în mod deosebit evocarea „bibliotecii memorabile şi demne de admiraţie a regelui Matei Corvin" ce cuprindea, în două săli boltite, manuscrise greceşti şi codice în limba latină aşezate „în casete şi stative, diferenţiate toate după ordinea lor" şi, important, "cu indicile disciplinei şi domeniului cărora le aparţineau cărţile". Volumele erau copiate pe foi de pergament şi aveau legături în mătase şi ferecături în argint şi aur. Nicolaus Olahus aminteşte şi pe conducătorul copiştilor regali, Felix Ragusinus Dalmaţianul, pe care l-a cunoscut, un cărturar umanist, cunoscător de greacă, latină, caldeiană şi arabă, dar şi priceput în decorarea artistică a manuscriselor. Din păcate, după bătălia de la Mohács (1526) şi ocuparea cetăţii Buda în anul următor, turcii au vandalizat această colecţie şi au împrăştiat preţioasele volume. Profesorul Ioachim Crăciun considera legitimă consemnarea acestei colecţii şi în istoria bibliotecilor româneşti, dată fiind originea etnică a fondatorului şi importanţa ei în epocă ("cea mai strălucită bibliotecă, din şirul numeroaselor biblioteci domneşti şi boiereşti din trecutul nostru, biblioteca vestită a unui Domn de sânge românesc, aşezat pe tronul unei ţări vecine").

Nu au rămas prea multe urme nici din bogata bibliotecă personală a lui Nicolaus Olahus, pe care Antal Gyöngyvér încearcă să o reconstituie în monografia dedicată acestuia: "Cărţile umanistului, legate în piele aurită şi frumos ornate, procurate, unele, de la tipografi vestiţi (Aldus, Frobenius), altele cumpărate la târgul anual de la Frankfurt, la care participă şi îndatoratul său prieten Rescius, intră prin voia sa din urmă în cea mai mare parte, în posesia studenţilor. Biblioteca de la Strigoniu păstrează, în schimb, până azi două cărţi bisericeşti, un gradual şi un pontifical, care, comandate de Thomas Bakócz la meşteri italieni, s-au bucurat, după moartea aceluia, pentru a fi ornate în spiritul volumelor din Bibliotheca Corvina, de grija lui Olahus".

Revenind la Ungaria, în capitolul al XII – lea ("Despre Ungaria de dincolo de Tisa"), Nicolaus Olahus prezintă provinciile Valahia Mare, Moldova, Transilvania, Maramureşul, ţinutul Someşului, Crişana, Nyír şi ţinutul Timişului, ceea ce îi prilejuieşte evocarea istoriei familiei româneşti din care se trage, strămoşii şi rudele apropiate, luptele dintre familiile boiereşti din Ţara Românească a veacurilor XV şi XVI. În capitolul al XIII – lea ("Despre Moldova") scrie despre latinitatea moldovenilor, ca un bun cunoscător al românei şi al latinei şi pe baza scrierilor umaniştilor europeni care s-au pronunţat în epoca sa asupra acestui aspect ("Graiul lor şi al celorlalţi valahi a fost cândva latin, ca al unora ce se află într-o colonie a romanilor; în vremea noastră se deosebeşte foarte mult de acela, numai că multe cuvinte ale lor sunt de înţeles pentru cei care vorbesc latineşte").

Dintre scrierile olahiene interesează şi versurile compuse în latină sau traduse din elină în această limbă. Antal Gyöngyvér adaugă celor două texte prezentate mai sus un al treilea titlu, ce cuprinde prima versiune românească în proză a poemelor lui Nicolaus Olahus (tot un volum bilingv, cu un cuvânt înainte şi note; textul latin fiind reprodus după ediţia tipărită, în 1906, a manuscrisului păstrat în Biblioteca Universităţii din Budapesta). Judecând după această traducere în proză, Nicolaus Olahus foloseşte un referenţial imagistic şi simbolic familiar epocii sale, împletind elemente păgâne şi creştine precum alţi eruditi contemporani. Este o creaţie nu atât poetică în adevăratul sens al cuvântului, cât una cărturărească, aulică, mai curând convenţională decât originală, dar care a fost apreciată elogios de contemporani, obişnuiţi cu acest stil de factură predominant retorică.

Demersul doamnei Antal Gyöngyvér este încoronat prin publicarea unei monografii impunătoare, de aproape 500 de pagini, Nicolaus Olahus. Permanenţe umaniste. Autoarea îşi propune să contribuie la "cunoaşterea personalităţii, mai ales a celei literare", în contextul traducerii integrale în limba română, pentru prima oară, a celor două cărţi istorico – literare şi a versurilor.

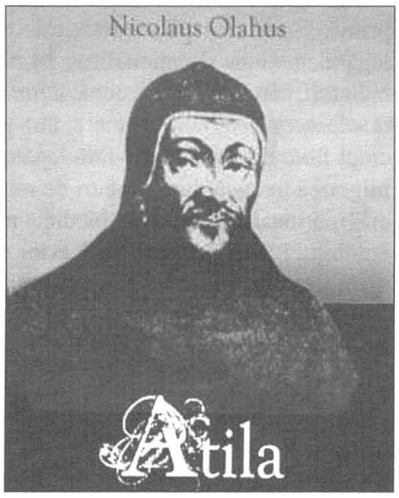

Lucrare apărută la Editura Biblioteca Bucureştilor

Volumul se deschide cu o serie de Preliminarii în care este prezentat Umanismul românesc pe coordonate europene, urmate de mai multe secţiuni:

I. Personalitatea lui Nicolaus Olahus;

II. Opera lui Nicolaus Olahus;

III. Concepte ale umanismului European ocurente în opera literară a lui Nicolaus Olahus;

IV. Arta cuvântului în scrierile umaniste ale lui Nicolaus Olahus;

V. Receptare şi aprecieri critice;

VI. Restitutio. Consideraţii finale.

Structura volumului mai cuprinde o serie de *Note*, o *Bibliografie* şi *trei anexe* (cu Opera lui Nicolaus. Clasificare cronologică şi pe domenii. Ediţii. Traduceri; Din *Codicele Olahus. Poezii. Tabel sinoptic*; Versiunea în limba română a testamentului lui Nicolaus Olahus – partea literară).

Este, aşadar, o lucrare erudită despre un erudit, o cercetare amplă, detaliată şi foarte bine realizată, inclusiv sub aspect stilistic, un demers ştiinţific de referinţă, ce nu poate lipsi din colecţiile marilor biblioteci publice şi universitare româneşti.

Prin cele patru volume publicate în 2011, Editura Biblioteca Bucureştilor realizează o lăudabilă operă de restituire cultural – literară şi aduce în actualitate pe Nicolaus Olahus, cărturar şi om politic, "spirit umanist de prestigiu european".

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Cărţi interzise despre România şi românism

Emilian I. MUNTEANU,
istoric, comandor (r)

Gândurile expuse în continuare au mai curând un caracter de informare şi popularizare decât o contribuţie originală ştiinţifică la discutarea raporturilor Românismului cu Timpul.

Voi ataca succint necesitatea şi posibilitatea **definirii** Românismului, zestrea **conştiinţei timpului** în mentalul românesc şi efectele acestei conştiinţe, precum şi imperativul orientării muncii ştiinţifice spre **valorificarea şi valorizarea** acelui patrimoniu, creat suplimentar, şi pe alt plan, în perioada ştiinţelor moderne de către gânditorii români.

Definirea Românismului

În definirea *românismului* întâmpinăm două dificultăţi: prima, şi cea mai importantă, este că românismul ar fi strâns legat de naţiune şi naţionalism. În condiţiile mondializării/globalizării, când tendinţa este de a transforma lumea într-un *mixtumcompozitum*, fără frontiere, fără profil etnic, o omenire fără chip, fără individualitate, fără legătură geografică distinctă, în migrarea haotică după "locuri de muncă", naţiunea şi expresia ei – naţionalismul, devin piedici importante în calea acestor tendinţe. Pentru înlăturarea acestor piedici nu se va ocoli nici un mijloc, oricât de mizer, murdar sau criminal ar fi. Deja avem în interiorul ţării forţe politice alogene, originar neeuropene, care cer modificarea Constituţiei, prin înlăturarea definirii României ca "stat naţional". În spirit comercial, aş fi gata să uit mileniile mele de istorie şi să ne întovărăşim, să devenim "toţi o apă şi un pământ", dacă mi s-ar oferi ceva în schimb. Dar când ei au venit aici numai cu hainele de pe ei şi cu un bagaj de 300 de cuvinte, nu au ce să-mi ofere. Şi gratis nu dau.

S-a produs un fenomen general de degradare pe care l-am numit, pentru uzul propriu, "covârşirea intelectualităţii". Va să zică, nimeni nu te-a chemat aici, nimeni nu te împiedică să pleci şi, atunci, care-i logica să-mi impui regulile tale? Eşti "ales al poporului", "Înalt demnitar în Stat" şi cartea nu s-a lipit de tine?

Am mai trecut printr-o experienţă de desnaţionalizare după victoria Naţiunilor Unite în al doilea război mondial, când *drept de naţiune* aveau numai învingătorii, iar noi devenisem "popoare" în "lagărul socialist". Eroarea a fost gravă şi au înţeles-o "marii revoluţionari marxişti" Georg Lukacs şi Ernest Neulander (alias Walter Roman) cu ocazia revoltelor din Ungaria din 1956. Într-o discuţie purtată la Bucureşti au recunoscut că *neglijarea naţionalismelor* a fost o mare greşeală. Şi ei, cu toate păcatele lor, erau oameni de ştiinţă! Deci nu vorbeau prostii.

Din punct de vedere ştiinţific este astfel nevoie de un efort pentru a produce o rupere în ritmul "ei greşesc, noi suferim, ei recunosc, ei greşesc din nou iar noi mai suferim o dată". Este vizibil că acum sunt pe cale de a greşi cu mult mai grav decât au greşit în trecut, cu efecte şi mai catastrofale.

Desfiinţările urmărite sunt împotriva firii şi, de aceea, nu sunt posibile decât cu efecte catastrofale. Omenirea a mai trecut prin experienţa "ruperii unei verigi" şi anume "cea mai slabă" din lanţul capitalismului, prin Revoluţia Bolşevică şi durerile create au durat peste şapte decenii.

Ariniş în Lunca Bratiei

Acum nu mai este vorba de ruperea unei verigi dintr-o anume faţetă a umanităţii – -imperialismul – ci de scindarea completă a umanităţii în două componente care, prin ele însele, nu pot subzista.

Apelarea la întregul arsenal ştiinţific pe care îl posedăm, pentru definirea şi redefinirea Românismului, în scopul conservării acestei individualităţii, este – surprinzător – de interes strict individual, la fel ca al unei prune care nu vrea să ajungă magiun. Este deci, ceea ce am promis să arătăm, de strictă *necesitate*. Să-l definim înainte de a dispare. În 1944, forţele întunericului ne-au îmbrâncit Istoria. Odată cu 1989, nu se mulţumesc numai să sugrume istoria trecută şi pe martorii ei, ci *vor să interzică orice istorie viitoare*, anihilând românismul şi pe purtătorii lui.

În ce priveşte *posibilitatea* definirii *românismului*, un prim pas este acela de a acredita această denominaţie, care circulă din ce în ce mai rar. O cauză poate fi că despre românism nu s-a produs o mare lucrare de sinteză. Oricum, în răspăr cu D-na profesor Zoe Petre, care ne someză "să mai terminăm odată cu dacismul ăsta", eu susţin că trebuie să reîncepem, în mod serios, cu românismul. (vezi Anexă).

Înaintea acestei munci, laborioase şi calificate, putem lua în considerare aspecte de bun simţ, locuri comune, fapte, care vor fi apărate prin declaraţia fizicianului Francesco Severi: "Cunosc nenumărate teorii răsturnate de fapte, nu cunosc nici un fapt răsturnat de vreo teorie".

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Fapt este că după aproape două milenii de persistenţă a îmbrăcăminţii dacice de pe Columna lui Traian şi Arcul de Triumf de la Salonic, occidentul intrat în criză a descoperit şi el conceptul de "dezvoltare durabilă".

Românismul a obţinut maximum de confort spiritual cu minimum de mijloace materiale.

Spre deosebie de SUA care au consumat "azi" viitorul a trei generaţii, noi am trăit numai din "munca trecută" (porcul îngrăşat toată vara, vaca hrănită toată iarna cu fân cosit astă vară, pâinea din grâul din vară). Şi am produs atât de mult încât am putut să-i ţinem şi pe alţi nevolnici în spate.

De asemenea se împleteşte maximum de libertate individuală cu minimum de constrângere socială. Mai apoi a existat un raport sănătos între voluptăţile spirituale şi cele materiale, senzoriale; în această structură prevalau voluptăţile spirituale, din domeniul elementelor subtile ale antroposferei (arta sub toate formele, sărbătorirea şi distracţia) fără a permite o presiune exagerată a hylotehnicului, a materialului; aşa s-a dezvoltat acea economie de cumpătare, chiverniseală şi prisosinţă, care a dat veşnicia românismului. Profesorul Ion Piso declara: „folclorul nostru este poate cel mai impresionant depozit de spiritualitate arhaică."

Românii au dezvoltat "arte vitale" cum ar fi "puericultura" prin basme, sănătatea trupească prin plante, unsori, cataplasme, sănătatea mintală prin ritualurile complexe de botez, cununie, naştere, moarte, înduhovnicire sintetizate într-un mod de acţiune reglementat prin Bel-Agines: să te comporţi "frumos".

Din timpuri imemoriale s-a simţit dualismul corp-suflet, iar medicul trac pomenit de Platon nu trata trupul fără să îi fie încredinţat sufletul pacientului. (spovedanie, psihoterapie?).

Putem observa că "Tranzienţa" observată de Alvin Toffler, fără permanenţa conservată de românism, ar face ca istoria societăţii să fie ca un şirag de mărgele fără aţă.

Acum are loc o pervertire atât a voluptăţilor spirituale, în domeniul elementelor subtile, cât şi a celor materiale, senzoriale. Auzi! Să-i bagi iubitei un trabuc în păsărică!

Modelul de reglaj adaptatival societăţii omeneşti practicat de noi se apropie în aşa măsură de "ideal", încât Mircea Vulcănescu proclamă: "Dacă neamul acesta va dispare printr-un cataclism, cei ce vor veni aici vor fi tot români".

Am putea încerca şi o definire "negativă" a Românismului în absenţa unor "Istorii comparate" (Studiul comparativ, început de Nicolae Iorga, prin crearea Institutului de Istorie Universală, a dispărut odată cu redenumirea Institutului, în 1948, rămânând numai de Istorie, şi aceasta îngrădită la spaţiul, rămas românesc, după al Doilea Război Mondial).

Spre deosebire de alte naţii noi nu am schilodit, ca în China, picioarele femeilor în calapoade de lemn, pentru a le rămâne piciorul mic, nu le-am lungit gâtul cu inele de sârmă, nu am tăiat clitorisul femeilor ca în Africa de Est, nu am castrat copilandri pentru a avea "voci îngereşti" ("a castrato"), nu am ars pe rug oameni care veneau cu idei noi, nu am interzis preoţilor viaţa de familie şi în felul acesta nu am avut copii sodomiţi. Cel mai important, noi am avut întotdeauna o doctrină de apărare şi nu imperială, am respectat învinşii, nu le-am scos ochii, nu le-am tăiat penisul pentru a-l introduce în gura victimei, le-am creat şi respectat mormintele, dacă au murit pe pământ românesc.

Nu ne-am impus altora doctrinele cu forţa, nu am bombardat cu tunurile bisericile şi mânăstirile "papistaşilor", nu le-am interzis să-şi ridice biserici de piatră. Într-un cuvânt am respectat norma "ce ţie nu-ţi place, altuia nu-i face".

Zestrea conştiinţei timpului

Zicere românească: *Timpul trece, se petrece, pe când vremea, vremuieşte*. Este o exprimare lapidară a unor adevăruri care au fost formulate mult mai târziu în filosofie şi fizică. În simplitatea ei a fost totuşi suportul pentru acceptarea veşniciei, a vieţii veşnice, a nemuririi, în opoziţie cu timpul imanent, fracţionat şi chiar măsurat calendaristic, de foarte timpuriu. (Avem din paleolitic artefacte care sugerează o măsurare primitivă a timpului).

Basmul românesc, transcris şi studiat în ultimele secole, conţine referiri extraordinare la timp, cum ar fi în *Tinereţe fără bătrâneţe şi viaţă fără de moarte*, care preced cu secole "paradoxul gemenilor" descoperit odată cu teoria relativităţii. Pe lângă mulţi alţi comentatori "obişnuiţi", "ortodocşi" ai basmului românesc, merită o atenţie aparte interpretările lui Vasile Lovinescu. Contribuţii interesante aduce Luca Manta, Secretarul Societăţii "Liga pentru Renaşterea Daciei". După părerea acad. Solomon Marcus (*Paradigme universale*, 2011, p. 582)"... timpul spiritual corespunde înţelegerii sale holistice, intuitiv-abstracte. El este încorporat în marile mituri ale popoarelor (a se vedea opera lui Mircea Eliade şi cea a lui Claude Levi-Strauss)..."

La aceste aspecte fundamentale adăugăm referiri şi recomandări pragmatice, cum ar fi "cine se scoală de dimineaţă, departe ajunge", "cu minciuna prânzeşti, dar nu cinezi" sau sancţionări ale nefolosirii timpului "lenea e cucoană mare, care nu dă de mâncare" şi multe altele. În sfera sincronizării cu evenimentele astronomice avem date la care se efectuează anumite lucrări agricole, date şi ore la care se culeg anumite plante de leac, date nefaste.

Căpiţe la Moeciu de Sus

Lăsând în urmă preistoria, avem mărturia arheologică a măsurării timpului prin "cadrane solare" şi aşa-zisele "sanctuare circulare", dintre care cel mai important şi mai complex este cel de la Sarmisegetuza Regia. Spre sfârşitul antichităţii menţionăm pe Dionisie Exiguul şi Areopagutul, călugăr creştin din Dobrogea, care în 525/526, calculând "Pascaliile" – datele la care trebuie sărbătorit Paştele – propu-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

ne ca origine a cronologiei naşterea lui Iisus Christos, instituindu-se astfel, prin convenţie, "Era Creştină". (Ateii şi anticreştinii preferă formularea "epoca noastră", iar geologii au introdus BP, adică "înainte de prezent").

Valorificarea şi valorizarea

Patrimoniului ştiinţifico-tehnic românesc

Evident nu vom face o istorie a măsurării şi interpretării timpului în ultimele secole, începând, să zicem, de la *"Cosmogonia"* lui Honterus, ci ne vom opri numai la câteva personalităţi şi instituţii.

Scopul este să arăt că în unele privinţe excelăm iar în altele stăm prost. Excelăm de exemplu cu un Spiru Haret, care a demonstrat variabilitatea axelor mari ale orbitelor planetare, cu un Amiral Vasile Urseanu, care a construit din banii săi un Obsevator Astronomic Popular, cu un Victor Anestin, care scrie la început de secol XX poveşti ştiinţifico-fantastice cu subiect cosmogonic. Au fost urmaţi de o pleiadă de savanţi recunoscuţi pe plan internaţional.

La înalt nivel ştiinţific se ocupă de timp filosofi, matematicieni, sociologi, economişti şi alţii, toţi cu contribuţii remarcabile. Solomon Marcus, în opera citată mai sus, consacră 226 de pagini timpului, făcând o examinare exhaustivă.

Avem un Institut de Astronomie al Academiei Române, cu câteva filiale în ţară.

Sub conducerea dr. Magda Stavinschi am participat împreună cu Asociaţia Oamenilor de Ştiinţă şi cu Academia Navală la organizarea Simpozioanelor de "Astronomie în Cultură" şi a inserat cercetătorii români în Societatea Europeană de Arheoastronomie.

Stăm prost la participarea cercetătorilor noştri la activităţile internaţionale, la publicarea lucrărilor lor în străinătate, la dotarea tehnică a laboratoarelor, la transparenţa atmosferei (din cauza poluării, din cele circa 3.000 de stele pe care ar trebui să le vedem noaptea, se mai văd vreo 500).

Stăm prost cu predarea cunoştinţelor de astronomie, şi deci de măsurare a timpului, în licee, stăm prost cu popularizarea Astronomiei, pentru că în Capitala ţării nu avem un Planetariu. (Constanţa are două: unul la Academia Navală şi un altul popular.) Stăm prost la respectarea timpului altora, la punctualitate, la utilizarea pur şi simplu a timpului (Parlamentul este poate cel mai important model negativ).

Concluzii

Avem un patrimoniu valoros, mai ales în domeniul spiritual şi avem un potenţial încă nevalorificat suficient. De exemplu, avem insuficientă comunicare între savanţii din ţară şi între cei din ţară şi cei străini.

Avem autorităţi insensibile la nevoile ştiinţei. Pe câţi bani s-au cheltuit pe flori, peisagistică, borduri şi mobilier stradal în Bucureşti, se putea dota fiecare Sector al Capitalei cu câte un planetariu.

Avem autorităţi şi instituţii insensibile la scurgerea timpului. Extrem de multe activităţi sau acte care ar trebui să consume ore, dar consumă ani, sau nu se înfăptuiesc deloc.

Poate că nu am putea vorbi de o "schimbare la faţă a României", după cum credea Emil Cioran, dar o schimbare de atitudine din partea oamenilor de ştiinţă faţă de politic ar fi necesară.

ANEXĂ

Românism

Termenul l-am găsit la Rădulescu-Motru: *„Românismul. Catehismul unei noi spiritualităţi"*, Alexandru Cantacuzino: *„Românismul nostru"*, Theodor Capidan: *"Românismul balcanic"* şi, mai aproape de zilele noastre, Dumitru Stăniloaie: *„Ortodoxie şi românism"*.

Naţionalism

Moldoveanu, Lascarov P., *Cruce şi naţionalism*

Gallagher Tom, *Democraţie şi naţionalism în România* (Ed.ALL, 2001)

Gellner Ernest, *Naţionalismul*, (Ed. Polirom, 2000)

Murărașu Dumitru, *Naţionalismul lui Eminescu*

Amzăr Dimitrie Cristian, *Naţionalismul tineretului*

Nicolau Pompiliu, *Naţionalismul constructiv*

Visarion Puiu, *Creştinism şi naţionalism*

Roşu Nicolae, *Dialectica naţionalismului* (1935)

Horia Sima, *Menirea Naţionalismului. Era libertăţii. Statul naţional legionar.*

Alexandru Papacostea, *Tradiţionalism şi naţionalism*

Dr. Geo Stroe, *Naţiunea daco-română în UE*

Sofronie George, *Principiul naţionalităţilor în dreptul internaţional public* (1936). *Principiul naţionalităţilor în Tratatele de Pace din 1919-1920. Frontierele României sunt intangibile pe baza principiului naţionalităţilor. Netemeinicia acţiunilor revizioniste maghiare* (Buc., Universul, 1936, 263 pp.)

Paul Niculescu-Mizil, *De la Comintern la Comunismul Naţional*

Pan M. Vizirescu, *Poezia specificului naţional*

Maior Liviu, *Habsburgi şi Români. De la loialitate dinastică la identitate naţională*

Hitchin Keith, *Cultură şi naţionalitate în Transilvania*

Conştiinţa naţională şi acţiune politică la românii din Transilvania, 1700-1868.

Speranţia Eugeniu, F*actorul ideal. Studii sociologice şi aplicări la viaţa noastră naţională*

Spiru Haret, *Şcoala Naţionalistă*

Romulus Seişanu, *Principiul naţionalităţilor*

Mitu Sorin, *Geneza identităţii naţionale la românii ardeleni*

Gabriel Andreescu, *Naţionalişti şi antinaţionalişti*

Thiesse Ann-Marie, *Crearea identităţilor naţionale în Europa*

Dintre operele scrise în anul 1936, când m-am născut eu, după ocuparea României în 1944, au fost interzise 108 lucrări, reprezentând creaţia celor mai valoroase minţi din epocă, precum şi problemele fundamentale ale reglajului adaptativ caracteristic românismului.

Cuprindeau extraordinarul tezaur de gândire ştiinţifică românească interbelică, pe care o putem denumi *o mare putere ştiinţifică a lumii interbelice.*

Procesul anihilării mentalului românesc a fost continuu, iar un moment major a fost transformarea Academiei Române în Academia Republicii Populare Române prin decretul nr. 76, publicat în Monitorul Oficial nr. 132 bis din 09.06.1948. A însemnat un amplu proces de cenzurare a activităţii intelectuale din vechea Academie, cea tradiţională, caracterizată prin epurarea a numeroase personalităţi precum şi a majorităţii operelor lor.

Au fost interzise, conform Legii nr. 364/1945 promulgată de Regele de atunci Mihai I, în "scopul garantării realei democratizări a ţării", sub sancţiunea unor pedepse de până la 10 ani închisoare, chiar scrieri ale membrilor Naţiunilor Unite, cum

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

au fost Churchill şi De Gaulle. Şi chiar lucrări apărute după ocupaţie (anul editării marcat cu roşu).

Pentru subiectul nostru facem o *sumară selecţie* din cele 716 lucrări numai de la litera "A", care au fost interzise, (cf. Prof. Paul Caravia, *Gândirea interzisă*, Ed Enciclopedică, 2000):

Abecedar, 1945

Abecedar pentru adulţi, 1950

Raportul Secretarului General al Academiei Române despre lucrările Academiei Române din 1942-1943.

Acordul de la Potsdam. Dreptul de Veto. Tratatul de pace cu România. Drepturile omului. C.L. Văcărescu, Buc., 1947

Acsinteanu George, *Biruitorii. Oameni cu suflete de zei*, 1944, 1942

Acterian Haig, *Limitele artei*, 1936, *Pretexte pentru o dramaturgie românească*, 1937

Actul de constituire şi Programul Partidului Naţional Creştin, 1935

Acţiunea de asistenţă a sinistraţilor, 1944

Adamescu Gheorghe, *Istoria Literaturii Române*, 1922

Adamescu Gheorghe, *Literatura română din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre*, 2 vol., f.a

Aderca Felix, Dobrogeanu Gherea. *Viaţa şi opera*, 1947, *Moartea unei republici roşii*, f-a, şi alte opt lucrări.

Aegerter E., *Marile religii*, 1943

Agârbiceanu Ion, 17 lucrări

Albeanu Alexandru, *Albumul păcii. Conf. de la Postdam–Berlin*, San Francisco.

Editura Victoria Democraţiei - *Făuritorii Păcii*, 1945

Albina, foaie săptămânală pentru popor, Anii 1938-1944

Alecsandri Vasile, 25 lucrări

Alecsandri, Coşbuc, Şt.O Iosif, *Legende şi pasteluri*, 1943

Alexandrescu Alex., *Originile civilizaţiei şi evoluţia societăţii*, 1924

Alexandrescu Al. I., *Raporturile dintre Stat şi funcţionari*, 1921

Alexandrescu Grigore, *Antologie*, 1935

Alexandrescu-Roman Petre, *Asigurările sociale în lumina celor 30 de ani de activitate*, 1942 şi încă o lucrare.

Alexandru Petre, Preot, 4 lucrări teologice, între care *Biserica şi Comunismul*, 1937

Alexandru Tiberiu, *Muzica populară bănăţeană*, f.a.

Alexianu George, *Curs de drept constituţional* şi alte trei lucrări

Alexianu Gh, Întreaga operă.

Aleinschi Alexa, *Basarabia de nord* f.a

Alexinschy Gregoire, *La Russie et l'Europe*, 1917

Alexandrov A., *Aspectul moral al oamenilor sovietici*, 1941

Alimăniştianu Alexandru, 6 lucrări economie rurală

Alimăniştianu Pia, *Trecutul viu* şi alte 5 lucrări

Almanahuri ale ziarelor 1931-1944

Amzer D.C., *Naţionalismul partidelor*, 1937

Anastasiu Alexe, General, *Noile curente politice, sociale şi armata*, 1922

Anastasiu Ioan, *Războiul pentru întregirea neamului. Studiu critic*, 1936

Anastasiu Radu, *Istoria francmasoneriei*, 1936

Anastasiu Ştefan, *Salvarea. 25 de ani de activitate*, 1933

Ancel Jacques, *Les frontières Roumaines*, 1935

Andreescu Constantin, *De la Academia Mihăileană la Liceul Naţional*, 1936, *Factori de creare a statului în trecutul românesc*, 1943

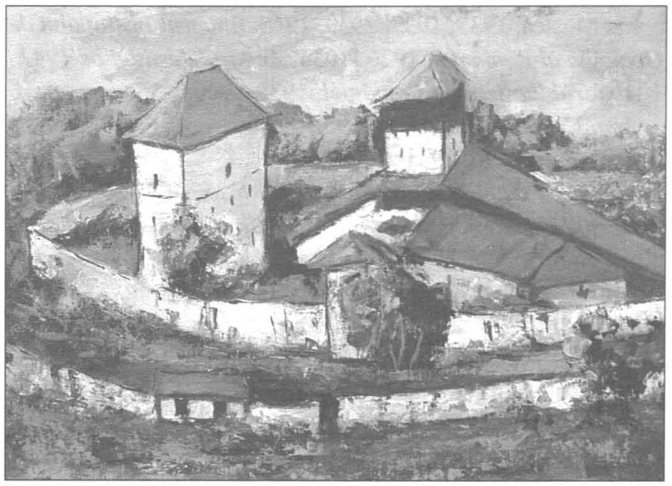

Cetatea Câlnic

Andreescu Ladmiss, *Sburăm spre răsărit*, 1942 şi alte două lucrări

Andrei Petre, *Sociologia revoluţiei*, 1921, *Probleme de sociologie*, 1927,

Sociologia generală, 1936

Andronache Ion, *Naţionalismmul românesc*, 1937

Anesia Ilie, Mioriţa 1943, *Sufletul neamului*, 1943, *Zmeu de mare,* 1944

Anestin Victor, *O tragedie cerească 1914*, *Puterea ştiinţei*, 1916

Angelescu C., *Varia despre învăţământ*, 4 lucrări

Angelescu I.N., *Varia Politică economică*, 4 lucrări

Angelescu N.C., *Dezechilibrul românesc*, f.a.

Anghel D. (Dimitrie), căruia George Călinescu îi consacrase în *Istoria Literaturii Române* 4 pagini şi îl citase de 34 de ori! Întreaga operă

Anghel V., *Sfârşitul dominaţiei capitaliste*, 1934

Anghelescu Grigore, *Partidul Naţional Ţărănesc în politica ţării*, 1944

Anghelescu Grigore, Văduva G., *Istoria neamului românesc în imagini*, f.a., *Ani de luptă. Culegere de proză.* (Mihail Sadoveanu, Asztalos Istvan şi Geo Bogza...), 1954

Anteproiect de memoriu asupra organizării şi reprezentării în Parlament a profesiunilor intelectuale, 1939

Antim Şt., *Problema rurală* şi alte 4 lucrări

Antipa Grigore, *Chestiunea Dunării* şi alte 5 lucrări

Antologia Dobrogei, f.a.

Antologie creştină, f.a.

Antonescu Eftimie, *Noţiunea de partid*, 1936, *Treizeci de ani de activitate*, 1943

Antonescu Emmanuel, *Les Nationalistes opprimés et l'Entente,* f.a.

Antonescu G.G., *Pedagogie generală*, 1930, *Istoria pedagogiei*, f.a.

Antologie pedagogică, f.a.

Antonescu Ion, 23 lucrări

Antonescu Maria, *Mareşal*, Întreaga operă

Antonescu Mihai, 39 lucrări

Antonescu P., căpitan, *Literatură şi Naţionalism*, 1915

Antonovici Nicolae, *România şi războiul European*, f.a., Anuarul arhivei de Folklor

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Ion Mușlea, 1933, 1937, 1939, 1945, *Anuarul Institutului de Geologie al României*, 1926 -1934, *Anuarul Justiției pe 1942*
Anuarul Statistic al României, 1939-1940
Apa. Ciclu de conferințe, 1952
Apărarea civilă, 1931
Apărarea patriotică contra teroarei fasciste, f.a.
Apelul Comitetului Permanent al Congresului mondial al partizanilor păcii, 1950
Apostol Gheorghe, *Despre proiectul de Constituție a RPR*, 1952, *Unitatea clasei muncitoare și sarcinile partidelor comuniste și muncitorești*, 1950
Apostol Ionel, Întreaga operă
Apostolescu N, *Organizarea practică a școalei noi*, 1939
Arachelian Nerses, *Rolul clerului*, 1943
Aramă George, *Elemente de Omiletică specială*, 1930
Arămescu Constantin Gh., *Presa și regimul infracțiunilor de presă*, 1938
Arbore Alexandru P., *La culture roumaine en Dobroudja*, 1938, *Însemnătatea cercetărilor etnografice pentru cunoașterea poporului român*, 1930 și alte 4 lucrări.
Arbore Zamfir, *În temnițele rusești* f.a. și alte 6 lucrări despre Basarabia și Ucraina
Arcadian Nicoale P, *Noul echilibru economic românesc și imperativul românizării,* 1935
Arcan Tudor, *Măsurarea inteligenței la adulți,* 1937
Ardealul pământ românesc, 1944
Ardelean Todor, *Fariseii lui Iehova*, 1935
Ardeleanu Carol, *Rusia revoluționară*, 1918
Ardeleanu Ion, *Războiul de apărare și de reîntregire,* 1943, *Acolo unde este armata acolo e țara și neamul*, 1943
Ardeleanu Iordache Gh., *Neamul nostru*, 1926
Ardeleanu Iosif, *Pentru rezolvarea democratică a problemei naționale*, 1947
Argetoianu Constantin, *Naționalism și Internaționalism*, 1929
Arghezi Tudor, *Poarta neagră*, 1930
Arghiresu G., *Teritoriul etnic al românilor*, 1915
Arhiva Basarabiei, *Revistă toată colecția*
Arhiva românească, *Tom VI*, 1941
Arifeanu George, Arifeanu Virgil, *Pentru armată și neamul românesc,* 1914
Arifeanu Virgil, *La granițele bolșevismului,* 1933, și alte opt lucrări
Arion Virgil, V. Pârvan, G. Vâlsan, *România și popoarele balcanice (conferințe)*, 1913
Aripi românești, Revistă Toată colecția
Aristoteles, *Etica nikomachică*, 1944
Aritmetică pentru cls II primară, idem cls IV, 1944
Armata noastră scut al veșniciei românești, 1942
Armata românească, 1944
Armata, scut al țării f.a.
Armata sovietică, armata libertății, progresului și păcii între popoare 1949
Arsenescu, Costinescu, Întreaga operă
L'art paysan roumain, f.a.
Artinian Rant, *Minunate povestiri biblice*, f.a.
Ascuțirea luptei de clasă în condițiile trecerii de la capitalism la socialism.
Ascuțirea vigilenței revoluționare, 1950
Asiminei Constantin, *Filosofia baladei Miorița*, 1942

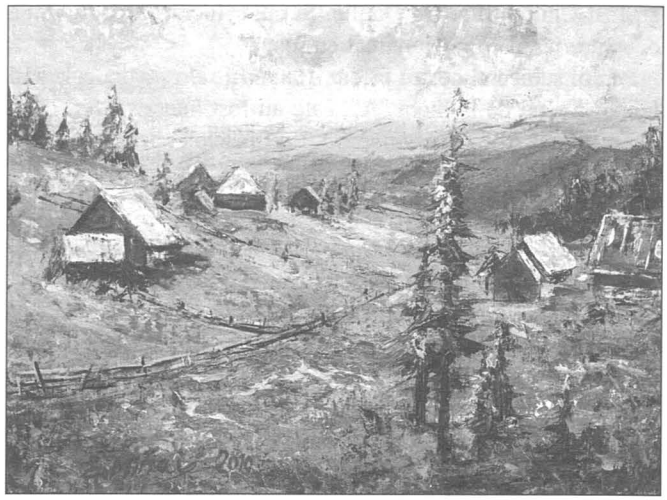

Popas între lumi

Asociația cercurilor de gospodine. Comitetul Central, 1925
Asociația Culturală a Românilor din Anglia și organizarea exilului, 1936
Asociația fiii Brăilei, f.a
Asociațiunea generală a conductorilor de lucrări publice din România, 1937
Asociațiunea generală a Corpului didactic din România, 1919
Asociațiunea Profesorilor Universitari din România, 1923
Asociația Tinerilor Creștini, 1942
Aspecte din pictura românească de război, 1944
Assan B.G., *Rusia în mersul ei către Bizanț,* f. a.
L 'Assistance sociale en Roumanie, 1938
Asztalos Gheorghe., Întreaga operă
Din corespondența familiei Brătianu, voi IV, 1935
Atanasescu Constantin M., *Frontierele României. Studiu geografic istoric- politic și militar*, 1932
Athanasiad Ioan, *Cine sunt ungurii și cine sunt românii,* 1891
Athanasie (Episcop), *Sfaturi Duhovnicești,* 1946
Atanasiu Constantin, *Birocratismul și calea raționalizării muncii,* 1940, *Conștiința Militară,* 1940, *Elan războinic,* 1942, *Estul*, f.a. *Ideologie și război,* 1940, *Literatură și dinamism*, 1940, *Națiunea armată și armata de profesioniști,* 1935, *Patriotism și ideal,* 1939, *Psihologia și pedagogia ordinului,* 1942, *Sângerări transilvane,* 1943
A.C. Cuza și O. Goga, *Ce vrea Partidul Național Creștin* f.a.
Atanasiu LC., *Două momente grave,* 1937, *Mișcarea socialistă* 1881-1900, 1932, *Naționalismul în acțiune,* 1937, *Spovedania unui vlăstar al veacului XIX*, 1936
Atanasiu Oreste, *Spre o mai bună așezare a marii industrii, cu privire specială asupra Basarabiei,* f.a.
Atlas Geologic, 1927
Ațâțătorii la război, 1950
Aurelian P.S., *Bucovina. Descrierea economică însoțită de una charta,* 1876
Ava(c)kian Grigore, *Cetatea Albă. Cum se distruge un monument istoric,* 1924
Averescu Alexandru, *Deux mois en Russie*, 1903, *Notițe zilnice din războiu,* 1935
Averile bisericești din Bucovina, 1939
Avram Marcel., *Antisenitism "Made in USA",* 1953
Axa, revistă bilunară, toată colecția.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

CRONICA EDIŢIILOR

Din „tânguirile" sufletului românesc...

În anul aniversării a 150 de ani de la înfiinţarea Asociaţiei Transilvane pentru Literatura şi Cultura Poporului Român (ASTRA a luat fiinţă la 23 octombrie/4 noiembrie 1861 – n.n. M.N.), academicianul Alexandru Surdu, el însuşi legat cu profunde fire de suflet de generoasele idealuri ale ASTREI, insuflate încă de pe băncile liceului braşovean „Andrei Şaguna", al cărui absolvent se prezintă cu mândrie a fi, scoate de sub tipar, mai precis *toarce la lumina sufletului*, al şaselea volum din seria *vocaţiilor filosofice*, o culegere de articole şi conferinţe publicate iniţial în revista *Clipa* a lui Dinu Săraru.

Recentul volum, *A sufletului românesc cinstire* (Ed. Renaissance, 2011) are ca model cartea lui Constantin Noica *Pagini despre sufletul românesc* (1944), aleasă ca temă de reflexie la cel de-al III-lea Simpozion Naţional „C. Noica", găzduit în luna mai 2011, de Universitatea „Petre Andrei" din Iaşi.

Cartea cuprinde 16 conferinţe, scrise în *limba dulce românească*, având ca motiv central relevarea sentimentului de *fericire spirituală* provocat de lecturile repetate. Nu întâmplător, prin titlu şi tematică, cartea stă sub semnul *înţelepciunii*, din a cărei sevă îşi trage şi Alexandru Surdu inspiraţia. Evocarea lui Constantin Noica în acest context îşi are semnificaţia sa: apropiat al filosofului de la Păltiniş şi, într-un sens mai larg, „ucenic" al său, Alexandru Surdu, a luat ca model al cărţii sale *Matheis, sau bucuriile simple* (1934), în care, prin interogaţii repetate, Noica practică un fel de „exerciţii de autocunoaştere". Ca o replică, vine şi textul lui Alexandru Surdu *Bucuriile simple şi cele şapte păcate* (p. 119 şi urm.) în care *duhul românesc*, „mai degrabă lăudabil decât blamabil", cum îl *simte* filosoful, îşi dezvăluie măreţia, dar şi limitele.

Inspirat precum marii noştri sihaştri, duhovnici sau teologi, pe care adesea îi invocă în paginile cărţii, Alexandru Surdu are cuvinte de înţelegere, atât pentru *partea practică* a sufletului românesc (vitejia, curajul în lupte), cât şi pentru cea *sentimentală* (complacerea exagerată în văicăreli şi tânguiri), mai ales că, vorba lui C. Noica: „Nici nu ne putem imagina cât de mare poate fi suferinţa şi cât de îndelungată."

Cercetând, aşadar, pe urmele lui Constantin Noica, *sufletul românesc*, Alexandru Surdu nu poate să omită *inteligenţa speculativă*: „Dacă pământul acesta ar fi fost cu adevărat Grădina Maicii Domnului, cea făcătoare de minuni, şi dacă sufletul românesc are o bună parte cugetătoare, speculativă [...] *sufletul acesta poate fi trezit din nou la nemurire* (s.n. – M.N.) prin vorbe frumoase, meditaţii şi rugăciune", susţine autorul cărţii.

Aşadar, Alexandru Surdu ne învaţă, în acest început de secol XXI, când, vorba scriitorului, „nu mai umblă câinii cu covrigii în coadă", să cultivăm înţelepciunea şi slova cărţii ca pe un remediu în faţa „pungii goale", cu grijă să nu ne ia pe copitele cailor „cei patru cavaleri ai Apocalipsei".

Aproape că este imposibil să alegi, din multitudinea de texte, unul singur la care să nu te poticneşti în încrengătura de informaţii şi sugestii literare. Unele sunt *portrete*, precum acela dedicat filosofului Petre Andrei, autorul unui tratat *Despre fericire* şi care a ales sinuciderea, în spiritul stoicismului grec şi roman, în loc să accepte durerea şi mizeria cotidiene. Altele sunt *eseuri*, cum este *Povestea iubirii la români*, un studiu socio-filosofic despre Dragobete şi Zburător şi circuitul complex al iubirii în societatea arhaică românească. Alte studii sunt vaste *monografii*, cum este cel dedicat mitropolitului Andrei Şaguna, devenit sfânt la 90 de ani de la Marea Unire şi la 200 de ani de la naşterea sa (în 2008). Întâlnim şi adevărate demonstraţii de cărturărie, precum *Codicele de la Ieud* sau *Cantemir şi logica istoriei*. Dacă ar fi însă să găsim un numitor comun acestor texte (unele de o tulburătoare intuiţie ştiinţifică precum *Duhul sărbătorii* sau *Dunărea împărătească*, ambele cu trimitere directă la Vasile Băncilă, un filosof pe nedrept „uitat" astăzi), acesta ar fi referirea la *orizontul spaţial al constituirii sufletului românesc*.

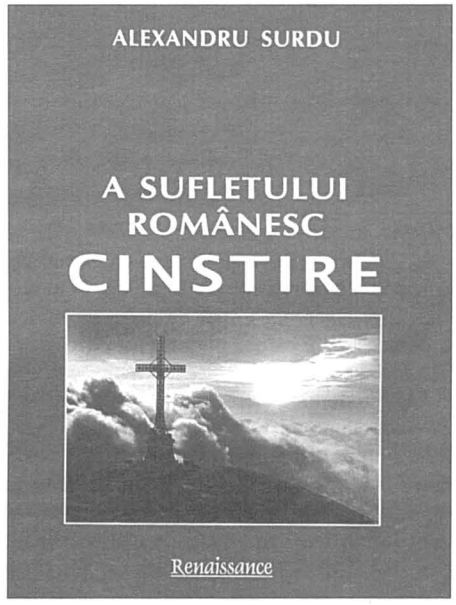

După caz, *supramioritic* sau *fluvial*, specificul naţional nu se poate limita la o simplă determinare spaţială, *duhul* fiind, în opinia filosofului, elementul cel mai volatil. Specificul naţional ne apare, aşa cum susţinea L. Blaga, pe urmele lui Spengler, ca având un anume specific *sonor, mental* şi *gestual*, dar care nu poate fi localizat în spaţiu. Or, tocmai *duhul* este acel element determinant, întruchipat în vechea reprezentare a *timpului*. Duhul asigură echilibrul dintre mediu şi spaţiul intim (sufletul uman). Alcătuit, aşa cum susţine Alexandru Surdu, din *spaimă şi plăcere*, duhul asigură *catharsisul* participării noastre la evenimentele cotidiene.

Ca o concluzie, autorul cărţii invocă sufletul românesc ca pe o soluţie, paradoxală, menită să înfrunte *vânturile pustiei*. Oricum ne-am imagina *sufletul*, ca pe un spirit sau ca duh ieşit „din munţi, de pe ape sau din bărăgane", acesta rămâne o „experienţă cosmică" ce ne ocroteşte în momentele grele ale istoriei. *(M.N.)*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Comori bibliofile în colecții bucureștene:

„Slujebnicul" Mitropolitului Ștefan (1648-1688) și „Anuarul misiunii bisericești în Transnistria" (1943)

Un admirabil *coligat*, ascuns într-o legătură sobră, cartonată, numai bună ca să scape ochiului iscoditor al cenzurii, scoate la lumină bibliofilul **Ion C. Rogojanu**. Prima lucrare, înscrisă și pe cotor, prescurtat „G.P. Vâlcea – Mitropolitul Ștefan 1648-1688", aparține istoricului G. Popescu-Vâlcea și poartă titlul *Slujebnicul Mitropolitului Ștefan al Ungro-Vlahiei* (Tiparul Institutului de Arte Grafice din Sfânta Mănăstire Neamț, 1943). Pe copertă se află și semnătura olografă a autorului, sub o dedicație înscrisă cu cerneală fină: „Domnului G. Lungulescu, cu o veche și aleasă admirație, G. Popescu-Vâlcea, 27 III '943". În fapt, lucrarea este un studiu original asupra unuia din cele mai prețioase *manuscrise cu miniaturi* aflat în colecțiile Bibliotecii Academiei, dăruit la 28 mai 1901 de către Ghenadie, arhidiaconul Mitropoliei Bucureștilor. Despre circulația manuscrisului aflăm date suplimentare din notițele succesive de pe foaia de titlu, începând cu indicația cea mai veche și care precizează că acest *Slujebnic* s-a scris prin binecuvântarea, porunca și cheltuiala Părintelui Ștefan, Arhiepiscop Mitropolit al Ungrovlahiei, anul de la nașterea lui Christos 1648, respectiv anul urcării pe tronul mitropolitan. Până în 1688, anul când a murit, fiind înmormântat la Târgoviște, mitropolitul Ștefan a cultivat statornic cartea românească, fiind primul care a tradus în românește *Crezul* (sau *Simbolul credinței*). În 1869 cartea se afla în colecția Seminarului Central, de unde ajunge la Academie.

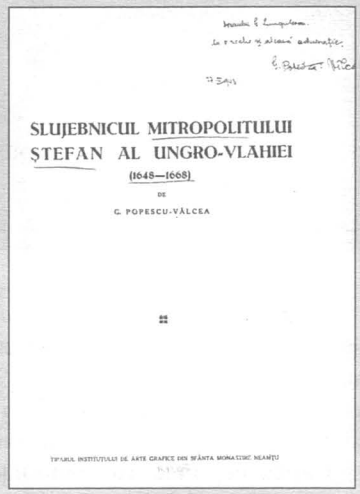
SLUJEBNICUL MITROPOLITULUI
ȘTEFAN AL UNGRO-VLAHIEI
(1648—1668)
DE
G. POPESCU-VÂLCEA

TIPARUL INSTITUTULUI DE ARTE GRAFICE DIN SFÂNTA MONASTIRE NEAMȚU

Slujebnicul Mitropolitului Ștefan cuprinde 114 file, tipărite și ornamentate manual, două dintre ele fiind nescrise, respectiv 101 și 102. Este legat sub formă de *caiet*, cu dimensiunile 29x20 cm, iar coperta este din catifea purpurie, azi decolorată.

Ceea ce dă valoare acestui manuscris sunt *decorul* și *inițialele*, în care predomină elementul floral și zoomorfic. După cum apreciază și dl. Popescu-Vâlcea, autorul studiului: „Nota caracteristică a ilustrațiilor este realismul, naturalismul trecut în fantezie, spre deosebire de vechile manuscripte bizantine unde domina decorul abstract." (op. cit., p. 6) Motivele pentru care sunt abandonate vechile modele miniaturale orientale țin atât de schimbările intervenite în viața Bisericii, cât și de introducerea elementelor tipografice occidentale. În 1668, anul când apărea *Slujebnicul*, tipografiile din Muntenia începuseră să utilizeze, e drept timid, pe lângă greacă și slavonă și unele notații sau pasaje direct *în limba română*, mai ales pentru folosința preoților. Este cazul *Pravilei de la Govora*, din 1640, iar în această privință *Slujebnicul Mitropolitului Ștefan* este un pas înainte.

Elementele florale și animaliere sunt dovezi ale influenței realismului apusean, ce va fi adoptat, cu pași repezi, de majoritatea miniaturiștilor locali. În acest sens, *Slujebnicul* este un exemplu de *confluență culturală*, iar dl. Popescu-Vâlcea aduce numeroase exemple de modele miniaturale întâlnite cu deosebire în spațiul occidental. Între acestea semnalăm: câinele care mănâncă flori, leul având în loc de coadă o floare, delfini, balaurul înaripat, vulturul cu pieptul străpuns de săgeată, struțul între flori etc. Este reiterată în acest sens și observația profesorului Nicolae Cartojan, potrivit căreia *Slujebnicul* este tributar și unor influențe populare: vechile cărți Fisiologul și *Floarea darurilor*. (op. cit., p. 9)

*

A doua lucrare ar putea face oricând parte din patrimoniul cultural românesc. Este vorba de *Anuarul misiunii bisericești ortodoxe române pentru Transnistria pe anul 1943* (Odesa, 1943). Numai *curajul* proprietarului și întâmplarea fericită fac să avem azi la îndemână această carte. Tot la capitolul coincidențe atașăm și un *Referat*, purtând chiar și un număr de înregistrare, datat 27 ianuarie 1943 (nr. 20441), prin care dl. Gabriel Drăgan, probabil funcționar la Direcția Propagandei, solicită șefilor săi achiziționarea a 100 ex. din lucrarea *Transnistria* a căpitanului Ioan Mailat, apărută în 1942 la Tipografia ziarului „Universul" din București. Motivația cererii este cu totul categorică, citățm: „Fără a face o lucrare de știință aridă sau de controverse asupra unora din probleme, autorul prezintă, totuși, istoria politică, geografică și socială a acestei provincii [...] Lucrarea este una din cele mai bune privitoare la Transnistria și, în lipsa altora de acest fel, ar fi foarte utilă bibliotecilor noastre." Precizăm că și acest document *inedit*, face parte din Arhiva și Biblioteca Ion C. Rogojanu.

La fel de util s-ar putea dovedi inclusiv *Anuarul*, în fapt un ghid cvasi-complet al misiunii Bisericii Ortodoxe în Transnistria, dar și al consecințelor ocupației sovietice asupra nivelului cultural și confesional al populației locale. *Anuarul* cuprinde și un bogat repertoriu arhitectural, în care surprinde numărul mare de lăcașuri de cult aflate în ruină. Practic, la 1 noiembrie 1943, în Transnistria funcționau un număr de 547 preoți, dintre care mai mult de jumătate (327) erau *misionari,* veniți de pe tot cuprinsul României Mari. Din cele 891 de biserici ortodoxe în funcțiune la 1917, în 1941, la intrarea trupelor române, se mai oficia serviciul religios într-o singură biserică (la Odesa), cele mai multe fiind închise sau transformate în depozite, magazii, localuri administrative, sau pur și simplu dărâmate – 258. În 1943, mai mult de jumătate fuseseră redate cultului ortodox – 474, – majoritatea ridicate cu ajutorul armatei.

De asemenea, în Transnistria activau ăn 1943 trei așezări călugărești, la Bălți, Dubăsari și Moghilău, asta în condițiile când viața monahală, și cu prioritate creștin-ortodoxă, a avut slabe începuturi pe aceste meleaguri. Tot astfel, Biserica Ortodoxă Română prin Mitropolia de Transnistria, păstorită de Mitropolitul Visarion Puiu, a întemeiat 4 orfelinate pentru copii și un azil pentru femeile bătrâne.

Dacă despre activitatea Mitropolitului Visarion Puiu, ca și a vicarului arhimandrit Antim Nica, se vor mai spune multe lucruri adevărate și inedite, credem că *faptele vorbesc*, mai ales în cazul bisericilor oropsite. Într-o singură localitate, de pildă, Moghilău, funcționau, în 1917, 3 biserici (cea mai veche, zidită în 1808). Toate au fost transformate în magazii (pentru cereale, sau chiar pentru tancuri). Au fost reparate și resfințite în 1941. În total, la Moghilău și în 2 raioane limitrofe locuiau peste 3800 de familii de religie ortodoxă, cu 7800 de suflete. Toate bisericile aveau preot, cântăreți și erau înzestrate cu obiecte de cult noi, executate în Atelierele Mitropoliei. Situația este identică pe tot spațiul transnistrean. În același an, la Odesa funcționau 28 de biserici (parohii) și 3 capele. Numai la catedrala cu hramul Sfântului Proroc Ilie funcționa corul cu artiști de la Operă și o cantină pentru săraci. Dintre cei 12 preoți, 5 erau localnici și 7 misionari, iar cântăreții erau cu toții localnici.

Sintetizând, ambele lucrări merită urgent *reeditate*, și dacă se poate realiza un studiu *comparativ* cu situația prezentă. Numai astfel am avea parte de mari surprize. *(CRONICAR)*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Ecaterina MIHAI sau poezia culorii

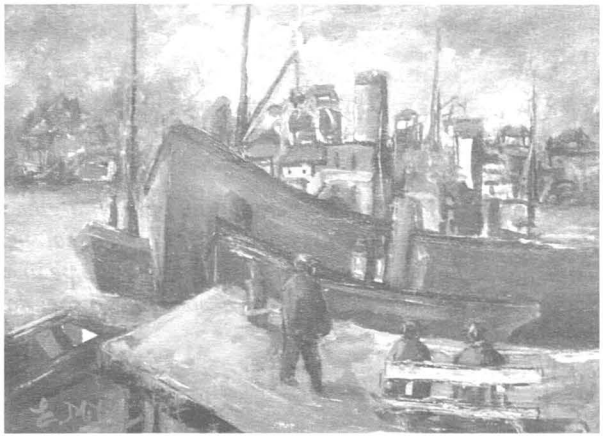

În port

Cu iubire, din iubire

Deşi publicaţia noastră apare în negru şi alb, imaginaţia cititorului poate întregi tablourile Ecaterinei Mihai, conferindu-le culoare. Maestră a tuşelor fine, delicate, a luminii calde, învăluitoare ce izvorăşte din fiecare detaliu, pictoriţa bucureşteană Ecaterina Mihai (n. 5 aprilie 1962, com. Tătaru, jud. Prahova) tratează imaginea picturală în manieră clasicistă, expunându-şi cu ostentaţie motivele artistice: compoziţii cu personaje, naturi statice, peisaje. Situate la limita între figurativ şi decorativ, compoziţiile sale plastice au drept factor comun omniprezenţa factorului uman, direct sau doar sugerat. Simultan, regăsim non-figurativul, prin evocarea unor simboluri ancestrale (stele, lună, soare). Prezenţă constantă în spaţiile expoziţionale bucureştene, la Cercul Militar, Biblioteca Pedagogică, dar şi la Pavilionul expoziţional Herăstrău sau la Muzeul de Etnografie, pictoriţa s-a remarcat şi în grafica de carte şi de revistă. Numeroasele participări la reuniuni şi tabere de creaţie i-au adus o meritată notorietate, lucrări ale sale împodobind colecţii personale din ţară şi străinătate. Expune frecvent la Saloanele Asociaţiei Artiştilor Plastici Bucureşteni, la 8 dintre ediţii realizând şi afişele.

Ilustrând paginile acestui număr cu lucrări ale Ecaterinei Mihai, invităm publicul să-i cunoască şi să-i preţuiască opera. (M.N.)

AUTORII ACESTUI NUMĂR
AUTHORS IN THIS ISSUE

Angela BOTEZ, *philosopher*
Gheorghe BULUŢĂ, *bibliographer*
Călin HENTEA, *historian*
Nicolae MAREŞ, *diplomat*
Emilian MUNTEANU, *retired commander (Navy)*
Marian NENCESCU, *Metropolitan Library of Bucharest*
Radu PETRESCU, *publicist*
Tereza TO, *University of Hong Kong*
Teodor VIDAM, *philosopher*
Mirela ZAFIRI, *musicologist*

NOTĂ CĂTRE AUTORI

Textele primite în vederea publicării, în variantă tipărită şi electronică, se redactează în Word, font Times New Roman, corp de literă 12, cu spaţiu de un rând şi jumătate, având maximum 8 pagini.

Articolele trebuie să fie însoţite de bibliografie, precum şi de un rezumat şi cuvinte-cheie în limba engleză.

Textele trebuie să respecte normele ortografice academice, conform *Dicţionarului Ortografic, Ortoepic şi Morfologic al Limbii Române*, ediţia a II-a, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2005.

Redacţia îşi rezervă dreptul de a interveni asupra inadvertenţelor de formă într-un mod care să nu afecteze fondul textului.

SURSELE UTILIZATE ÎN ACEST NUMĂR

Pentru ilustrarea acestui număr au fost folosite următoarele surse, cum urmează: *modestine4.blogspot.com; www.rice.edu; en.wikipedia.org; biblioteq.sourceforge.net; cotidianul.ro; http://www.oar-bucuresti.ro; www.migl.ro; www.jurnalul.ro; www.confluente.ro*

După caz, sursele utilizate de autori au fost semnalate direct în textele publicate.

Mulţumim pe această cale colaboratorilor şi prietenilor revistei care ne-au pus la dispoziţie, cu titlu gratuit, documente iconografice în vederea ilustrării unor articole de specialitate.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

CATALOG

Cărţi noi, primite la redacţie

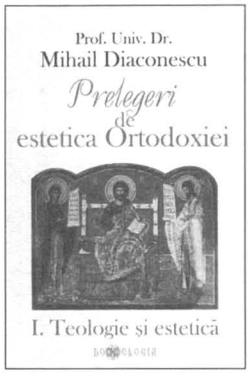

Mihail DIACONESCU, *Prelegeri de estetica Ortodoxiei. Volumul I. Teologie şi estetică*, Iaşi, Editura Doxologia, 2009, 457 p. cu ilustr., note şi indice de nume

Ca estetician, dl. Mihail Diaconescu îşi fundamentează demonstraţiile pe idei, argumente şi concluzii oferite de teologia dogmatică, liturgica, patrologia, catehetica, apologetica, teologia morală şi teologia pastorală ortodoxă. Îşi fundamentează, de asemenea, demonstraţiile pe unele din lucrările lui Nichifor Crainic despre relaţia dintre teologie şi estetică şi despre sensul sociologic al frumosului. **(Academician Alexandru Surdu)**

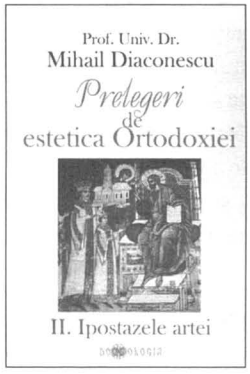

Mihail DIACONESCU, *Prelegeri de estetica Ortodoxiei. Volumul II. Ipostazele artei*, Iaşi, Editura Doxologia, 2009, 484 p. cu ilustr., note şi indice de nume

În această nouă secţiune a **Prelegerilor...**, *pe care am intitulat-o* Ipostazele artei, *am ţinut cont de cele mai noi dezbateri din domeniul esteticii, în special cele dedicate vastelor probleme ale receptării, sensului şi intenţionalităţii în actele de creaţie. Prin referire la dezbaterile teologice, filosofice şi estetice, m-am referit la faptul că arta este* rugăciune, doxologie, ofrandă, catehizare. *Arta mai este şi* tradiţie vie, reuniune de simboluri, act anamnetic şi nostalgie a Paradisului. Arta este spiritualizare.

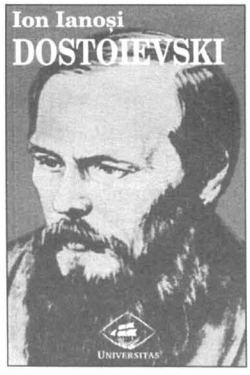

Ion IANOŞI, *Dostoievski. Tragedia subteranei. Dostoievski şi Tolstoi. Poveste cu doi necunoscuţi*, Bucureşti, Editura Teora (Colecţia Universitas), 2000, 528 p.

Dostoievski a trăit şi a experimentat procesul năruirii valorilor în Europa şi a intuit ceea ce va urma în lumea contemporană. El a înţeles verdictul necruţător al epocii împotriva celor „buni" şi „răi", umili şi dârzi, supuşi şi răzvrătiţi. În strânsoarea neiertătoare, omul resemnat şi omul revoltat erau striviţi deopotrivă, laolaltă. Să existe oare vreo ieşire din această tragică dilemă?...

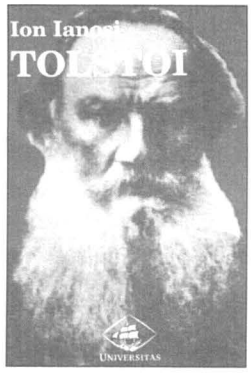

Ion IANOŞI, *Tolstoi, romanul unei drame*, Bucureşti, Editura Teora (Colecţia Universitas), 1998, 536 p.

Pe 3 martie [1854 – n.n.] Tolstoi călătoreşte de la Kursk, prin Chişinău, iar la 12 martie soseşte la Bucureşti. Însemnarea făcută la Bucureşti, pe 14 martie, consemnează: „Situaţia slujbei mele de aici este nedefinită. Nu cumva încep pentru mine noi încercări? Vinovat sunt, de altfel, chiar eu: fericirea m-a răsfăţat." Apoi conchide: „Am fost răsfăţat în tot acest răstimp." Cu însemnarea din 14 martie, **Jurnalul** *de la Bucureşti se întrerupe 3 luni.*

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

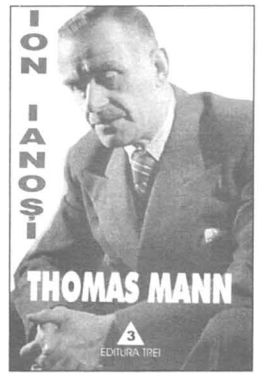

Ion IANOŞI, *Thomas Mann, temă cu variaţiuni*, Bucureşti, Editura Trei, 2002, 408 p.

În 1938, Thomas Mann publică un articol cu titlu sarcastic: Fratele Hitler. *Era epoca în care fascismul degradase toate idealurile, schimonosind valorile vieţii europene. Articolul este o grotescă parodie a personalităţii* istorice şi artistice *a „fratelui Hitler", o notă jalnică ce te face să roşeşti, cum spune Mann, şi a cărui modesta manifestare a talentului reprezintă ultima treaptă a degradării geniului în nebunie. Măreţia şi degradarea artistului, trecerea artei de la umanitate la in-umanitate, reprezintă tema cu care întreaga operă a lui Thomas Mann intră în rezonanţă.*

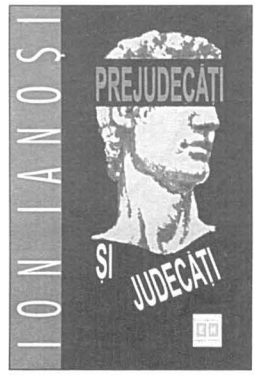

Ion IANOŞI, *Prejudecăţi şi judecăţi [Idei inoportune]*, Bucureşti, Editura Hasefer, 2002, 460 p.

Nici de acum încolo istoria nu se va sinchisi prea mult de iluzia dreptăţilor bine cumpănite. E reversul lucid al iluziilor. Aşa a fost şi aşa va fi. Nodurile gordiene sunt tăiate îndeobşte cu sabia. Omul nu va conteni, totuşi, să apeleze şi la alte instrumente. El va căuta să descurce „gheme" cu „fire" mult mai încâlcite. Până atunci, încercarea moarte n-are!

Paula ROMANESCU, *Dar noi, iubire, noi? / Mais nous, mon âme, nous?*, Bucureşti, Editura Semne, 2008, 194 p.

Le monde, hélas, théâtre d'amère vanité / Est pleine de tant de personnages fous / Qui n'arrêtent de parler d'amour et de gaité / Sans jamais les atteindre. / Mais nous, mon âme, nous?

Ileana VULPESCU, *Pe apa Sâmbetei*, roman, Bucureşti, Editura Tempus (Ediţie ne varietur), 2009, 448 p.

Cu tot ateismul comunist, lumea-şi boteza copiii, se cununa la biserică, se-nmormânta cu tot ritualul religios. Partidul se lămurise că Dumnezeu era blajin, tolerant cu necredincioşii, cărora le mergea strună, aşa că mai slăbise coarda şi faţă de credincioşi...

Rubrică realizată cu sprijinul colaboratorilor

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

OBICEIURI ZILNICE, SĂRBĂTORI PERENE

Un experiment eşuat: calendarul Revoluţiei Franceze

Dr. Marian NENCESCU

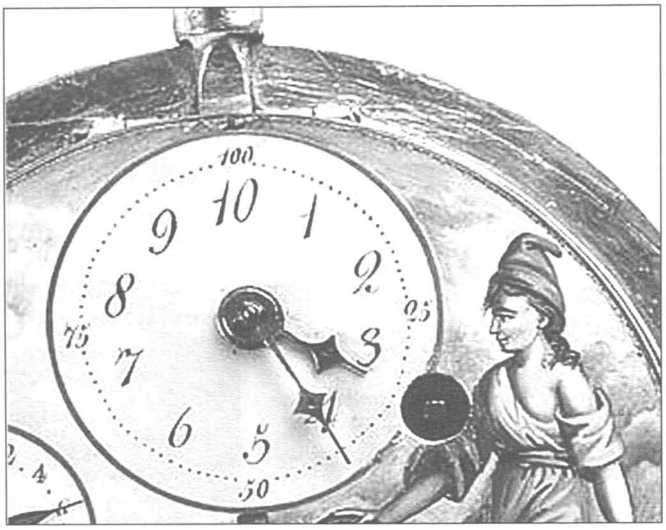

Simboluri ale Revoluției Franceze: Marianne și ceasul decimal

Una dintre inovațiile cu totul ieșite din comun ale Revoluției Franceze din 1789 a fost introducerea unui nou calendar, *laic și republican*, menit nu atât să corecteze unele discrepanțe astronomice – de altfel, cu totul rezolvate în calendarul gregorian, în vigoare – cât să indice, pentru totdeauna, ruperea de vechile obiceiuri creștine prin eliminarea din calendar a posturilor, sărbătorilor și a zilelor sfinților, considerate ca aparținând regimului monarhic. Inițiativa din 1792, prevedea proiectarea întregului sistem de măsurare a timpului, după modelul metric. În acest sens, Comitetul Instrucțiunii Publice a încredințat unor academicieni, *Louis Lagrange* și *Gaspard Monge*, alături de un „comitet" de oameni de știință și cultură, inclusiv literați și pedagogi, sarcina de a alcătui noul calendar, pornind de la ideea de inspirație revoluționară, și anume că dacă toți oamenii sunt egali, este obligatoriu ca și legile fizicii și mecanicii universale să se conformeze acestui principiu. Astfel, zilele, săptămânile și lunile anilor, la fel ca și orele, minutele și secundele, trebuiau să fie egale, calculate în sistem metric. În principiu, noul calendar, intrat în vigoare la 22 septembrie 1792 (cu prilejul echinoxiului de toamnă), prevedea că anul are 12 luni de către 30 de zile fiecare, împărțite în săptămâni de câte 10 zile. Nici ceasul nu a rămas nereformat, orologierii primind ordin să confecționeze *ceasuri decimale*, având 10 ore, în locul tradiționalelor 24 de ore.

Zilele rămase libere în noul calendar, câte 5 în anii normali și 6 în anii bisecți, au fost numite zile complementare sau *sansculotide*, în jargon revoluționar, urmând a fi plasate la sfârșitul anului și fiind destinate celebrării unor simboluri ale Revoluției: Virtutea, Geniul, Munca, Libertatea și Recompensa publică. În sfârșit, cea de-a 6-a zi, corespunzătoare anului bisect, devenea Fête de la Révolution, ziua când, distinct de celelalte zile ale *sansculotidelor*, cetățenii Franței din toate regiunile urmau să petreacă prin jocuri și serbări publice. Mai mult, se schimba și denumirea zilelor săptămânii, după un procedeu simplu: Primiti, Duodi, Tridi… etc., iar lunile erau și ele botezate în stil revoluționar, în ordine: Vendémiaire, Brumaire, Nivose, Pluvoise, Ventose, Germinal, Floréal, Prairail, Messidor, Thermidor și Fructidor.

După cum se vede, vechiul calendar românesc nu e departe de astfel de inovații lingvistice. Mai dificil era însă calculul orelor, cele 10 ore decimale însumând 100.000 secunde, față de cele 86.400 de secunde ale zilei clasice.

Interesant este că împăratul Napoleon, după ce a cucerit prin luptă cea mai mare parte a Europei, a impus și popoarelor cucerite acest calendar, existând și astăzi, în tradiția populară, denumiri în germană, olandeză sau italiană, amintind de lunile republicane.

Sub aspect pur astronomic, noul calendar și-a dovedit destul de curând slăbiciunea. Astfel, astronomul Jean Delambre a constatat că, în timp, intervalul de patru ani dintre anii bisecți va creşte la cinci ani, iar echinoxul de toamnă va cădea uneori foarte aproape de miezul nopții, astfel încât există riscul ca o zi să fie adăugată sau omisă din calendar. În plus, în ciuda elanului revoluționar, muncitorii s-au plâns că muncesc 10 zile în loc de 7 într-o săptămână, iar *ceasul decimal* crea confuzii intolerabile în mediul de afaceri, câtă vreme restul Europei păstra vechiul interval orar. În consecință, începând cu 1795 au dispărut *sansculotidele*, iar în 1805 Napoleon, în calitate de Prim-Consul, a ordonat să se constituie o comisie senatorială, condusă de matematicianul Pierre Laplace, care a propus reinstaurarea, începând cu data de 1 ianuarie 1806, a vechiului calendar gregorian.

Având mai degrabă valoare simbolică decât practică, calendarul revoluționar a fost reînviat, pentru scurtă vreme, în 1871 de luptătorii comunarzi, pentru a dispărea apoi definitiv din istorie.

Tot ce se mai păstrează astăzi sunt câteva ceasuri decimale, între care cel fabricat de bijutierul Condom, în 1795, având și valoare de colecție. Interesant rămâne însă izvorul de inspirație al acestui calendar, identificat în vechiul calendar *luni-solar* egiptean utilizat în antichitate pentru a reglementa problemele administrative și sociale generate de ritmul construcțiilor civile. În esență, pentru a organiza și hrăni miile de muncitori, ca și armata de birocrați utilizați la strângerea impozitelor, egiptenii au inventat un calendar civil, ținând seama de observațiile astronomice ale vremii, și în care anul avea, la fel, 365 de zile și 12 luni a câte 30 de zile. Cele 5-6 zile în plus erau considerate însă ca nenorocoase (grecii le numeau *epictale*). Mai trebuie specificat că înșiși egiptenii au renunțat curând la acest calendar, un merit revenind inclusiv regelui și astronomului Ptolemeu, care în 747 î.Ch., odată cu urcarea pe tron, a început să strângă date, inclusiv din Mesopotamia, pentru a adapta calendarul la noile realități administrative și religioase.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

CALENDAR

decembrie 2011

- *1 decembrie*. **Ziua Națională a României**
- *1 decembrie 1866*. 145 de ani de la moartea lui **Sir George Everest**, militar, geodez britanic (4 iul. 1790 – 1 dec.1866)
- *1 decembrie 1936*. 75 de ani de la inaugurarea **Arcului de Triumf**, în prezența regelui Carol al II–lea şi a reginei Maria, arhitect Petre Antonescu
- *2 decembrie 1381*. 630 de ani de la moartea lui **Jan van Ruysbroeck**, teolog, scriitor mistic olandez (1293 – 2 dec. 1381)
- *2 decembrie 1936*. 75 de ani de la naşterea actorului **Mitică Popescu**
- *3 decembrie 1991*. 20 ani de la moartea lui **Petre Țuțea** (6 oct. 1901 – 3 dec. 1991)
- *4 decembrie 1866*. 145 de ani de la naşterea lui **Vassily Kandinsky,** pictor rus (4 dec. 1866 – 13 dec. 1944)
- *5 decembrie 1906*. 105 de ani de la naşterea cineastului american **Otto Preminger** (5 dec. 1906 – 23 apr. 1986)
- *5 decembrie 1926*. 85 de ani de la moartea lui **Claude Monet**, pictor francez (14 nov. 1840 – 5 dec. 1926)
- *5 decembrie 1931*. 80 de ani de la moartea lui **Nicholas Vachel Lindsay**, scriitor american (10 nov. 1879 – 5 dec. 1931)
- *8 decembrie 1681*. 330 de ani de la moartea lui **Gerard Ter Borch**, pictor olandez (1617 – 8 dec. 1681)
- *8 decembrie 1876*. 135 de ani de la naşterea scriitoarei **Hortensia Papadat-Bengescu** (8 dec. 1876 – 5 mart. 1955)
- *8 decembrie 1886*. 125 ani de la naşterea lui **Diego Rivera**, pictor mexican (8 dec. 1886 – 25 nov. 1957)
- *8 decembrie 1921*. 90 de ani de la inaugurarea **Operei Române din Bucureşti**, cu piesa Lohengrin, de Richard Wagner, sub bagheta lui George Enescu
- *9 decembrie 1626*. 385 de ani de la moartea lui **Salomon de Brosse**, arhitect francez (1571 – 9 dec. 1626)
- *9 decembrie 1906*. 105 de ani de la moartea lui **Ferdinand Brunetière**, critic literar francez (19 iul. 1849 – 9 dec. 1906)
- *9 decembrie 1926*. 85 de ani de la naşterea lui **Henry Kendall**, fizician american, laureat al Premiului Nobel pentru Fizică, 1990 (9 dec. 1926 – 15 feb. 1999)
- *10 decembrie 1936*. 75 de ani de la moartea lui **Luigi Pirandello**, scriitor italian, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, 1934 (28 iun. 1867 – 10 dec.1936)
- *9 decembrie 1996*. 15 ani de la moartea lui **Marin Sorescu** (19 feb. 1936 – 8 dec. 1996)
- *10 decembrie 1896*. 115 ani de la moartea lui **Alfred Nobel**, chimist, inventator, om de afaceri suedez, creatorul fundației care acordă Premiile Nobel (21 oct. 1833 – 10 dec. 1896)
- *12 decembrie 1926*. 85 de ani de la moartea lui **Jean Richepin**, scriitor francez (4 feb. 1849 – 12 dec. 1926)
- *12 decembrie 1936*. 75 de ani de la naşterea atletei **Iolanda Balaş**
- *13 decembrie 1816*. 195 de ani de la naşterea lui **Werner von Siemens**, inginer german, inventator al locomotivei electrice în 1879 (13 dec. 1816 – 1892)
- *13 decembrie 1886*. 125 de ani de la naşterea lui **Nicolae Leonard**, tenor (13 dec. 1886 – 24 dec. 1928)
- *14 decembrie 1946*. 65 de ani de la moartea scriitorului **I. Al. Brătescu**-Voineşti (1 ian. 1868 – 14 dec. 1946)
- *15 decembrie 1966*. 45 de ani de la moartea lui **Walt Disney**, actor, producător de film, creator de desene animate (5 dec. 1901 –15 dec.1966)
- *18 decembrie 1846*. 165 de ani de la moartea lui **Veniamin Costache**, Mitropolit al Moldovei (20 dec. 1768 – 18 dec. 1846)
- *18 decembrie 1856*. 155 de ani de la naşterea lui **Sir Joseph John Thomson**, fizician englez, laureat al Premiului Nobel pentru Fizică, 1906 (18 dec. 1856 – 30 aug.1940)
- *19 decembrie 1996*. 15 ani de la moartea actorului italian **Marcello Mastroianni** (28 sept. 1924 – 19 dec. 1996)
- *20 decembrie 1996*. 15 ani de la moartea lui **Carl Sagan**, astronom, scriitor american (9 nov. 1934 – 20 dec. 1996)
- *21 decembrie 1886*. 125 de ani de la naşterea lui **Gheorghe Tătărăscu**, om politic, ministru şi prim–ministru al României (d. 28 mart. 1957)
- *21 decembrie 1966*. 45 de ani de la moartea lui **Valeriu Ciobanu**, istoric literar, folclorist (4 apr. 1917 – 21 dec. 1966)
- *22 decembrie 1856*. 155 de ani de la naşterea lui **Frank Billings Kellogg**, om politic american, laureat al Premiului Nobel pentru Pace, 1929 (22 dec. 1856 – 21 dec.1937)
- *22 decembrie 1876*. 135 de ani de la naşterea lui **Filippo Tommaso Marinetti**, scriitor italian (22 dec. 1876 – 2 dec. 1944)
- *22 decembrie 1956*. 55 de ani de la moartea lui **Nicolae Labiş** (2 dec. 1935 – 22 dec. 1956)
- *22 decembrie 1976*. 35 de ani de la moartea lui **Martin Luis Guzman**, scriitor mexican (6 oct. 1887 – 22 dec. 1976)
- *24 decembrie 1881*. 130 de ani de la naşterea lui **Juan Ramon Jiménez**, poet spaniol, laureat al Premiului Nobel, 1956 (24 dec. 1881 – 29 mai 1958)
- *25 decembrie 1906*. 105 de ani de la naşterea lui **Ernst Ruska**, fizician german, laureat al Premiului Nobel, 1986 (25 dec. 1906 – 27 mai 1988)
- *27 decembrie 1906*. 105 de ani de la naşterea poetului **Emil Giurgiuca** (27 dec. 1906 – 3 mart. 1992)
- *28 decembrie 1706*. 305 de ani de la moartea lui **Pierre Bayle**, filosof, critic şi istoric literar francez (18 nov. 1647 – 28 dec. 1706)
- *28 decembrie 1986*. 25 de ani de la moartea cineastului rus **Andrei Tarkovski** (4 apr. 1932 – 28 dec. 1986)
- *29 decembrie 1926*. 85 de ani de la moartea poetului german **Rainer Maria Rilke** (4 dec. 1875 – 29 dec. 1926)
- *30 decembrie 1986*. 25 de ani de la moartea lui **Ion Bănuță**, poet (7 nov. 1914 – 30 dec. 1986)
- *31 decembrie 1936*. 75 de ani de la moartea lui **Miguel de Unamuno y Jugo**, scriitor, filosof spaniol (29 sept. 1864 – 31 dec. 1936)
- *31 decembrie 1956*. 55 de ani de la inaugurarea **Postului public de televiziune (TVR)**

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR
Revistă lunară editată de Biblioteca Metropolitană Bucureşti
Monthly publication edited by the Metropolitan Library of Bucharest

sub auspiciile / *under the auspicies of*
Asociaţiei Bibliotecarilor şi Documentariştilor din România
Association of Librarians and Documentarists of Romania

Director de onoare / *Honorary Director*
Acad. Dinu C. GIURESCU, *Romanian Academy*

Consiliul ştiinţific / *Scientific Council*
Frédéric BARBIER
Directeur de recherche au CNRS (IHMC/ENS Ulm),
Directeur d'études à l'Ecole pratique des hautes études (conférence d'Histoire et Civilisation du livre)
Prof. univ. dr. Ilie BĂDESCU, *University of Bucharest*
Acad. Florin CONSTANTINIU, *Romanian Academy*
Dr. Georgeta FILITTI, *Historian*
Prof. univ. dr. Valeriu RÂPEANU, *University of Bucharest*
Dinu SĂRARU, *Writer*
Acad. Ştefan ŞTEFĂNESCU, *Romanian Academy*
Acad. Gheorghe VLĂDUŢESCU, *Romanian Academy*

Director / *Director*
Dr. Florin ROTARU
Director General al Bibliotecii Metropolitane Bucureşti
General Director of Metropolitan Library of Bucharest

Director artistic / *Art Director*
Mircia DUMITRESCU
Universitatea Naţională de Arte din Bucureşti / *Bucharest National University of Arts*

Redactor-şef onorific / *Honorary Editor-in-Chief*
Ion HOREA, *Writers Union of Romania*

Redactor-şef / *Editor-in-Chief*
Dr. Marian NENCESCU

Colectivul redacţional / *Editorial Board*
Dr. Julieta ROTARU, Florin PREDA
Mariana DUMITRU (tehnoredactare)

Redacţia şi Administraţia / *Office and Administration*
01354, Bucureşti, Str. Tache Ionescu Nr. 4, Sector 1, România
Tel./Fax: +40/021 539 65 00, 021 539 65 40
E-mail: rbb@bmms.ro
Website: www.bibliotecametropolitana.ro / www.dacoromanica.ro

©Biblioteca Metropolitană Bucureşti
Această publicaţie poate fi reprodusă, sub orice formă şi prin orice mijloace,
doar în scopul informării, documentării, cercetării sau al recenzării ei.
This publication may only be reproduced, in any form or by any means,
for the purposes of information, documentation, research or review.

Revista apare lunar, cu texte în limbile română, engleză şi franceză,
şi publică anual volumul colectiv *Lucrările Simpozionului Internaţional*
CARTEA. ROMÂNIA. EUROPA, cu texte în limbile engleză şi franceză.
This monthly review comprises articles in Romanian, English, and French,
and yearly publishes the collective volume Proceedings of the International Symposium
THE BOOK. ROMANIA. EUROPE *including contributions in English and French.*

ISSN 1454–0487

TIPAR: COPERTEX

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

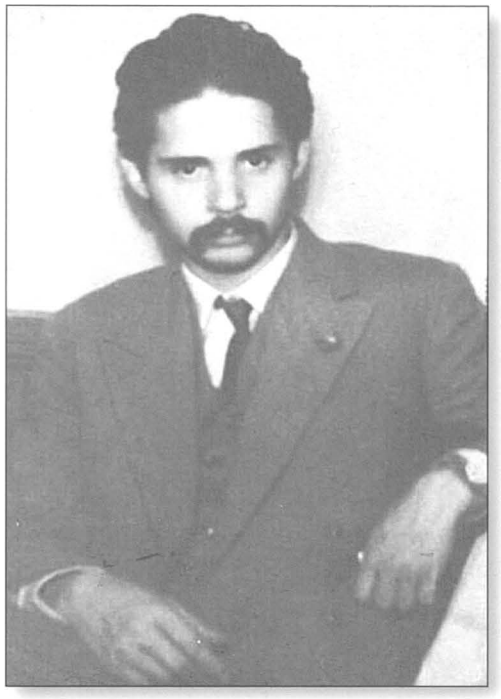

NICOLAE LABIŞ

1935 – 1956

55 de ani de la moarte

În 1956, Nicolae Labiş a debutat editorial cu volumele **Primele iubiri *şi* Puiul de cerb*, o carte ce se adresa celor mici. În manuscris, mai avea aproape gata*** **Lupta cu inerția.** ***S-au mai păstrat, nepublicate, nuvele, povestiri, drame, culegeri de folclor, traduceri. Iată, de pildă, un faimos catren, tălmăcit după François Villon:*** **„Eu sunt François-n Paris născut / Ceru-n Pantoise mi-e aşternut / Afla-va-n ştreang dovleacu-mi slut / Cât cântăreşte-al meu şezut.”** ***A mai tradus din Th. Gautier şi Charles Baudelaire. Numai neşansa de a se ivi într-o atmosferă culturală neprielnică, adesea ostilă şi puternic politizată, l-au împiedicat să se realizeze, potrivit talentului său remarcabil.***

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

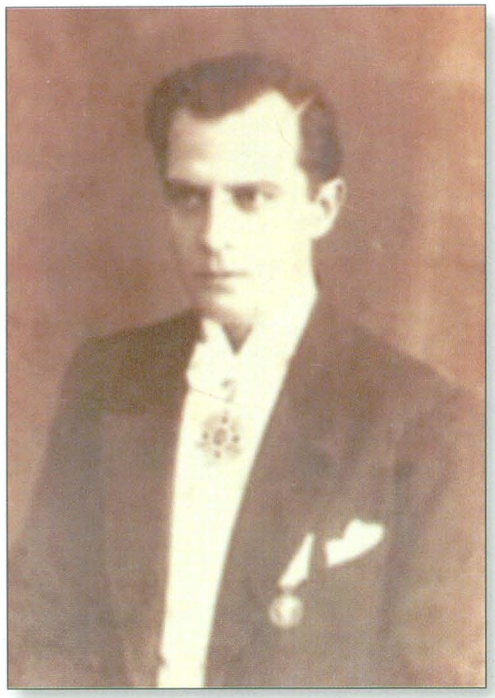

NICOLAE LEONARD

1886 – 1928

125 de ani de la naştere

Scriu aceste rânduri în numele prieteniei mele cu Leonard, a cărui viață n-am cunoscut-o în amănunt decât în ultima parte a ei, când aripile cântărețului, grele de aurul lor vechi, îşi începuseră zbaterea, conştiente de şubrezenia articulațiilor roase, care le încetineau, treptat, bătaia eroică spre ultimul zbor peste viață. Aripi pe care, alături de tatăl său, i le-am închis pe patul lui de moarte. În Câmpulungul meu natal, şi al lui adoptiv, am avut uriaşa tristețe de a fi martor şi numărător al ultimelor sale clipe.

Tudor Muşatescu, Postfață la volumul *Astă seară cântă Leonard*, de Stelian Ionescu-Angel, Ed. Muzicală, 1970

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro